

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

modern sanat

Hakkında Bilmeniz
Gereken Her Şey



TEMPO

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Sanat Eseri Almanın ve Satmanın En Keyifli Yolu...

Artam
ANTİK A.Ş.

**ÇAĞDAŞ SANAT ESERLERİ
MÜZAYEDELERİ İÇİN ESER KABULÜ
BAŞLAMIŞTIR...**



Sanat eserlerinizin değerini biz biliyoruz, ya siz?

30 yıllık tecrübemizden faydalanabilir, elinizdeki eserleri
Antik A.Ş. müzayedelerinde değerlendirebilirsiniz.

SÜLEYMAN SEBA CAD. TALİMYERİ SK. MAÇKA 34357 İSTANBUL TEL: (0212) 236 24 60

www.antikas.com
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Sanata daha fazla alan

Türkiye'de bugünlerde sanata olan ilgi hızla artıyor. Son birkaç sene içinde

birçok galeri ve müze açıldı.

Daha fazlası da yolda. Lakin bu olumlu gelişmeyi destekleyecek entelektüel bir altyapının eksikliği hissediliyor.

Sanat, gazetelerin sosyete ve ekonomi sayfalarına tıklı kalmış durumda.

Kültüre ayrılan sayfalar ise gittikçe daralıyor. Oysa sanatı, sanatçıyı kalıcı

kılacak olan, üretilen sanata karşı sanat eleştirmenlerinin

yanında, birikimli izleyicilerin eleştirel yaklaşımıdır. Tempo

dergisi, elinizdeki bu kitabı

yayınlayarak sanat alanındaki bu

eksikliği giderme yolunda iyi bir

başlangıç yapıyor. "Modern Sanat

Hakkında Bilmeniz Gereken Her

Şey" elbette iddialı bir başlık.

Modern sanat hakkında sayısız

kitap yazıldı, daha da yazılacak.

Elinizdeki kitabı bilmeniz gereken

her şeyden ziyade, modern

sanata giriş olarak okumanızı

tavsiye ederim.

Osman Erden



*Raoul Hausmann, Mekanik Baş, 1920, 2,5 cm x 21 cm x 20 cm,
Ulusal Sanat Müzesi, Washington / ABD*

İçindekiler



- 3 Sanata daha fazla alan
- 6 Modern sanat nedir?
- 8 20 soruda modern sanat
- 14 Başka bir dünyanın manifestosu
- 16 İzlenimcilik
- 26 Post-izlenimcilik
- 42 Bir yüzyıl sonu sanatçısı olarak Gustav Klimt
- 46 Fovizm
- 54 Ekspresyonizm
- 68 Kübizm
- 78 Fütürizm
- 88 Konstrüktivizm
- 98 Dadaizm
- 110 Weimar Almanyası'nda Bauhaus
- 114 Sürrealizm
- 124 Soyut ekspresyonizm
- 130 Modern sanatın kronolojisi



TEMPO

Yayın Direktörü

İlhan Demiriz

Yayın Yönetmeni

Aysegül Savur

Yazı İşleri Müdürü

Cemal Subaşı

Görsel Yönetmen

Murat Kars

Hazırlayan

Osman Erden

İlk Basım Şubat 2012

Baskı - Cilt

Boyut Matbaacılık

Adres: Yüzyıl Mahallesi

Matbaacılar Sitesi

1. Cadde No: 115 34204

Bağcılar, İstanbul

Copyright Doğan Burda Geceri

Yayın ve Pazarlama A.Ş. TEMPO

dergisinin ücreti: 4500000

Gustav Klimt, *Judith ve Holofernes'in kafası*, 1901, 84x42cm, Bevedere/İtalya



Van Gogh *Aliv* the experience

Çerçeve yok, içindesin.

Van Gogh Alive, 100 yıllık bakış açımızın göstergesi. Bir sergi değil, ötesi!

Sanatçının dehasını, senkronize klasik müzik eşliğinde, mekândaki yüzeylere dijital formda ve dev boyutta yansıtan, unutulmayacak bir deneyim. Sanat ve bilimin eşsiz birleşimi. Van Gogh'un renkli dünyasına seyirci kalmamanız, bir parçası olmanız için.

10 Şubat - 15 Mayıs 2012 > Antrepo 3 Karaköy - İstanbul

15 Ekim - 30 Aralık 2012 > CerModern - Ankara

vangoghaliveistanbul.com



ABDİİBRAHİM

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>



GRANDE
EXHIBITIONS

Bu sergi Grande Exhibitions Avustralya tarafından tasarlanmıştır.

Modern sanat nedir?



Charles Baudelaire

Modernizmin, dolayısıyla modern sanatın ne olduğuna dair teorik tartışmalardan ziyade, Charles Baudelaire'in 1869 yılında yayınladığı düzyazı şiir kitabı 'Paris Sıkıntısı'nın 'Yabancı' isimli ilk bölümünü okumak gayet açıklayıcı olur:

YABANCI

Söyle, anlaşılmaz adam, kimi seversin en çok, ananı mı, babanı mı bacını mı, yoksa kardeşini mi?"

"Ne anam, ne de babam var, ne bacım, ne de kardeşim."

Dostlarını mı?

"Anlamına bugüne kadar yabancı kaldığım bir söz kullandınız."

Yurdunu mu?

"Hangi enlemdir bilmem."

Güzelliği mi?

"Tanırsal ve ölümsüz olsaydı, severdim kuşkusuz."

Altını mı?

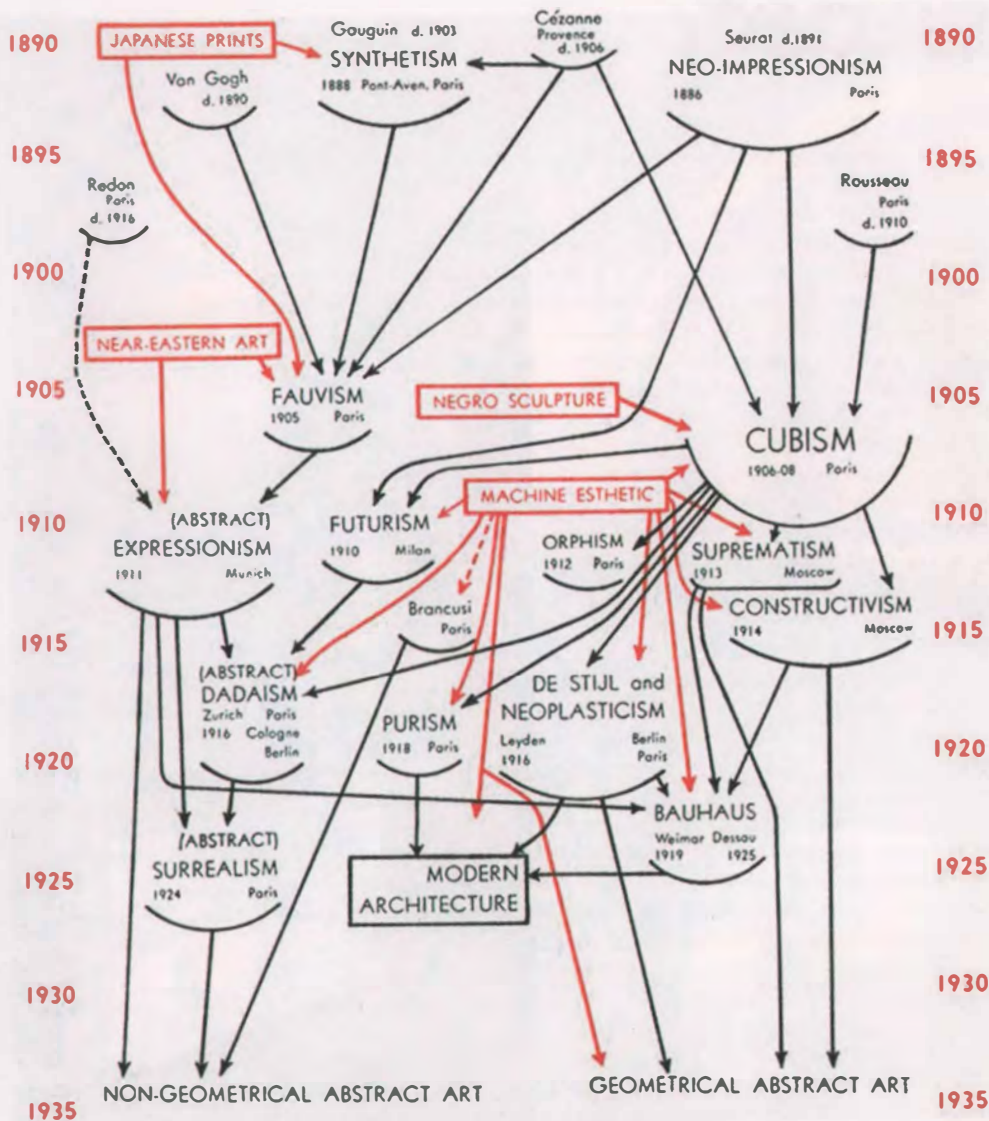
"Siz Tanrı'ya nasıl kin beslerseniz, ben de ona öylesine kin beslerim."

Peki, neyi seversin öyleyse sen, olağanüstü yabancı?

"Bulutları severim... İşte şu... Şu geçip giden bulutları... Eşsiz bulutları!"

(Çeviri: Tahsin Yücel)

Baudelaire'in modernizmin manifestosu niteliğindeki bu şiirini modern sanatın temel özelliği olan gelenekten kopma gayesi ile paralel okuyabilirsiniz. Yabancı, bir insanı geleneğe bağlayabilecek her şeyden kendini uzak tutar ve yalnızca gelip geçen bulutları sevdiğini söyler. Tam da hızlıca, bir görünüp kaybolan modern sanat akımları gibi. Bu kitap, modern sanat hakkında bir fikir sahibi olmanız için kaleme alındı. Her tarih yazımı bir yorumdan ibarettir. Dolayısıyla burada değinilen akımlar, sanatçılar öznel bir bakış açısıyla seçildi. Modern sanat hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğunuzda belki bambaşka sanatçılar sizin için daha önemli olacak. Keyifli bir okuma dileğiyle!



20 soruda modern sanat

1. Modern sanatın başlangıcı hangi döneme tarihlendiriliyor?

Modern sanatın başlangıcı üzerine tartışmalar söz konusu. Plastik değerler açısından bakılırsa Edouard Manet'nin 1863 tarihli 'Kırda Öğle Yemeği' isimli tablosu milat olarak kabul edilebilir. Sanatın toplumsal tarihi açısından ise Gustave Courbet'nin 1850'li yıllarda bir sanatçı olarak kendini toplum içinde farklı bir yere konumlandırma çabası sanat tarihinde modernist dönemin başlangıcı olarak değerlendirilebilir.

2. Modern sanat akımlarının sona eriştiği hangi döneme rastlıyor?

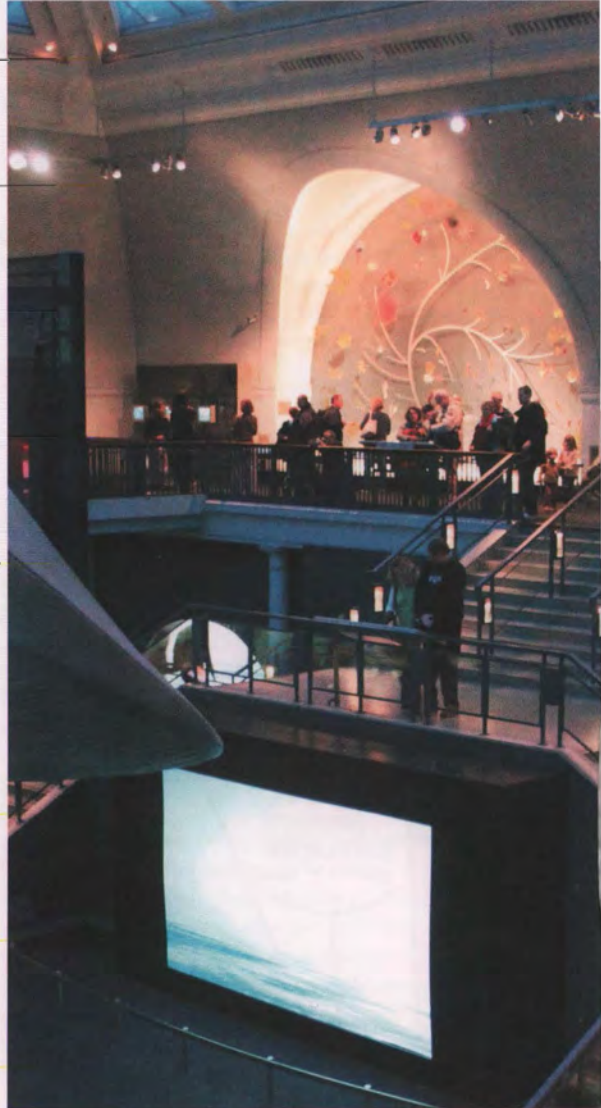
İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD'de Jackson Pollock, Willem de Kooning gibi sanatçılarla şekillenen 'Soyut Dışavurumculuk' akımı ile birlikte modern sanat dönemi sona erer. 1950'li yılların ortalarında İngiltere'de, sonlarında ise ABD'de ortaya çıkan 'Pop Art' başka bir dönemin habercisidir.

3. Başlıca modern sanat akımları hangileridir?

Kronolojik olarak sıralandırmak gerekirse; izlenimcilik, post-izlenimcilik, fovizm, ekspresyonizm, kübizm, fütürizm, konstrüktivizm, Dadaizm, sürrealizm, soyut ekspresyonizm. Bunların dışında bir akım olarak değerlendirilemeyecek ama ayrı bir başlık altında incelenmesi gereken Soyut Sanat'ı da sayabiliriz.

4. Modern sanatta müzenin işlevi nedir?

Modern sanat tarihine bakıldığında bir kurum olarak müzenin çok önemli olduğu görülür: Müzelerin koleksiyonları, buralarda düzenlenen sergiler, sergilerin katalogları modern sanat tarihinin şekillenmesinde en önemli rolü oynadı. Örneğin 1929 yılında New York'ta kurulan MoMA





New York Modern Sanatlar Müzesi / ABD

20 soruda modern sanat

(Museum of Modern Art, Modern Sanat Müzesi) ve bu müzenin ilk müdürü Alfred H. Barr Jr. 20'nci yüzyılın ilk yarısında modern sanat alanını belirleyen en önemli aktörlerden oldu. Barr'ın 1939 yılında gerçekleşen 'Kübizm ve Soyut Sanat' isimli sergi için kaleme aldığı katalog yazısında kullandığı şema uzun süre referans olarak gösterildi.

5. Avantgarde ne demek?

Aslen Fransızca'da askeri bir terim olan avantgarde, öncü birlik anlamına gelir. Sanat alanında ise yenilikçiliğe ve deneyseleliğe işaret eder. Terimi sanat alanına ilk uyarlayan ise 19'uncu yüzyıl Fransız sol teorisyenlerinden Saint-Simon.

6. Modern sanat akımları nasıl isimlendirildi?

Batı sanat tarihinde eleştirmenlerin rolü oldukça önemli. İzlenimcilik, fovizm, kübizm gibi modern sanat akımlarına isimlerini sanat yazarlar, eleştirmenleri verdi. Üstelik bu isimlendirmeler, Kübizm dışında, genellikle küçümseyici, dalga geçen eleştiriler içinden çıktı. Fütürizm, Dadaizm, sürrealizm gibi akımlar ise akımın sanatçıları tarafından isimlendirildi.

7. Modern sanatın şekillendiği merkezler nelerdir?

19'uncu yüzyılda tek merkezin Paris olduğu iddia edilebilir, ama 20'nci yüzyıl ile birlikte Paris'in yanı sıra Zürih, Moskova, Berlin, Münih gibi başka merkezler de ortaya çıktı.

8. Neden modern sanat akımlarının büyük bir kısmı

Paris'te ortaya çıktı?

Paris'te 19'uncu yüzyılda geleneksel sanat anlayışını devam ettiren Akademi'nin çok güçlü olması, 'Salon Sergileri' gibi etkinliklerin belirleyici olması bu otoriter kurumlara karşı çıkışların yeşermesini beraberinde getirerek, sanat alanında dinamizmin doğmasına yol açtı. Yeni koleksiyonerlerin ortaya çıkışı, galeri sisteminin olgunlaşmaya başlaması ve asıl olarak Paris'in kozmopolit yapısı kenti modern sanatın en önemli merkezi kıldı.

9. Modern sanatın 'güzel' ile olan ilişkisi nedir?

Modern sanatın geleneksel anlamda güzellik kaygısı yoktur. Bilakis 'güzel'i alaşağı etmeyi hedefler.

10. Modern sanatın 'akıl' ile olan ilişkisi nedir?

Modern sanatın akıl ile tutarlı bir ilişkisi yoktur. Paul Cézanne gibi sanatçılar geometriyi bir araç olarak kullanarak akli önemserken, Salvador Dali gibi sanatçılar akli reddederek bilinçdışını ön plana çıkarttılar.

11. Batı dışındaki kültürler modern sanatı etkiledi mi?

19'uncu yüzyılda Paris'te Japon sanatı etkisinden bahsedilebilir ki, izlenimci ve post-izlenimci sanatçılar bu etkiyi sanatlarına yansıtmışlardır. Paul Gauguin'in kişisel arayışları ile başlayan 'ilkel' kültürlerle olan ilgi ise özellikle 20'nci yüzyılın başında primitivizm adı altında ortaya çıktı. Kübizm, fovizm, ekspresyonizm gibi akımlarda bu etki oldukça belirgindir.

12. 20'nci yüzyıl dünya savaşlarının modern sanata etkisi var mı?

Birinci Dünya Savaşı ile birlikte birtakım sanatçıların cepheye gitmesi, düşman ülke sanatçılarının ülkelerine dönmesi ile Paris'in dinamizmini kaybettiği görülür. Bu dönemde tarafsız olan İsviçre'nin Zürih kenti kozmopolit yapısıyla hareketli bir sanat ortamına sahip oldu. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte Avrupa'nın sanat alanındaki



Henri Matisse: Yatan Çiplak

belirleyiciliği yerini yavaş yavaş ABD'ye bırakmaya başladı.

13. Bilim ve teknoloji modern sanatı nasıl etkiledi?

19'uncu yüzyılda fotoğraf tekniğinin ortaya çıkması, dönem sanatçıları doğrudan etkiledi. Bunun yanı sıra optik biliminin gelişmesi, izlenimciliği şekillendiren unsurlardan biri olarak sayılabilir. Teknolojinin, endüstrileşmesinin gelişmesi zaman ve mekân algısını değiştirdi. Fütürizm gibi teknolojiyi yücelten, bir arabanın bir Yunan heykelinden çok daha estetik olduğunu iddia eden akımlar söz konusu oldu.

14. Modern sanatın siyasi yaklaşımı nasıl oldu?

Siyaset ile modern sanat ilişkisi oldukça karmaşıktır. Örneğin bazı fütüristler, İtalyan faşizmine sempati

ile bakarken sürrealistlerin büyük kısmı komünist düşünceyi benimsemişti. Dadaistler arasında ise anarşizme ilgi söz konusuydu. Moskova merkezli konstrüktivistler ise 1917 Devrimi'nin coşkusunu yaşıyorlardı.

15. Modern sanat-renk ilişkisi nedir?

Modern sanat ile birlikte sanatçıların renge olan yaklaşımları oldukça deneysel ve gelenek yıkıcı oldu. Gauguin ile birlikte rengin doğal özelliklerinden bağımsızlaştığı görüldü. Çimenler kıpkırmızı resmedilebiliyordu. 20'nci yüzyıl ile birlikte, özellikle fovizm ve ekspresyonizm akımlarına mensup sanatçılar Gauguin'in açtığı yolda yürüdüler. Örneğin, Henri Matisse için, bir kadının burnunun yeşil olarak resmedilmesinde bir sakınca yoktu.

SanatGEZGİNİ.COM

Yüzlerce sanat eseri tek adreste..!

Güne güzel bir mola vermek istediğinizde ya da dinlenmek için bir fincan kahvenizi alıp en sevdiğiniz koltuğunuza oturduğunuzda, bilgisayarınızda yüzlerce sanat eseri arasında keyifli bir yolculuğa çıkabilirsiniz.



Erol Deneğ

İlginizi çeken eserleri büyüteç altında inceleyip, tüm detaylarını görebilirsiniz.

Beğendiğiniz eserlere güvenli e-ticaret ve esnek ödeme seçeneklerinden biriyle sahip olabilirsiniz.



Hüseyin Suna



Sevdiklerinize özel, değerli ve kalıcı bir hediye sunmak istediğinizde, "Hediye Çeki" kullanmak seçiminizdeki riski azaltırken, kişiye de kendi tarzına uygun seçim yapma olanağı tanır.

"Sanata Dair" başlığı altında bir sanatçının elinden çıkmış ve çok sayıda üretilmiş alternatiflere ulaşabilirsiniz.



Şarif Günyar



Selenay Çirinc



Ayşe'nin Kalem



Ayşe'nin Kalem



Listemo oklo

Evliliğinizi veya yeni bir eve taşınmanızı, kalıcı bir hediye ile kutlamak isteyen dostlarınıza istek listenizi oluşturup gönderebilirsiniz.

20 soruda modern sanat



Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York / ABD

16. Modern sanat temsilcilerinin savaşlara olan yaklaşımları nasıldı?

Modern sanat: Üreten sanatçılar arasında, özellikle Birinci Dünya Savaşı öncesinde, savaşın iyi bir şey olduğuna dair bir inanış söz konusuydu. Franz Marc, Walter Gropius gibi sanatçılar gönüllü olarak cepheye katıldılar. Savaşın aslında ne kadar kötü olduğunu ancak cephede anladılar. Fütüristler ise savaşın dünyaya yeni bir dinamizm getireceğine, savaş sonrasında daha iyi bir dünyanın kurulacağına inandılar: Bazı fütürist sanatçılar savaş esnasında bile savaşı yücelten resimlere imza attılar:

17. Modern sanat, felsefeyi nasıl etkiledi?

19'uncu yüzyılın sonunda hayata veda eden Friedrich Nietzsche'nin bireysel yaratıcılığı ön plana çıkaran, deneyimi yücelten hayat görüşü birçok modern sanatçıyı etkiledi.

18. Modern sanat ile güncel sanat arasında kopukluk yaşandı mı?

Modern sanat akımları her ne kadar soyut dışavurumculuk ile birlikte sona erse de, günümüz sanatı ile modern sanat arasında bir kopukluk

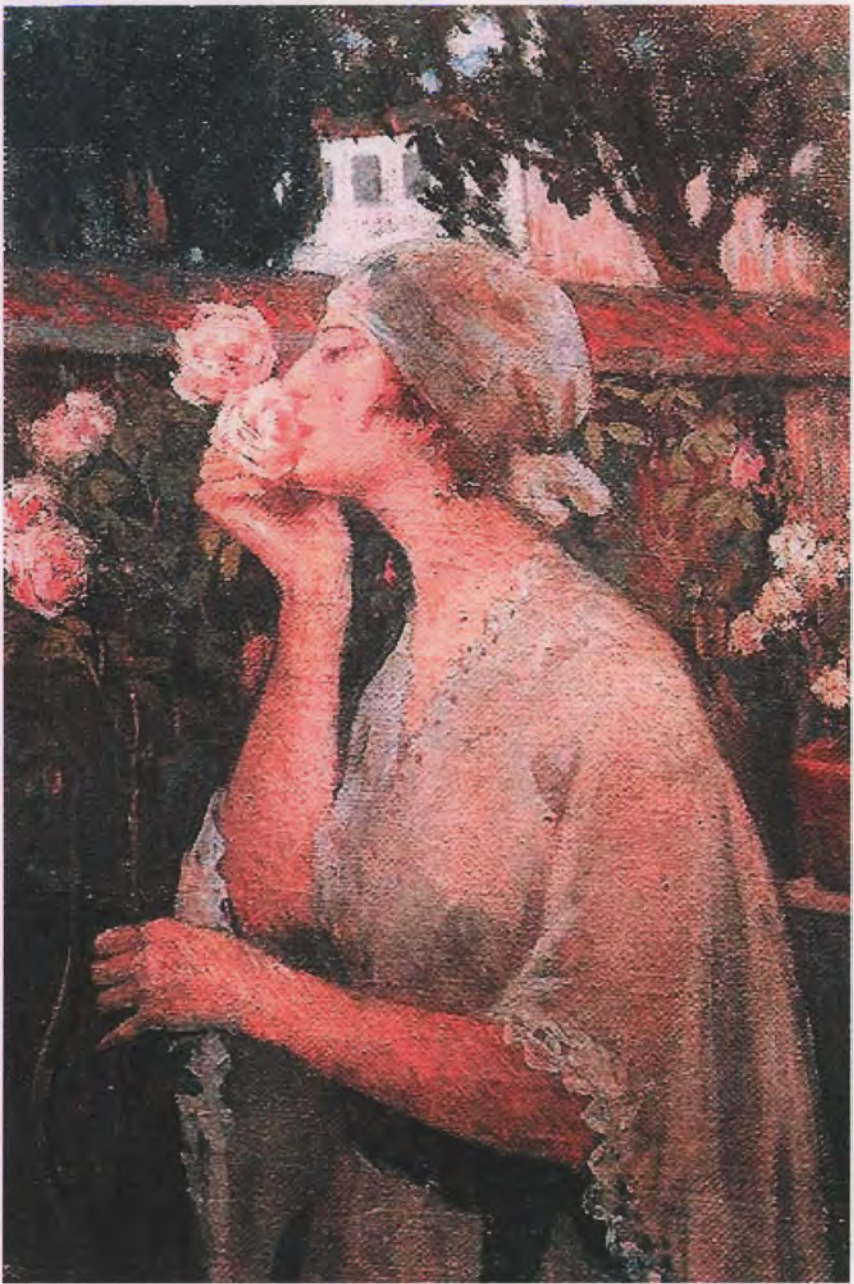
olduğu iddia edilemez. Nitekim, günümüzdeki performans sanatının izlerini fütüristlerin düzenlediği etkinliklerde bulabiliriz. Keza Marcel Duchamp'ın 'hazır yapımları', Pablo Picasso'nun geleneksel malzemeye başkaldırdığı 'Bambulu Ölüdoğa'sı', dadaistlerin sanat karşıtı tavırları günümüz sanatının köklerini oluşturmaktadır:

19. En kapsamlı modern sanat koleksiyonunu barındıran müzeler hangileri?

New York'ta bulunan Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) ve Solomon R. Guggenheim Müzesi, Paris'te bulunan D'Orsay Müzesi, Londra'da bulunan TATE önde gelen modern sanat müzeleri arasında yer alıyor:

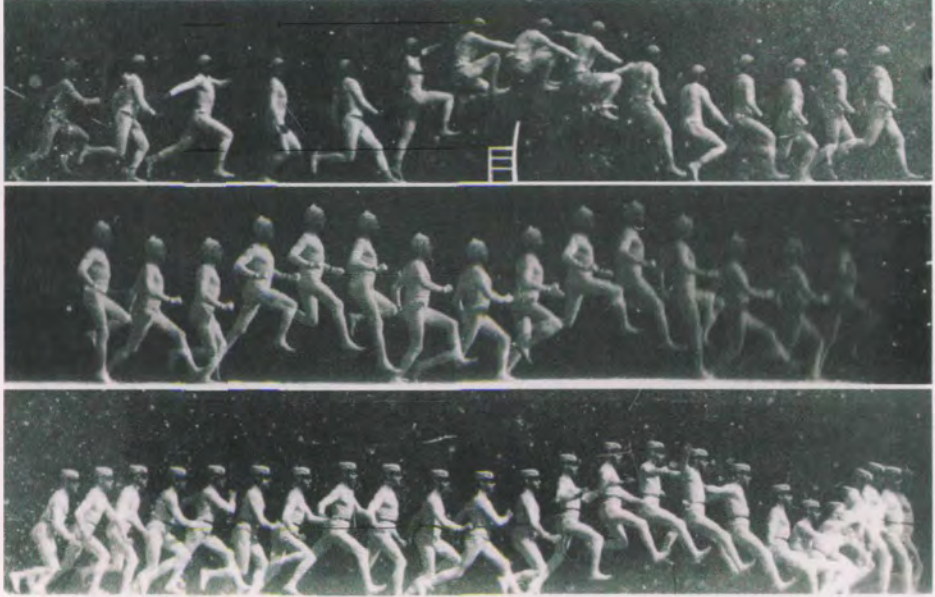
20. Modern sanat akımlarının Türkiye'ye yansımaya başlaması hangi döneme denk geldi?

Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile Paris'te eğitim gören İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Feyhaman Duran, Avni Lifij, Nazmi Ziya, Namık İsmail gibi Osmanlı sanatçılarının İstanbul'a dönmeleri ile izlenimcilik akımı, Osmanlı sanat ortamı koşulları içerisinde gündeme geldi.



İbrahim Çalli- Gül Koklayan Kadın
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Başka bir dünyanın manifestosu



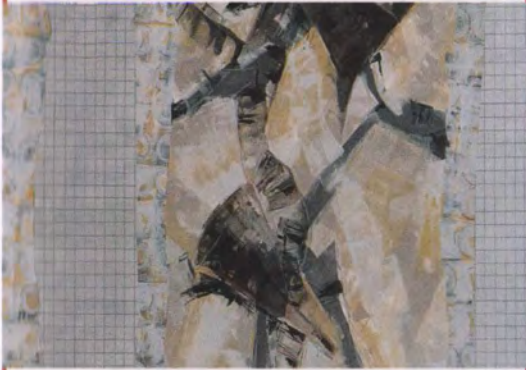
Étienne-Jules Marey, Mükemmel Netik

Modern sanat, 19'uncü yüzyılın ortalarından 20'nci yüzyılın ortalarına kadar; yaklaşık 100 yıl içine sıkışmış birçok akımdan meydana gelir:

Her ne kadar istisnalar varsa da, modern sanat, konu olarak hızlı endüstrileşme ile birlikte patlama yapan kentleşme ve kentte yaşayan bireyin sorunlarından beslendi. Paul Gauguin'in medeniyetten kaçışı, Van Gogh'un kendini köy yaşamına vermesi, ekspresyonistlerin doğaya dönme arzusu, fütüristlerin teknolojiye olan tutkusu, sürrealistlerin bir çıkış yolu olarak bireyin iç dünyasına bakması, 19'uncü yüzyılda immesini arttıran, 20'nci yüzyılda savaşlarla sonuçlanan bilimsel, toplumsal ve siyasi

gelişmelerin doğrudan sanata yansımalarıdır. Dolayısıyla modern sanat yalnızca sanat çerçevesinde değerlendirilirse anlaşılamaz. Modern sanatçılar kendilerine misyon yükledi. Başka bir dünyaya dair fikirlerini manifestolarıyla yayınladılar. Avangart, yani öncü olma endişesi taşıdılar. Ürettikleriyle, sanat aracılığıyla, dünyayı değiştirebileceklerine inandılar. Dadaizm gibi nihilizme kayan akımlardan ziyade konstrüktivizm, fütürizm, sürrealizm gibi akımlarda bu kaygı çok belirgin. Modern sanat, hayata müdahale etme endişesi taşıırken ne kadar başarılı oldu aynı tartışma konusu, ama şüphesiz olan şu ki, modernizm, sanat tarihi içinde en üretken, en orijinal döneme işaret ediyor.

Zeynep DİLEK ÇETİNER



Resim Sergisi

23 ŞUBAT - 18 MART 2012

Açılış : 23 Şubat Perşembe

Kokteyl : Saat 18.00

ADALI
ART GALLERY

www.adaliartgallery.com

info@adaliartgallery.com

0090 212 / 572 38 40 572 38 39



Pek çok sanatçının eserine ev sahipliği yapan galeri, sanata ilgi duyan herkesin ziyaretine ve katılımına açıktır. Sanat dünyamıza sunduğu çeşitli hizmetlerle bir kültür merkezi niteliği taşıyan galeri, ünlü Reşat Paşa Konağı'nın hemen arkasında, tek katlı bir köşkte faaliyet gösteriyor.

SERGI TAKVİMİ

21 Ocak - 10 Şubat - Sefer Öztürk

11 Şubat - 2 Mart - Kainat Barkan Pajonk - Orhan Gürel

3 Mart - 23 Mart - Serap Ünveren

24 Mart - 13 Nisan - Neslihan Zabcı

14 Nisan - 4 Mayıs - Gündüz Karul

5 Mayıs - 01 Haziran - Atölye Sergisi

Pazar hariç 11.00 - 18.00 arası açılız

Sinan Ercan Cad. Öztör Sitesi No: 38/1 Kozyatağı/İstanbul

Tel: (0216) 362 18 26 - Fax: (0216) 410 91 97

www.bakrac.com - info@bakrac.com

Atölye 83 / Galeri



Sibel Kasapoğlu



Banu Tarhan

www.banutarhan.com • www.galeri83.banutarhan.com

www.atolye83.com • www.sibelkasapoglu.com • info@atolye83.com

Atölye 83: Arnavutköy / Beşiktaş - İstanbul Tel: 0532 243 88 23

Galeri 83: Yalıkavak Marina Köşe - Bodrum - Muğla Tel: 0532 362 30 91

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

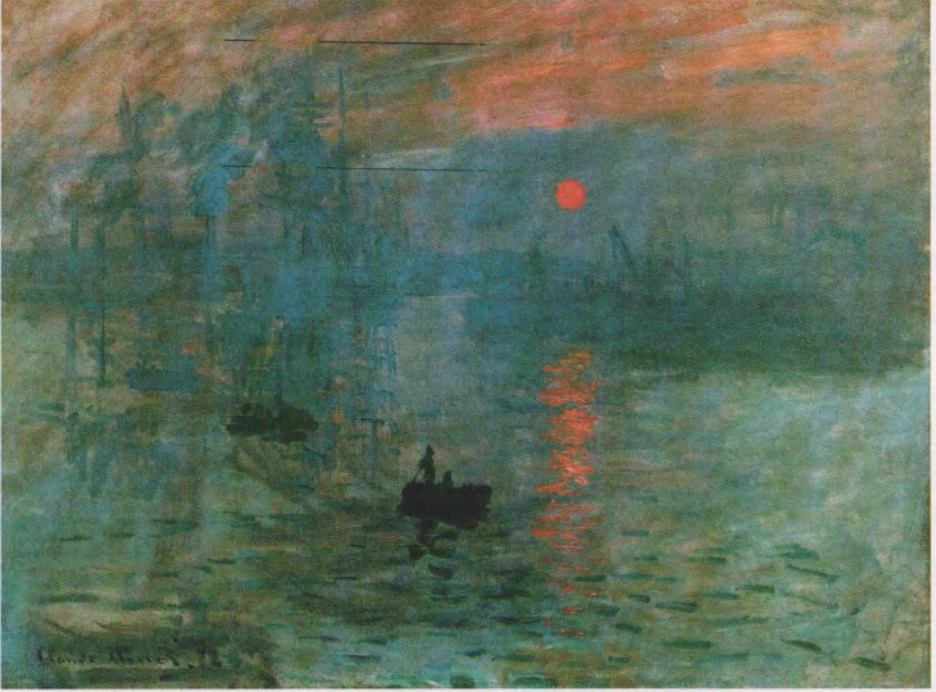
VIVA DANCE

ŞUBAT AYI İÇERİSİNDE PARTNERİNİZE
DANS DERSİ ÜCRETSİZ

www.latinatdancesokulu.com

212 249 52 69

İzlenimcilik



Claude Monet, İzlenim, Gün Doğumu, 1872, 48 cm x 63 cm, Yağlıboya, Marmottan Monet Müzesi, Paris /Fransa

İzlenimciler bir ekolden ziyade birbirine benzer üretimde bulunan, birlikte sergi açan sanatçılar grubu. Akımın başlangıcı, Paris'in ünlü fotoğrafçılarından Nadar'ın atölyesinde 1874 yılında açtıkları sergidir. Bu sergide Claude Monet'nin 'İzlenim: Gün Doğumu' isimli tablosu da yer aldı. Eleştirmen Louis Leroy, bu **eserden** yola çıkarak, Le Charivari gazetesinde sergiyi gayet olumsuz eleştirdiği bir yazıda, sanatçı grubunu 'izlenimciler' olarak adlandırdı. Dolayısıyla **akım** ismini, kendileri ile dalga geçen bir eleştiri yazısından

aldı. Sergide Monet'nin yanı sıra Jean Auguste Renoir, Edgar Degas, Camille Pissarro, Paul Cézanne gibi isimlerin tabloları da bulunuyordu. Aslında akımın kökenini daha erken bir tarihte bulmak mümkün. Edouard Manet'nin 1863 yılında sergilenen ve büyük tepki çeken 'Kırda Öğle Yemeği' isimli tablosunda izlenimciliği müjdeleyen özellikler söz konusu. Serbest tuşlar, ara tonların aza indirgenmiş olması, hızlı teknik, yalın biçimler Manet'nin bu resmindeki teknik özellikler: Ayrıca konunun modern **yaşamdan**



Edouard Manet, Kırda Öğle Yemeği, 1863, 208 cm x 265.5 cm, Yağlıboya, Orsay Müzesi, Paris/ Fransa

seçilmiş olması diğer önemli bir unsur. Tabloda o gün yaşamakta olan gerçek figürler yer alıyor: Kıyafetli erkeklerden biri ressamın ağabeyi Gustave Manet, diğeri ise ressamın kayınbiraderi Ferdinand Leenhof. Kadınların çıplak olanı Manet'nin favori modellerinden Victorine Meurent, diğeri ise Manet'nin karısı Suzanne Leenhof. İzlenimcilerin babası gibi görünen Manet'nin hiçbir izlenimci sergiye katılmamış olması dikkat çekici. İzlenimciler; 1874-1886 yılları arasında sekiz sergi açtılar. Bu sanatçıları bir akımın içinde birleştiren

ortak özellikleri söz konusu. Örneğin fotoğrafın icadından olabildiğince etkilenmiş olmaları, gün ışığının farklı saatlerde, mevsimlerde nesneler üzerindeki etkisini incelemeleri, akademik öğrenimi reddedip açık havada çalışmaları, doğaya önem vermeleri, doğada var olmayan siyah gölgeleri ve konturu atmaları, prizma renkleri kullanmaları, o günlerde Paris'te moda olan Japon sanatından etkilenmeleri, renkleri palette karıştırmadan tuvale yan yana uygulamaları ortak özellikler arasında sayılabilir.

İzlenimcilik

En önemli ismi Monet

İzlenimcilğe adını veren tabloların sahibi Monet, izlenimciliğin en önde gelen ismidir denilebilir. Ressam için resmin konusundan ziyade giriştiği optik deneyler önemli. Konu bir araç. Aynı konuyu işlediği resim dizileri söz konusu. Örneğin nilüferleri konu edindiği 250'ye yakın resmi bulunuyor. 25 taneden oluşan 'Ot Yiğirilen', 30 taneden oluşan 'Rouen Katedrali' gibi konunun yalnızca bir araç olduğu, gün ışığının farklı açılarda, hava koşullarında yansıdığı

nesneleri nasıl değiştirdiğine dair gözlemlerini yansıttığı resim dizileri de karşımıza çıkıyor.

İzleyici ortamın parçası

Diğer önde gelen izlenimci ressamlardan biri ise Pierre Auguste Renoir (1841-1919). Fransız ressam bu dönemde Monet'den farklı olarak manzara resimlerinden ziyade açık havada figür resimlerini tercih etti. En bilinen tablolarından olan 'Le Moulin de La Galette' sanatçının bu



Auguste Renoir, Galette Değişimi, 1876, 131 cm x 175 cm, Yağlıboya, Orsay Müzesi, Paris / Fransa

dönemine en tipik örnek. Resimde, güneş ışığının ağaç yapraklarından süzülerek, Montmartre'da yeldeğirmenleriyle ünlü bir bahçede hoş vakit geçirmekte olan Paris halkının üzerine yansımaları görülür. Sanatçı geçici bir anı verme kaygısı güder: İzleyici kendini sanki ortamın bir parçasıymış gibi hisseder. Figürlerin biri bile poz veriyor etkisi yaratmaz. Kenarlardaki yarım figürler sahnenin çerçevesinin dışında da devam ettiği izlenimini verir:

Degas'ın balerinleri

Bir başka en bilinen izlenimci sanatçılardan biri ise Edgar Degas (1834-1917). Monet'nin manzaralarındaki, Renoir'ın Paris insanlarındaki uçuculuğunu Degas'nın balerinlerinde görürüz. Camille Pissarro (1830-1903), Berthe Morisot (1841-1895), Eugène Boudin (1824-1898), Alfred Sisley (1839-1899), Mary Cassatt (1844-1926) diğer izlenimciler arasında sayılabilir.



Edgar Degas, *Ballet Rehearsal*, 1873, 45,8x61 cm, Yağlıboya, Fogg Sanat Müzesi, Cambridge/İngiltere



Claude Monet

(1840-1926)

'İzlenim: Gün Doğumu' adlı resmiyle, resim sanatında devrim niteliğinde bir hareket olan Empresyonizm (İzlenimcilik) akımına ismini vermiş Fransız ressam. Resimlerinde, renk ve ışık etkisini fırça darbeleriyle verir. 14 Kasım 1840'da Paris'te dünyaya geldi. Henüz ortaokul yıllarında, çizdiği karakalem karikatürleri satmaya başladı. Eugène Boudin'den yağlıboya ve açık havada resim çizme tekniklerini öğrendi. 16 yaşında annesini kaybedince okuldan ayrılıp, teyzesinin yanına yerleşti. 1861'de, yedi yıllık bir sözleşmeyle orduya katıldı, ancak teyzesi sözleşmesinin feshedilmesini sağladı ve onu üniversitede sanat eğitimi almaya teşvik etti. Paris'te Charles Gleyre'in öğrencisiyken, akademinin geleneksel resim anlayışı onda hayal kırıklığı yarattı. Pierre-Auguste Renoir, Frederic Bazille ve Alfred Sisley ile tanıştı. Bu ortamda yeni fikirler yese ve resim sanatında devrim niteliğinde bir akım doğdu. Eşi Camille Doncieux'yu resmettiği 1866 tarihli 'Camille' (Yeşil Elbiseli Kadın) eserini bu dönemde verdi. Henüz evlenmemişken, ilk çocukları Jean dünyaya geldi. 1868 yılında, Seine Nehri'ne atlayarak intihar etmeyi denedi. 1870-1871 yılları arasındaki Fransa-Prusya Savaşı süresince İngiltere'deydi. Savaşın ilk yılında Camille ile evlendi. Savaş sonrası Fransa'ya geri dönüp, çocukluğunun geçtiği La Havre kentine gitti. La Havre'dan bir manzara yansıtan 'İzlenim: Gün Doğumu' tablosu, en meşhur eserlerinden biri. İki yıl sonra, ailesiyle Argenteuil Köyü'ne yerleşti. En tanınan eserlerinden bazıları buradaki yaşamının ürünü. İkinci çocuğu, 1878 yılında doğdu, ancak bu doğumu eşinin bir yıl sonraki, tüberkülozdan ölümü izledi. İkinci evliliğini, 1892 yılında yaptı. Bu süre zarfında Akdeniz'i dolaşarak doğa resimleri yaptı. İkinci eşi Alice 1911'de, oğlu Jean 1914'te öldü. Ömrünün son bölümünü Giverny kentindeki evinin bahçesini resmederek geçirdi. 1923'te iki ay katarakt ameliyatı geçirdi; o nedenle bu süreçte yaptığı resimler genel olarak kırmızı tonlardadır. 5 Aralık 1926'da, 86 yaşındayken akciğer kanserinden hayatını kaybetti.



Claude Monet, *Sensuelle Kadın*, 1886, 131 X 88 cm, Yağlıboya, Louvre Müzesi, Paris / Fransa
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://frantey.org>



Pierre Auguste Renoir

(1841-1919)

Empresyonizm akımının kurucularından Fransız ressam.

Empresyonizm ile klasik akım arasındaki eserlerinde, özellikle ışık ve doygun renkler dikkat çeker. 25 Şubat 1841'de Fransa Limoges'da doğdu. Terzilikle geçimini sağlayan ailesi, o, üç yaşındayken Paris'e taşındı. Küçük yaşta okuldan alınıp, porselen atölyesine çırak verildi. Porselen tabak boyama işini, yelpaze resimleme takip etti. Bir yandan da, akşamları aldığı resim derslerinin de etkisiyle, ustaca taklit resim yapıyordu. Bütün bu emeklerinin sonucu olarak, giriş sınavında büyük bir başarı göstererek, Güzel Sanatlar Akademisi'ne girme hak kazandı. Artık, İsviçreli ressam Charles Gleyre'in atölyesindeydi, ama buradaki sanat prensipleri ile ters düştüğü için bir yıl dayanabildi. Burada, Frédéric Bazille, Alfred Sisley ve Claude Monet gibi geleceğin usta ressamlarıyla tanışmıştı. Aynı onlar gibi, Fontainebleau Ormanı'na gidiyor ve açık havada resim yapıyordu. Bu sırada, birçok eserinde kendisine modellik yapacak olan Lise Trehot ile tanıştı. 1870'te çıkan Prusya-Fransa Savaşı üzerine orduya katıldı. Ciddi bir rahatsızlık geçirince, ordudan ayrıldı ve tekrar resme başladı. Resimlerinden bazılarını satabiliyor, ancak renk tekniği yüzünden Resmi Sergi'ye (Salon) kabul edilmiyordu. Bunun üzerine, izlenimciler ile alternatif bir sergi açtı. Ne var ki, başarı grafiği yükselmedi. 1875 yılında tanıştığı editör Georges Charpentier'nin eşi, kariyerinde önemli bir rol oynadı. Japon salonunda çocukları ve köpeğiyle resmettiği Madam Charpentier'nin portresi, önemli bir eserdir. Hatta Charpentier'nin nüfuzu sayesinde bu tablo, 1879 Resmi Sergisi'nde gayet gösterişli biçimde sergilendi. Bu dönemde, yavaş yavaş İzlenimciler'den uzaklaştı. 1881'de Cezayir'e ve İtalya'ya gitti. Özellikle İtalya seyahati ilham vericiydi; burada resmin büyük ustalarını keşfetti. Bu dönemin ürünü olan 'Şemsiyeler' ve 'Annelik' tablosu, ondaki değişimin göstergesidir. 1900'e doğru, hareketlerini engelleyen ağır bir romatizmaya yakalandı. 1915'te eşini kaybetti. Dört yıl sonra, 3 Aralık 1919'da Cagnes'de yaşamını yitirdi.

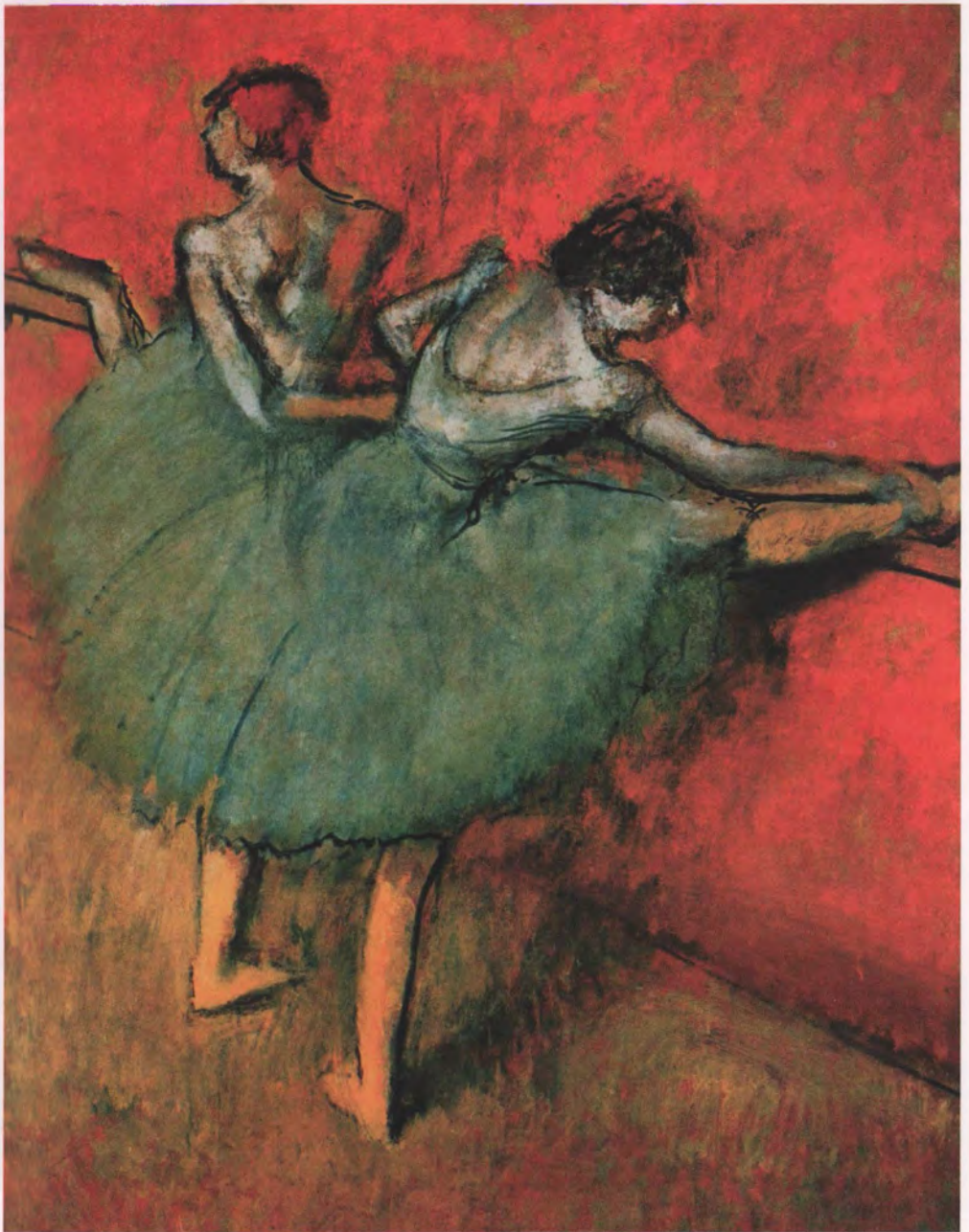




Edgar Degas

(1834-1917)

İzlenimciler arasında sayılsa da, kendisini 'gerçekçi' olarak tanımlayan Fransız ressam, heykeltıraş ve çizer. Daha çok dans ve at yarışları temalı, hareketli resimleriyle bilinir. Teknik ustalığı ve ele aldığı konularla, kendisinden sonra gelen pek çok ressamı ilham verdi. 19 Temmuz 1834'te Paris'te doğdu. Varlıklı bir ailenin çocuğu olarak, edebiyat bölümünden mezun oldu. Babasının isteği üzerine, mezun olur olmaz, hukuk fakültesine kaydoldu. Ama küçük yaşlardan beri tutkusu resimdi, hatta bu hobisini Louvre'daki eserlerin kopyalarını yapmaya kadar götürmüştü. Hukuk eğitimini önemsemedi ve çok geçmeden güzel sanatlar okulu Ecole des Beaux-Arts'a kabul edildi. 1856'da İtalya'ya gitti; üç yıl kaldığı bu ülkede resmin büyük ustasının ayak izini takip etti. 1860'ların başında yaptığı Normandiya ziyaretinde ise, ilk kez at resimleri çizdi. Paris Salonu'nda bir eserinin sergilenmesi için, beş yıl daha beklemesi gerekecekti. Degas, eserlerini bu zorlu sergiye kabul ettirmekte zorlanmıyordu, ama artık tarihi resimler çizmek istemiyordu. 1866 tarihli eseri 'Jockeyin Düşüşü' bu durumun göstergesiydi. İzlenimciler onu etkilemişti. 1870 Fransa-Prusya Savaşı çıktığında orduya katıldı. Bu dönemde, gözlerinde kalıcı bir sakatlık ortaya çıktı. Savaşın ardından, bazı akrabalarının yaşadığı New Orleans'a gitti. 'New Orleans Pamuk Borsası' eseri, Fransa'da geniş ilgi yarattı ve yaşadığı sürede bir müze tarafından satın alınan tek tablosu oldu. 1873'te Paris'e döndü. Babasının ölümü ve erkek kardeşinin borçları üzerine, ekonomik darboğaza düştü. İzlenimciler'e katılıp, bağımsız sergilerde çalışmalarını sergilemeye başladı. Ama asla bu grubun kararlı bir üyesi olmadı, hatta onların bazı kurallarını alaya alıyordu. Fotoğrafa ilgisi, resmine de katkı sağladı; dansçıların ve çıplakların fotoğraflarını, eserlerinde kullandı. Bir başka ilgi alanı ise, heykeldi. Bu konuda verdiği eserler de son derece önemlidir. Hiç evlenmeyen ressam, hayatının son dönemlerini yalnız ve gözündeki rahatsızlık nedeniyle neredeyse kör gibi geçirdi. 1917 yılında öldü.



Edgar Degas, *Two Dancers in Green*, 1880, 32.0 x 27.0 cm, Oil on Canvas, Phillips Collection, Washington / ABD
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://manthey.org>

Post-izlenimcilik

Post-izlenimcilik, izlenimciliğe tepki olarak çıktı. En önemli post-izlenimciler arasında George Seurat, Paul Cézanne, Paul Gauguin ve Vincent van Gogh sayılabilir. Seurat ve Cézanne, izlenimciliğe, resmin yapısına verdikleri önem ile karşı çıkarken, Gauguin ve Van Gogh resmin konusu itibarıyla tepki gösterdiler. Bu dört sanatçı arasındaki ayrım, 20'nci yüzyılın başlarında şekillenen akımları da etkiledi.

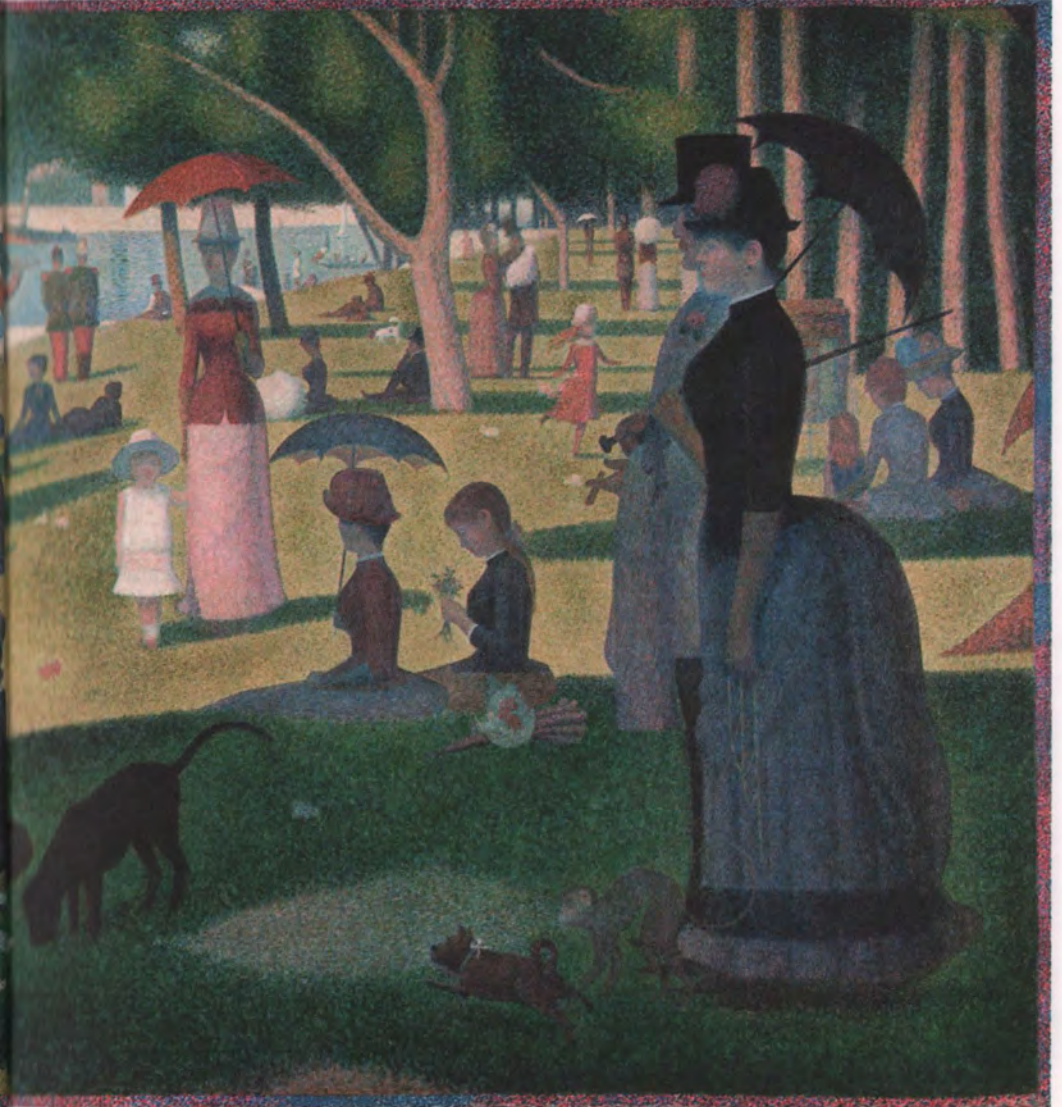
Georges Pierre Seurat (1859-1891), renkleri izlenimciler gibi kullandı, ama bunu daha bilimsel ve sistematik olarak yaptı. Paletindeki renk sayısını azalttı, 'noktacılık' ismini verdiği bir teknik ile boyayı küçük noktalar halinde tuvale uyguladı. 'Grande Jatte' adasında Bir Pazar Öğle Sonrası isimli resmi, sanatçının resim anlayışına en iyi örneklerden biri. Bir pazar günü, güzel bir havada vakit geçirmek için Paris halkını konu edindiği bu resminde, Seurat adeta manifestosunu yayınladı. Fransız ressamın göre sanat, uyumdur. Bu uyumu da karşıtlıklar sağlar. Üç ana karşıtlık söz konusudur: Ton karşıtlığı (aydınlık-karanlık), renk karşıtlığı (sıcak-soğuk), çizgi karşıtlığı (yatay-dikey). Bu karşıtlıklar sanatta uyumu sağlarken diğer yandan sanatçıya göre izleyende çeşitli duygular da uyandırır. Aydınlık, sıcak renkler ve yüksek dikeyler neşe uyandırırken, karanlık, soğuk renkler ve inen dikeyler hüznü sebep olur.

Gözlem çok önemli

Pablo Picasso'nun hepimizin babası olarak nitelendirildiği Paul Cézanne (1839-1906), resimde



George Seurat, *Grande Jatte Adasında Bir Pazar Öğleden Sonrası*, 1884-6, 207,6 cm X 308 cm, Yağlıboya, Chicago Sanat Enstitüsü / ABD



Post-izlenimcilik

geometriye olabildiğince önem verdi. Fransız ressamına göre doğa silindirik, küre ve koniye göre ele alınmalı. Cézanne, Seurat'dan farklı olarak r' sim sanatına yalnızca kuramsal olarak yaklaşmadı. Sanatçıya göre gözlem de çok önemlidir. Resimde iki şey vardır; göz ve beyin. Doğadan elde ettiği geçici izlenimin yanı sıra kalıcılığı da vurgulamak istedi. Bu kalıcılık ise geometri ile verilebilirdi. Monet'de olduğu gibi Cézanne'da da resim dizileri söz konusudur: 'Sainte Victoire Dağı' ve 'Chateau Noir' dizileri, ressamın resim sanatı üzerine girdiği deneysellik için konuyu bir araç olarak kullandığına örnektir. Hayli sinematografik bir hayat yaşamış olan Paul Gauguin (1848-1903), sosyalist bir baba ve Perulu bir annenin oğlu. 1848 Devrimi'nin ardından 3. Napolyon'un başa gelmesiyle monarşinin yeniden hüküm süreceğine inanan baba, 1851 yılında, yani Paul Gauguin üç yaşındayken, ailesi ile birlikte Peru'ya göç etti. Uzun deniz yolculuğu sırasında kalp krizi geçirerek hayata veda etti. Anne, Peru'ya yolculuğu sürdürdü ve burada dört yıl kaldı. Gauguin yedi yaşındayken Paris'e döndüler.

Japon baskı sanatından etkilendi

Gauguin, 17 yaşında bir kargo gemisinde çalışmaya başladı. Fransa-Brezilya arasında gidip geldi. 19 yaşında annesini kaybetti. Dönemin zenginlerinden Gustave Arosa isimli biri Gauguin'e ye ve kız kardeşine hamilik etmeye başladı. Aslında Arosa, dönemin önemli sanat koleksiyonerlerinden biriydi. Gauguin, duvarlarında Eugene Delacroix, Gustave Courbet'nin resimlerinin aslı olduğu bir evde yaşadı ve bunun sonucunda resme ilgi göstermeye başladı. Sanatçı, 1871 yılında borsacı olarak hayatını geçindirmeye karar verdi. 1873 yılında Danimarkalı Mette-Sophie Gad ile evlendi. Bu arada amatör olarak resim yaptı. 1874 yılında izlenimci



Paul Cézanne, Sainte Victoire Dağı, 1906, 60cm x 72cm, Yağlıboya, Kunst Müzesi, Basel /İsviçre

ressam Camille Pissarro ile tanışınca, izlenimci tarzda resimler yapmaya başladı. 1882 yılındaki finansal kriz sonucu Gauguin işini kaybetti. Ailesini geçindirmek için, resim satarak para kazanmaya çalıştı, ama başarısız oldu. Bunun üzerine ailesi ile Kopenhag'a taşındı ve burada izlenimci tarzda bir sergi açtıysa da yine ilgi görmedi. Tuval satan bir şirkette iş buldu, ama sonra 1885 yılında Paris'e döndü. 1888 yılında tanıştığı Fransız ressam Emile Bernard'ın 'cloissonnism' (emayecilik) ismini verdiği teknikten etkilendi ve izlenimci tarzı bıraktı. Bu yanılsama, üç boyutu reddeden, resim yüzeyini geniş renk alanları olarak yorumlayan, vitray benzeri bir teknik. 'Vaazdan Sonra Hayal: Yakup Melek İle Güreşiyor' isimli resim Gauguin'in yeni döneminin



Paul Cézanne, Noir Şatosu, 1904-6, 73 cm x 92 cm, Yağlıboya, Louvre Müzesi, Paris / Fransa

en çarpıcı örneklerinden sayılıyor. Tabloda, İncil'den bir sahne görülse de aslında vaazdan sonra halüsinasyon gören kadınlar söz konusu. Belli bir ışık yok. Orta Çağ sanatından, Japon baskı sanatından etkilenmiş, vitray esintili bu resmin tarzı için 'sentetizm' de deniliyor. Ayrıca, konusu itibarıyla sembolizm akımının da bir örneği.

Van Gogh ile aynı çatı altında

Gauguin, 1888 yılında Fransa'nın Arles kasabasında bulunan Vicent van Gogh'dan ısrarlı davetler aldı ve ekim ayında Hollandalı ressamın yanına gitti. İki sanatçı iki ay boyunca aynı çatı katında kaldılar: Sanat teorisi üzerine hararetili malar yaptılar; resim ürettiler. Ama Van Gogh'un ruh sağlığı gittikçe



Paul Gauguin, Ayinden Sonra Halüsinasyon: Yakup Melek İle Güreşiyor, 1888, 73 cm x 92 cm, Yağlıboya, İskoçya Ulusal Galerisi / Edinburgh

Post-izlenimcilik



bozuluyordu. Sanat üzerine yaptıkları tartışmalar hep şiddetli kavgalarla son buluyordu. 23 Aralık 1888 tarihinde Van Gogh bir tartışma esnasında bıçakla kulak memesinin ucunu kesti ve Gauguin'i bıçakla tehdit etti. Bunun üzerine Gauguin, üç gün sonra Van Gogh'u terk ederek Paris'e döndü. 1891 yılında Avrupa medeniyetinden iyice sıkılan, kendini bir tıkanmışlık içinde bulan Gauguin, Tahiti'ye gitmeye karar verdi. 1897 yılında kızının öldüğü haberini alınca depresyona girdi. Başyapıtını tamamlayıp intihar etmeye karar verdi. Bu başyapıtı

'Nereden Geliyoruz, Neyiz, Nereye Gidiyoruz' isimli bir resimdi. Resim tamamlandıktan sonra arsenik içerek intihar etti. Ölmeden kurtarıldı. Sanatçıya göre bu resim, sağdan sola okunmalıdır: Sağdaki üç kadın ve bir bebek yaşamın başlangıcını simgelerken, ortadaki figür grubu bir gencin yaşamını, soldaki figür ise ölümü anlatmaktadır. Arkadaki mavi figür ise öbür dünyayı, ahreti simgelemektedir. İntihar girişiminden sonra Gauguin, üç sene resim yapamadı, bir işe girerek çalışmaya başladı. 1903 yılında ise frengi nedeniyle hayata veda etti.



Post-izlenimcilerden Seurat ve Cézanne, kübizm, fütürizm, konstruktivizm gibi akımları etkilerken, Gauguin ve Van Gogh ise fovizm ve ekspresyonizm akımlarının öncüleri oldular. Dolayısıyla post-izlenimcilik 20'nci yüzyıl sanatını şekillendirdi.

Hem tacir hem rahip

Hollandalı sanatçı Vincent Van Gogh (1853-1890) sanat tacirliği üzerine uzmanlaşmış bir ailede doğdu. 16 yaşında amcasının firmasında çalışmak üzere okulu terk etti ve sanat tacirliğine

başladı. 1873 yılında firmanın Londra, 1875 yılında ise Paris şubelerinde görev aldı. Bu esnada müzelerdeki eserleri inceleme fırsatı buldu. İşinde başansız olduğu için aile şirketine kovuldu. Koyu bir Hristiyan olan Van Gogh, 1880 yılına kadar Belçika'da rahiplik yaptı. Bu meslekte de başansız olması sanatçıya krize soktu. Güney Fransa'ya, Jules Breton isimli bir ressamın yanına gitti ve bu karar hayatının dönüm noktası oldu. Köy ressamı olmaya karar verdi. Balıkçıların, köylülerin giydiği kıyafetlerden koleksiyon yapmaya başladı. 1880'in

Post-izlenimcilik



Vincent van Gogh, Patates Yiyenler, 1885, 82 cm x 114 cm, Yağlıboya, Van Gogh Müzesi, Amsterdam / Hollanda



Vincent van Gogh, Yıldızlı Gece, 1889, 74 cm x 92 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

sonunda Brüksel'e giderek Kraliyet Akademisi'nde kardeşi Theo'nun mali desteği ile formal sanat eğitimi aldı. 1881 sonbaharında Lahey'e taşındı. Bu dönemde Fransız gerçekçi edebiyatına merak saldı. Emile Zola'nın sert gerçekçiliği Van Gogh'u sarstı. 1885 yılına ait 'Patates Yiyenler' sanatçının erken dönem resimlerinden ve hayata bakışını simgeler. 'Medeni' insanların hayata yabancılaşmalarına karşı köy insanlarının doğa ile olan barışıklığı Van Gogh'un temel temasıdır: Bu resimdeki köylüler kendi elleri ile toprağı işlerler, tohum ekerler, toplarlar ve kendi elleriyle pişirip yerler. Yani, ürettikleri ürüne yabancı değiller.

Van Gogh'un kahvesi

Van Gogh, 1886 yılında Paris'e, kardeşi Theo'nun yanına gitti. Kardeşi sanat ortamının önemi isimlerinden. Monet, Pissarro gibi ressamlar için sergiler düzenliyordu. Bu sayede Van Gogh dönemin ünlü sanatçıları ile tanışma fırsatı buldu. Lakin köy yaşamı sanatçının gözünde tütüyordu ve 1888'in

Şubat ayında Arles'a taşındı. Eylül 1888'de yaptığı 'Gece Kahvesi' isimli resim Arles döneminin en çarpıcı eserlerinden biri. Kahvenin sahipleri Joseph Michel ve Marie Ginoux sanatçının yakın arkadaşları oldu. Basit bir taşra kahvesiydi. Kahve, konu olarak sanatçının ruh halini yansıtmaya için bir araç olmuştu. Kardeşi Theo'ya yazdığı bir mektupta bu resim için şöyle diyordu: "Açık pembe, kan kırmızısı ve şarap rengini, XV. Louis yeşilinin tatlısı



Café Van Gogh



Vincent van Gogh, Gece Kahvesi, 1888, 72 cm x 92 cm, Yağlıboya, Yale Üniversitesi / New Haven Sanat Galerisi / ABD

ile Veronese yeşilini bir araya getirip, san yeşillerle sert mavi-yeşilleri karıştırarak sarı kükürtün yandığı cehennem sıcaklığı bir meyhanenin havasını vermeye çalıştım.” Arles’deki kahve bugün ‘Café Van Gogh’ ismiyle varlığını sürdürüyor.

Van Gogh, Arles’da bir ekol oluşturmak istiyordu. Emile Bernard ve Gauguin’e ısrarlı mektuplar yazarak Arles’a gelmelerini istedi. Gauguin daveti kabul etti ve sanat tarihine geçen o ilginç beraberlik yaşandı. Gauguin’in Arles’i terketmesiyle Van Gogh ruh sağlığının tehlikeli bir boyut aldığını anlayarak kendi isteği ile Saint-Rémy’deki akıl hastalıkları

hastanesine yattı. En ünlü resimlerinden olan ‘Yıldızlı Gece’yi bu hastanedeki odasının penceresinden bakarak yaptı. Van Gogh’un son dönem resimleri 20’nci yüzyıldaki dışavurumcu akımın habercisi gibidir. Renk kadar çizgi de anlatım aracı. Çizgi yalnız biçimleri sıralamaz, aynı zamanda dinamik bir ritim de yaratır. Bunun yanı sıra Van Gogh’un kıvrımlı fırça vuruşları sanatçının iç dünyasının ifadesini yansıtır. Sanatçının ruh sağlığı gittikçe bozuldu ve 27 Temmuz 1890 tarihinde göğsüne kurşun sıkarak intihar etti. Kardeşi Theo da altı ay sonra vefat etti.



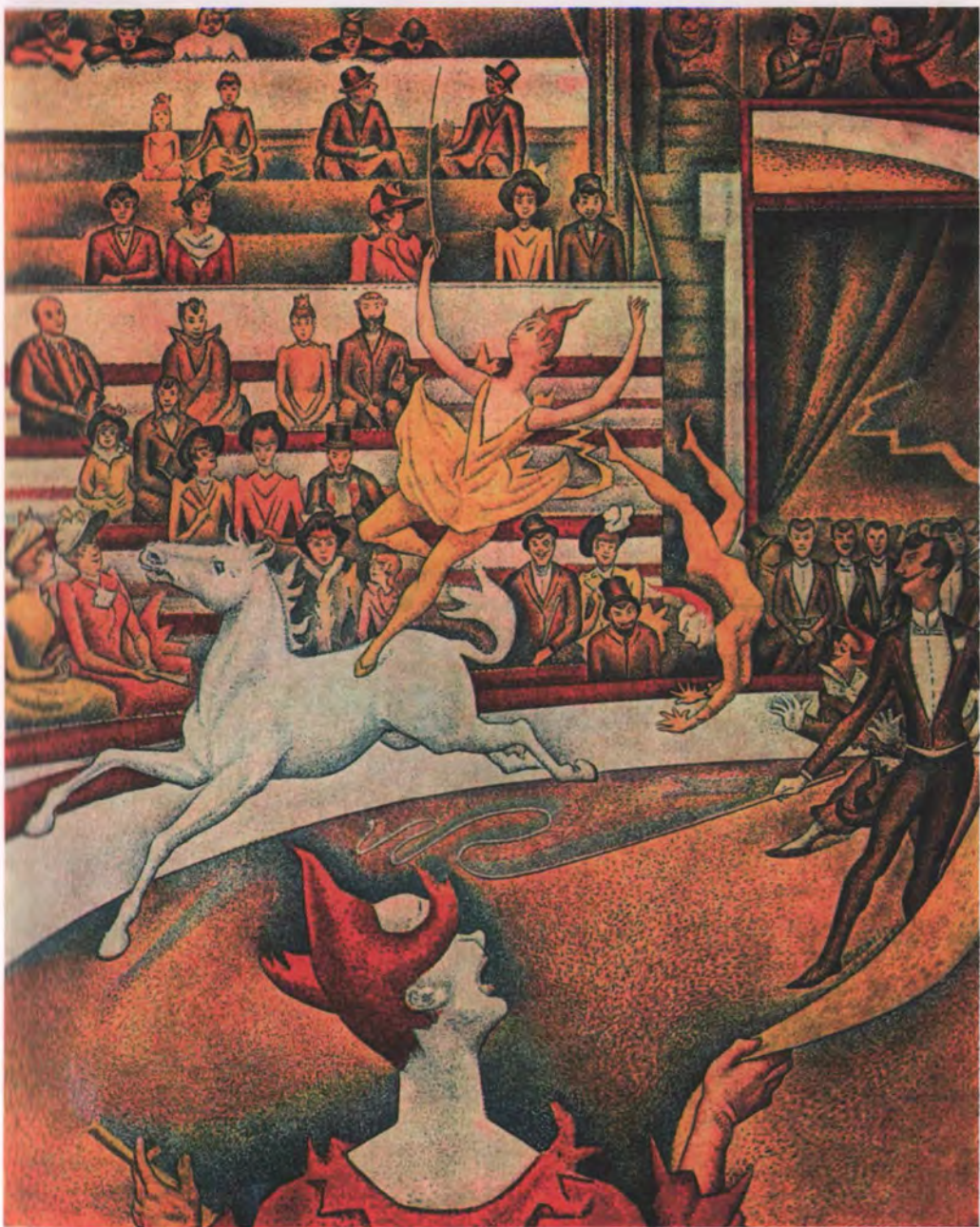
George Seurat

(1859-1891)

2 Aralık 1859'da Paris'te varlıklı bir ailede dünyaya geldi. Öğrencilik yıllarında, resme ilgi duymaya başladı. 1878'de girdiği güzel sanatlar okulu Ecole des Beaux-Arts'taki eğitimi sırasında Henri Lehman'ın atölyesine devam etti. Askeri hizmetin ardından sanatçı Edmond Aman Jean ile aynı atölyeyi paylaştı. Bu dönemde Delacroix, Barbizon Okulu ve empresyonistler ilgisini çekti ama en çok etkilendiği sanatçı Puvis de Chavanne oldu. 1884 yılında Paul Signac ve Henri Edmond Cross ile tanıştı ve beraber neo-empresyonizmi başlatan divizionist tekniği geliştirdiler. Bu teknik ile yaptığı ve günümüzde en bilinen eseri olan Grande Jatte Adası'nda Bir Öğleden Sonra isimli resmi ile sekizinci ve son empresyonist sergiye katıldı. 29 Mart 1891'de Bağımsızlar Salonu'nun açılışından sonra, anjin hastalığı nedeniyle yaşamını yitirdi.



Georges Seurat,
Asnières'de Yıkılanlar,
1884, 201x300cm,
Yağlıboya, Londra Ulusal
Galerisi / İngiltere





Paul Cézanne

(1839 - 1906)

“Modern sanatın babası” olarak anılan, Fransız ressam.

Empresyonizm ile kübizm arasında duran sanatıyla, fovistler; kübistler ve soyut sanatçılar etkilendi. 19 Ocak 1839'da Aix-en-Provence'ta dünyaya geldi. Fabrikatör babasının baskıcı kişiliği nedeniyle, resim okulunu bırakıp hukuk okumaya başladı. Ama resim çizmeyi asla bırakmadı. 1861 yılında, Paris'e, çocukluk arkadaşı Emile Zola'nın yanına gitti. İsviçre Akademisi'nde ve Louvre'da çalıştı. Ne var ki, Güzel Sanatlar Akademisi giriş

sınavlarında başarılı olamadı ve memleketine geri döndü. Resimleri sergi jürilerinin onayını almıyor ve sergilenmiyordu. Bu reddediliş yıllar sürse de azminden bir şey kaybettirmedi; İtalyan ustaların yapıtlarını kopyalamaya ve eserler vermeye devam etti. Tabloları ilk kez, 1863'te, Reddedilenler Salonu'nda sergilendi. Empresyonistlerin parlak ve açık renklerinin etkisi, eserlerinde görülüyordu. Noktalama akımından da yararlandı. Perspektif kurallarını kendince yorumlaması, kübistlere ilham verdi. Hayatının bu döneminde Hortense Fiquet ile evlendi. Yaşamının son yıllarında yaptığı 'Yıkılan Kadınlar' (1902-06) adlı tablosu ise, sanatının doruk noktası kabul edilir. 1906 yılının 22 Ekim'inde geçirdiği zatürre sonucu yaşamını yitirdi.



Paul Cézanne, 1890, Sirkte Bir kadın, 92 cm x 65 cm, Yağlıboya, Ulusal Sanat Galerisi, Washington / ABD



Paul Cézanne, Sanatçının Babası "L'Événement" Okuyan, 1866, 200 cm x 120 cm, Yıllık Yıllık Ulusal Sanat Galerisi, Washington / ABD

Post-izlenimcilik



Eugène Henri Paul Gauguin

(1848-1903)

7 Haziran 1848'te Paris'te doğdu. 1851'de ailesiyle Peru'ya yerleşti. Dört yıl burada yaşadktan sonra Paris'e döndü. 1871 yılında borsacılık yapmaya başladı. İki yıl sonra Danimarkalı Mette Sophie Gad ile evlendi. Çocukluğundan beri resme olan ilgisi, Camille Pissarro ile arkadaşlığı sayesinde farklı bir boyut kazandı. 1881-1882 arasında açılan empresyonist sergilere katıldı. 1884'te ailesiyle Kopenhag'a taşındı, ama kısa süre sonra ailesini orada bırakıp Paris'e döndü. Vincent Van Gogh'un çağrısı üzerine, birkaç aylığına Arles'a gitti, ancak bu arkadaşlık dramatik biçimde, Van Gogh'un intihara kalkışmasıyla son buldu. Bu arkadaşlık vesilesiyle de, Paris'te sanat çevrelerinde tanınan ve önemsenen biri olmuştu. Ancak, ilkel sanat ve uzak dünyalar onda büyük bir



merak uyandırıyordu. Bu merakına karşı koyamayıp, 1891'de sanatına büyük katkı yapacak Tahiti'ye gitti. 1897'de Punaauia'ya taşınarak, burada da en önemli eseri olan 'Nereden Geliyoruz, Neyiz, Nereye Gidiyoruz adlı tablosunu yaptı. Hayatının geri kalanını Markiz Adaları'nda geçirdi. 1903 yılında frengi hastalığı sonucu hayatını kaybetti.

Paul Gauguin, 'Nave Nave Moe', 1894, Yağlıboya, 74x100 cm, Hermitage Müzesi, St. Petersburg / Rusyd



Paul Gauguin, 'Tea at the Villa Maipo', 1893, Oil on Canvas, New York: The Metropolitan Museum of Art / ABD

Ücretsiz PDF Kitap Alışveriş Sitesi: <https://t.me/abdt>



Vincent Van Gogh

(1853-1890)

30 Mart 1853'te, Hollanda'nın güneyindeki Zundert kasabasında dünyaya geldi. Sanat simsarlığı, gönüllü öğretmenlik, kitapçılık ve misyonerlik yaptı. 1880 yılında, kardeşi Theo'nun tavsiyesiyle, kariyerini resimde sürdürmeye karar verdi. Ancak özel hayatında yaşadığı gel-gitlerin de etkisiyle, kendisini ciddi anlamda resme vermesi üç yılı buldu. Komşuları, ırğatlar ve dokumacılar; resimlerinin konuları arasındaydı. 1885 baharında 'Patates Yiyenler' adlı meşhur eserini tamamladı. Bu dönemde, Paris'te de beğeni toplamaya başlamıştı. Ocak 1886'da Antwerp Güzel Sanatlar Okulu'na yazıldı, ama sağlık durumu ve akademik sanata güvensizliği yüzünden okuldan ayrıldı. Ressam Fernand Cormon'un atölyesinde Émile Bernard ve Henri de Toulouse-Lautrec ile tanıştı. Şubat 1888'de Güney Fransa kıyılarına doğru yola koyulup, Arles kasabasına yerleşti. Çizdiği manzara resimleri, Paris Bağımsız Ressamlar Topluluğu'nun o yılki sergisinde sergilendi. 'Ağaççukları' adlı eseri bu dönemin ününü, Arles'a çağırdığı arkadaşı ressam Paul Gauguin ile tatsız bir son yaşadı. Bir kavga sonucu, kendi sol kulak memesini kesti. Birkaç ay sonra, Saint-Rémy kasabasındaki Saint-Paul-de-Mausole akıl hastanesine geçti. Burada, en bilinen eserlerinden 'Yıldızlı Gece'yi yaptı. 1890 başında hastanede nöbet geçirirken, Mercure de France dergisinde kendisinden dahi diye bahsedilmeye

Vincent Van Gogh, Kargalarla Buğday Tarlası 1890, 50,2 cm x 103 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam / Hollanda



başlanmıştı bile. Aynı yıl, Paris yakınlarındaki Auvers-sur-Oise'a geldi ve kendini resme verdi. 27 Temmuz'da resim malzemeleriyle birlikte tarlaya gitti ve kendini tabancayla göğsünden vurdu. Yaralı halde otele döndü. İki gün sonra, kardeşi Theo'nun kollarında can verdi. Auvers-sur-Oise'a defnedildi.



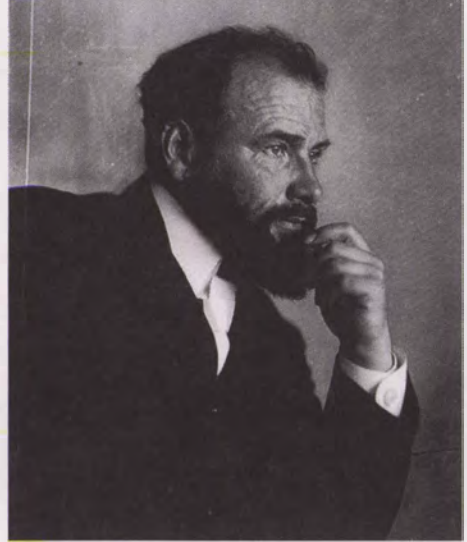
Vincent Van Gogh, *Aksam-Kahve*, 1888, 81 cm x 65,5 cm, Yağılıboya, Kröller-Müller Müzesi, Amsterdam / Hollanda
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bir yüzyıl sonu sanatçısı olarak Gustav Klimt

Modem sanatın konu edildiği bir kitapta Gustav Klimt'ten bahsetmek tartışma götürür. Fakat günümüzde bu denli bilinen, beğenilen bir sanatçının modem dönemlerdeki konumuna değinmekte fayda var: Gustav Klimt, doğduğu 1862 yılından, öldüğü 1918 yılına kadar yüzyıl sonu (fin de siecle) Viyanası ile olabildiğince uyumlu bir yaşam sürdürdü ve bu dönemin tipik bir sanatçısı oldu. Kendisinin sanat hayatı üzerinden yüzyıl sonu Avusturya'sının entelektüel ortamının ve toplumsal yaşamının izleri sürülebilir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce dünyanın başkenti olarak tanımlanan Viyana tam bir paradokslar kentiydi. Bu paradokslar kültürel hayatın tüm kılcak damarlarına sızmıştı. Muhafazakârlık ve **avangardizm** içiçe geçmiş, bunun sonucunda sanat alanında yeni arayışlar şekillenmişti. Geçmişe olan nostaljik tutku ile Schopenhauer'in kötümserliği ışığındaki gelecek algısı kültür hayatında **belirgin** bir huzursuzluk doğurmuştu. Karanlık çağların gen geldiğini düşünen Wittgenstein'in, Nitelsiz Adam'ın yazan Robert Musil'in yazılnda söz konusu huzursuzluğun yansımaları görülebilir. Tutuculuk ile yenilikçiliğin çelişkili birleşimi içerikten **çok biçimde** somutlaşmıştı.

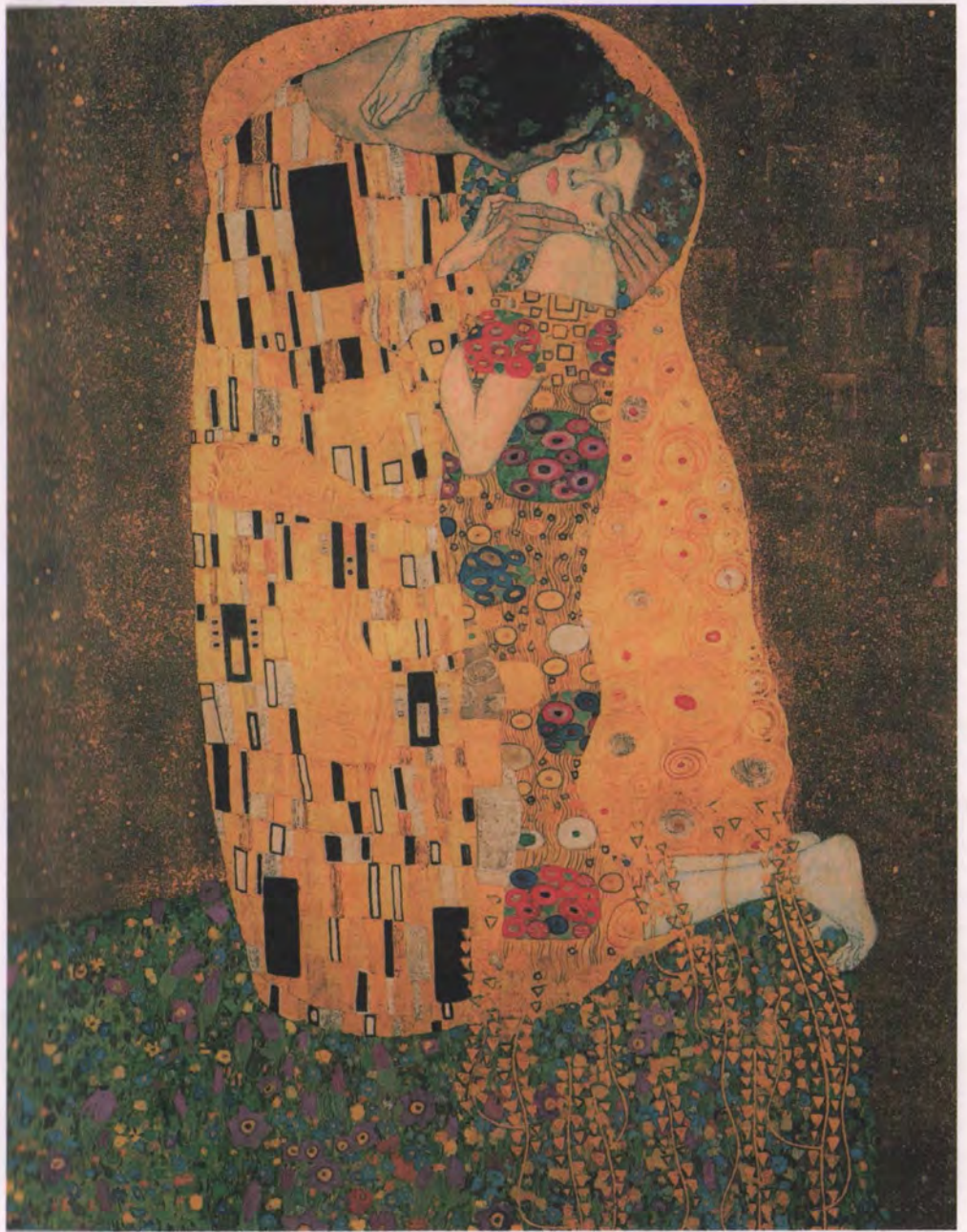
Sanat, en alt tabakadan en üst tabakaya kadar tüm toplumsal hayatı kapsayan, yaşamı mümkün olduğunca estetize ederek insanları içinde bulundukları gerçekliğin farkındalığından uzaklaştıran, varolan toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan bir araç durumundaydı. Bu ortamda 1897 yılında Viyana Sanatçılar Birliği'nden (Künstlerhaus) istifa eden Gustav Klimt ve 19 arkadaşı tarafından 'Wien Sezession', diğer ismiyle 'Avusturya Plastik



Gustav Klimt

Sanatçılar Birliği' kuruldu. İsmi Latince'de 'aynılaşma' anlamına gelen 'secessio' kelimesinden alan, herhangi bir programa sahip olmayan grubun ortak bir sanatsal üslubu temsil ettiği söylenemez. Zira grubun içinde Art Nouveau tarzında üretimde bulunan sanatçılar olduğu gibi natüralist veya izlenimci tarzda resimler yapan sanatçılar da vardı. Grubun ortak tavnı Viyana Sanatçılar Birliği'nin muhafazakâr sanat anlayışına karşı çıkarak modem yaşamın yeni estetik formlarını sergileme üzerine şekillenmekteydi.

1898 yılında mimar Joseph Maria Olbrich tarafından Sezession binası inşa edildi ve bu



Gustav Klimt,  p c  k, 1907-8, 180 cm x 180 cm, Ya ılboya ve Altın,  sterreichische Galerie, Viyana/ Avusturya
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Gustav Klimt



Gustav Klimt, Bethoven Friziden Ayrıntı



Gustav Klimt, Umur II 1907-08, 110.5 x 110.5 cm
Yağlıboya, Altın ve Platin, Modern Sanatlar Müzesi,
New York / ABD

binada 1898-1905 yılları arasında 23 sergi gerçekleşti. Bu sergiler arasında 1902 yılında yapılan ve Beethoven'e atfedilen 14'üncü Sezession sergisine Gustav Klimt günümüzde en çok bilinen eserlerinden biri olan Beethoven Frizi ile katıldı. Klimt sanat hayatı boyunca sıklıkla kadınları konu edindi. Bu yüzden Gustav Klimt Sezession döneminden itibaren pornografik olmakla suçlandı ve neredeyse her sergisi şiddetli tepkilere yol açtı. İlginçtir ki Klimt'in yaşadığı dönem aynı zamanda kadının toplumdaki ikinci sınıf konumunun sorgulanmaya başlandığı, Avusturya feminizminin yerleştiği dönem.

Gustav Klimt'in yapıtlarının neredeyse dörtte biri manzara. Ressam bugün kayıp olan eskiz defterleri ile açık havada çalışıyor; bazen fotoğraf yardımı ile tablolarını stüdyosunda tamamlıyordu. Sanatçının 1900 yılından itibaren Atten Gölü'nde geçirdiği yaz aylarında resmettiği manzaralarda belirgin bir

hareketsizlik ve dinginlik göze çarpar. Gökyüzünün neredeyse hiç gözükmediği, insanın ise oldukça nadir gözüktüğü bu manzara resimlerinde kapalı perspektif kullanılarak mesafenin algılanışı bozulur. Klimt manzara resimlerinde genelde yakın plan çalışır ve doğayı neredeyse iç mekâna dönüştürür. Ressam bunu gerçekleştirmek için opera gözlüğü kullanır. Gustav Klimt, modernizmi benimsemiş yenilikçi bir sanatçıdan ziyade sembolist bir dekorasyon ressamıydı. Modernizmin doğduğu dönemde -her ne kadar Sezession gibi modern olduğunu iddia eden bir grubun içinde, üstelik grubun başkanı olarak yer alsa da- modernist olmamış, geleneksel resim anlayışının dekoratif bir çeşitlemesini yaptı. Belki Klimt'in ölene dek, Adolf Loos, Arnold Schönberg, Oskar Kokoschka, Ludwig Wittgenstein gibi modernistlerin terk ettiği Viyana'da yaşamış olmasının nedeni onun hiçbir zaman modernist olmamış olmasıydı.

Gustav Klimt, Adele Bloch-Bauer's in Portresi 1907, 138 cm x 138 cm, Yağlıboya, Gümüş ve Altın, Neue Galerî, New York / ABD



Fovizm



Henri Matisse, *Mavi Çıplak*, 1907, 92 cm x 140 cm, Yağlıboya, Baltimore Sanat Müzesi, / ABD

Fransız sanatçı Henri Matisse'in (1869-1954) öncülüğünde gelişen fovizm akımı, 1905 yılında Gü Salonu'nda açılan sergi hakkında yazdığı bir eleştiri yazısında kendileriyle dalga geçen eleştirmen Louis Vauxcelles'e borçlu. Fransızca'da 'fauve' kelimesi 'vahşi hayvan' anlamına geliyor. Bazı metinlerde 'çiğrençlik' olarak geçse de fovizm adı Türkçe'ye yerleştii denilebilir. Matisse'in yanı sıra George Braque (1882-1963), Andre Derain (1880-1954), Maurice de Vlaminck (1876-1958), Raoul Dufy (1877-1953) gibi sanatçıların yer aldığı akım 20'nci yü yıl modern sanat tarihinin ilk öncü akımı. İzlenimcilğe bir tepki içerir: İzlenimcilerin salt gözleme dayanan tarzı yerine kişinin duygularının da yer aldığı bir yaklaşımı benimseyen fovistler; rengi doğal özelliklerinden kopartma yolunu seçerek

ona ifadeci anlamlar yüklediler. Bu yönleriyle kendilerinden etkilenen ekspresyonizm akımı ile benzerlik taşırlar. Zaten bazı yazarlar fovizm için Fransız ekspresyonizmi nitelemesi yapıyor. Kaba fırça vuruşları, parlak ve karşıt renklerin hâkimiyeti, geniş renk alanları fovist ressamların belirgin özellikleri. Bu yönleriyle Gauguin ve Van Gogh'u andırırlar. Paris'te 1904 yılında büyük bir Van Gogh retrospektifi gerçekleştiğini hatırlamakta fayda var. Bununla birlikte fovistler 20'nci yü yıl başlarında Avrupa'da moda olan Afrika sanatından da etkilendiler. Akımın ömrü çok kısa sürdü ve sanatçılar 1908 yılında dağıldı. Buna karşın Matisse ve Dufy gibi akımın önemli isimleri hayatlarının sonuna dek fovist anlayışla sanat üretmeye devam etti.



Fovizm

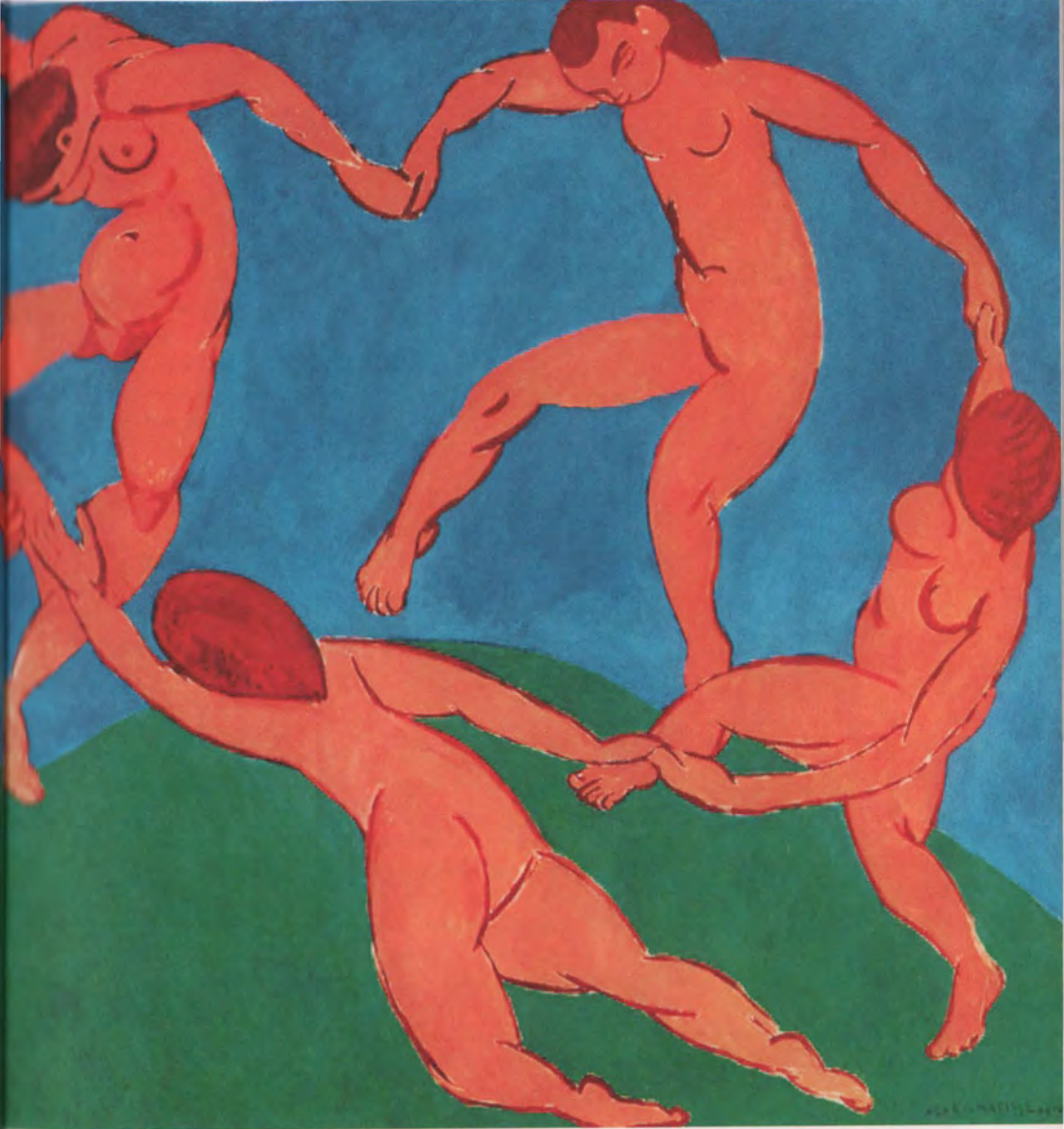


Andre Derain, *Yıkananlar*, 1907, 132 cm x 195 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

Afrika etkisi

Matisse'in 1905 tarihli 'Şapkalı Kadın' tablosu fovizmin önemli örneklerinden. Turuncu boynu, yeşil burnu ile kadının yüzüne bakıldığında renklerin nasıl doğal özelliklerinden kopartıldığı anlaşıyor: Arka plandaki renk alanlarının belirleyiciliği, figürde karşıt renklerin kullanımının getirdiği canlılık fovizmin en tipik özellikleri. Matisse'in diğer önemli bir tablosu ise 'Mavi Çıplak'. Tipik fovist renk anlayışına sahip olan eser; diğer yandan deforme edilmiş figür yaklaşımı ile Afrika masklarının modern sanat üzerindeki etkisini gösteriyor. Matisse'in 'Mavi Çıplak'tan hareketle yaptığı 'Çıplak' heykeli, geleneksel anlamda estetik kaygıların 20'nci yüzyıl akımlarında gündemden düştüğüne iyi bir örnek. Vücudun bölümlerinin birbirleriyle olan ilişkileri, figürün aldığı pozisyon ile mekân sorunlarına getirdiği yeni yorum heykeli sanat tarihi içinde önemli kılan unsurlar: Sanatçının 1909 tarihli 'Dans' ve 1910 tarihli 'Müzik' isimli tablolarında ise geniş renk alanları ile birlikte figürlerde yalınlaşma söz konusu. Medeni yaşamdan kopuk, müzik ve dans aracılığıyla doğanın özüne yolculuk yapan figürler, yüzyıl başında moda olan primitifizm (ilkelcilik) yaklaşımının da iyi birer yansıması.



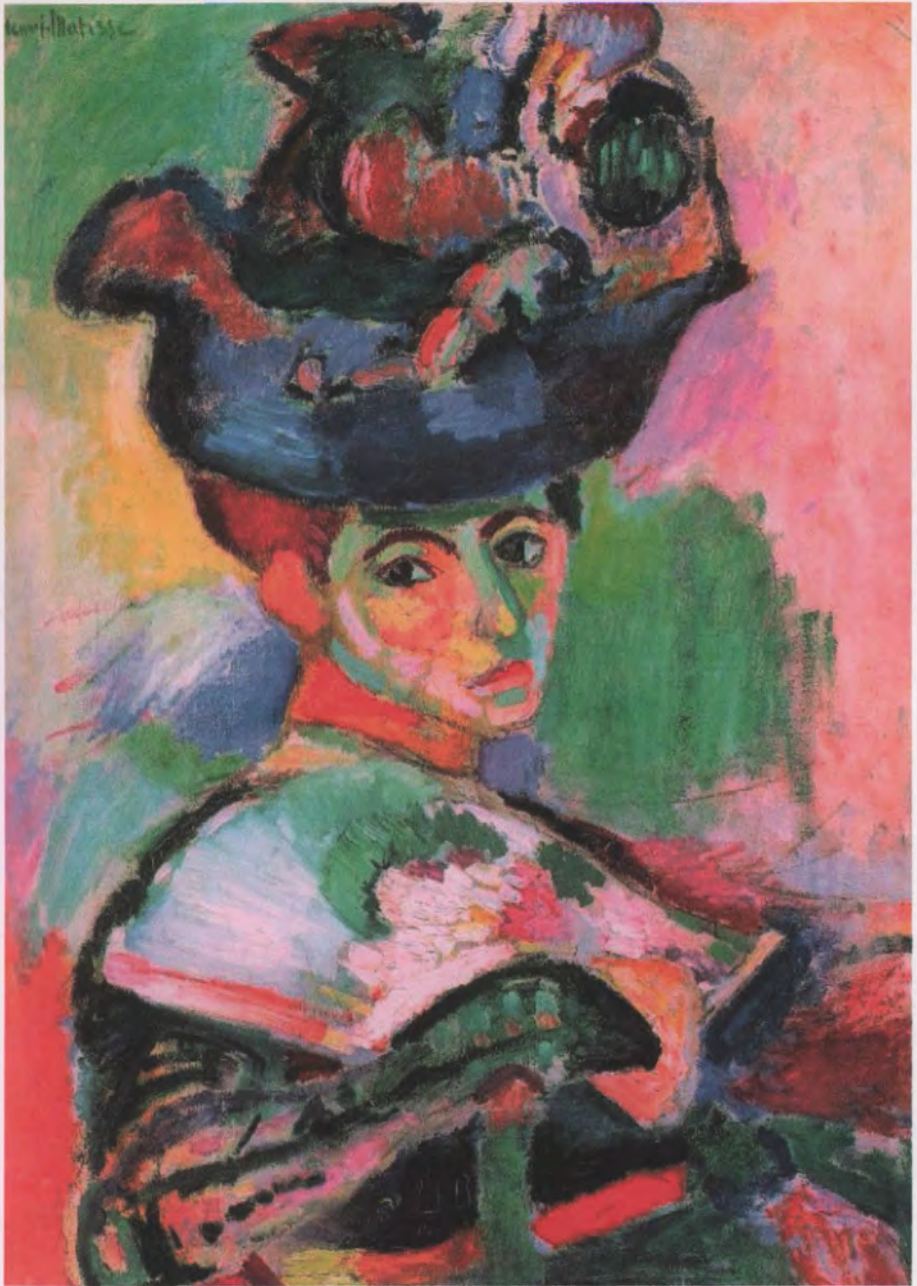




Henri Matisse

(1869-1954)

1869'un son günü Fransa'da doğdu. 1887 yılında Paris'te hukuk eğitimi aldı. Stajını yaparken aynı zamanda Quentin Latour Okulu'nda çizim derslerine girdi. Geçirdiği ağır apandisit rahatsızlığından sonraki nekahat döneminde bol bol resim yapan sanatçı, babasının da onaylamasıyla avukatlığı bıraktı ve Paris'te Ekim 1891'de Julien Akademisi'ne kaydoldu. 1897 yılında kızının annesi Caroline Joblaud ile boşandı ve bir yıl sonra Amélie Paraye ile evlendi ve ikinci çocuğu dünyaya geldi. 1900 yılında kendisinden 11 yaş küçük Andre Derain ile tanıştı ve bir süre sonra aralarına Maurice de Vlaminck'i de alarak yeni bir akımı, fovizmi şekillendirmeye başladılar. Matisse, 1 Haziran 1904 tarihinde Ambroise Vollard'ın galerisinde kişisel bir sergi açtı, ama başarısız oldu. Yinede deneyselliği bırakmadı, Fransa'nın Akdeniz sahillerinde geçirdiği 1904 ve 1905 yazlarından rengi daha da ifadeci bir tarzda kullandığı resimler yaptı. Ekim 1905'te Sonbahar Salonu'nda Derain ve Vlaminck ile birlikte resimlerini sergilediği zaman gazetelerde dalga geçen yazılar çıktı. Louis Vauxcelles'in kendilerini fauve (vahşi hayvan) olarak nitelendirmesiyle Matisse ve arkadaşları Fovistler olarak bilinmeye başladılar. 1910 itibarıyla Paris'te modern sanatının liderinin Picasso mu yoksa Matisse mi olduğuna dair rekabet başladı. 1912-1913 Kış'ını Fas'ta geçirdi. Hem bu ziyaretinin hem de İran minyatürlerinin etkisiyle resim yapmaya başladı ve kübizmin hakimiyetine karşı rengin hakimiyetindeki bambaşka bir üslupla mücadele etti. 1914 yılında savaş başlayınca gönüllü askere katılmak istedi, ama yaş mäsait olmadığı için kabul edilmedi. 1930 yılında Gauguin'in izinde Tahiti'ye gitmeye karar verdi. New York ve San Francisco üzerinden Tahiti'ye gitti. Fakat Tahiti'den ziyade New York'un gökdelenlerinden daha çok etkilendi. 1941 yılında vücudaki tümör yüzünden ameliyat oldu. Uzun seyahatler yasaklandı. Uzun süre Fransa'nın Nice ve Vence kentlerinde yaşadı. 1954 yılında hayata gözlerini yumdu.



Henri Matisse, Şapkılı Kadın, 1905, 80cm x 60 cm, Yağlıboya, San Francisco Modern Sanat Müzesi / ABD



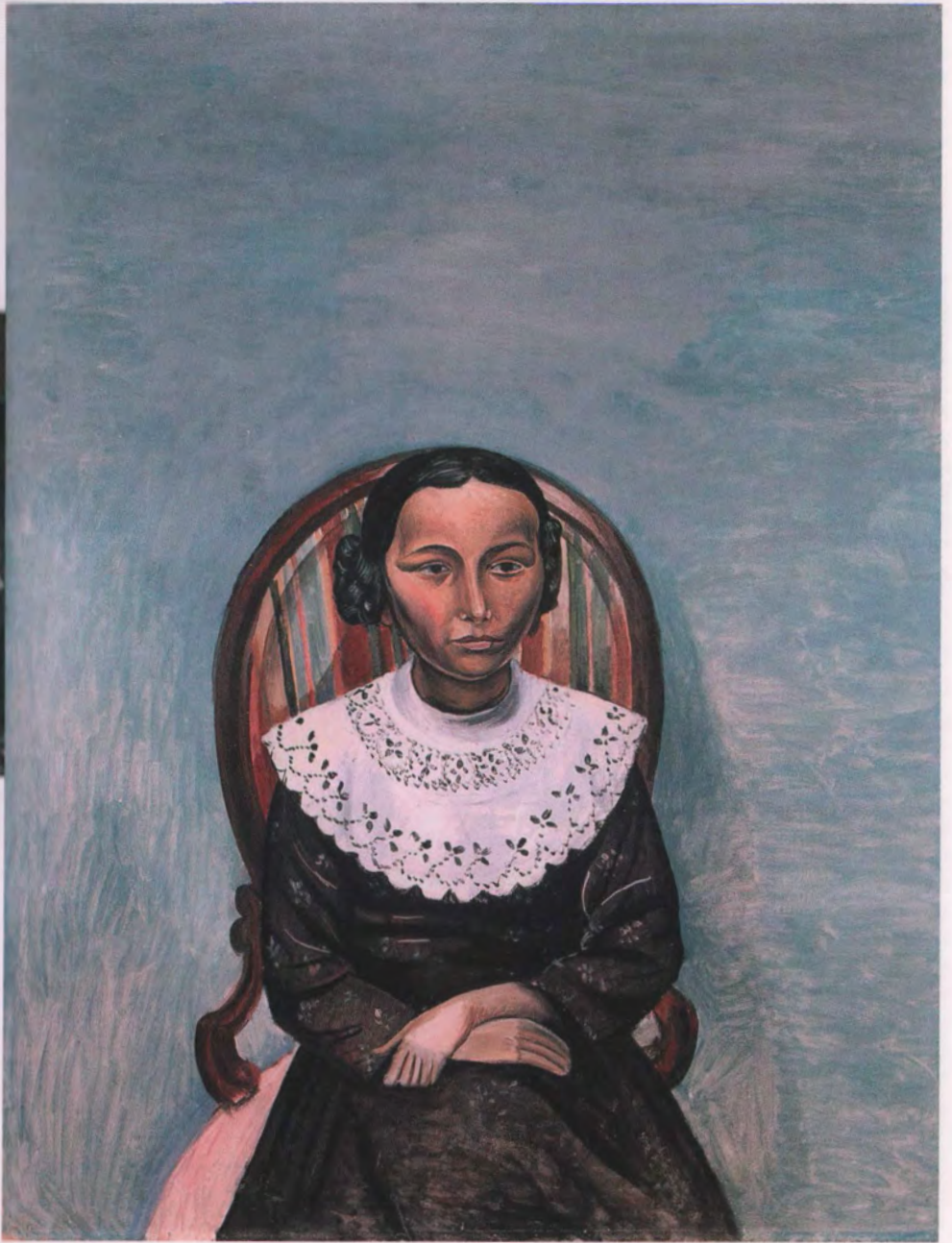
Andre Derain

(1880-1954)

1895 yılında resim yapmaya başlayan Derain, 1898 yılında Camillio Akademisi'ne girdi ve Henri Matisse ile tanıştı. İlerleyen yıl Maurice de Vlaminck ile de tanışan sanatçı kendisi ile aynı atölyeyi paylaşmaya başladı. 1901 yılında Paris'teki Van Gogh sergisine giden ve Hollandalı sanatçının renk anlayışından oldukça etkilenen Derain, zorunlu olarak askere gitti. 1904 yılında askerden döndükten sonra Julien Akademi'si'ne yazıldı bu tarihten itibaren fovizm akımına dahil edilebilecek resimler yapmaya başladı. 1905 yılının yaz aylarını Matisse ile birlikte resim yaparak geçiren sanatçı aynı yılın Sonbahar Salonu'ndaki sergiye katıldı. Sanat eleştirmeni Louis Vauxcelles'in Matisse ve Derain'in resimlerinden yola çıkarak sanatçılar için vahşi hayvan (fauve) demesi üzerine fovizm isimli bir akım doğdu. 1906 Yazı'nda sanat tacisi Ambrose Vollard'ın kendisini Londra manzaraları yapması için İngiltere'ye yollamaya çalıştı on çarpıcı fovist resimlerini burada yaptı. Aynı yılın sonlarına doğru Picasso ile tanışması üzerine Derain'in resim anlayışında değişiklikler oldu. Alman koleksiyoner ve sanat taciri Daniel Henry Kahnweiler'in 1907 yılında sanatçının bütün stüdyosunu içindekilerle satın alması önemli mali ferahlık sağladı. 1909 yılında Apollinaire'in 'Kokuşmuş Büyücü' isimli kitabı için taş baskılar yapan sanatçı 1919 yılından itibaren sahne ve kostüm tasarımı yapmaya başladı. Bunlardan en önemlileri Rus bale yönetmeni Diaghilev'in 'Acayip Dükkân' isimli gösterisi için yaptığı tasarımlar oldu. Andre Derain resmin yanı sıra heykel de yaptı. Erken dönem heykellerinde primitif etkiler görülen sanatçı uzun süre heykel yapmadıktan sonra 1939 yılında bu sefer Ortaçağ Romanesk üslubu andıran heykeller yapmaya başladı. 1953 yılında göz enfeksiyonuna kapıldı, ertesi yıl ise bir trafik kazasında hayata veda etti.



André Derain, *Gazeteli Adam*
Portresi, 162.5 cm x 97.5
cm, Hermitage Müzesi, St.
Petersburg / Rusya



André Derain, *Siyah Elbiseli Kızın Portresi*, 1913, 116.5 cm x 89.3 cm, Yağlıboya, Hermitage Müzesi, St. Petersburg / Rusya

Ekspresyonizm

İlk defa 1911 yılında Alman yazarlar tarafından, Fransız fovistlerinin sanatını tanımlamak için kullanılan ekspresyonizm terimi, Türkçe'de "Dışavurumculuk" diye biliniyor. Akımın yaklaşımına göre sanatın gayesi sanatçının iç dünyasını çizgi ve renkler aracılığıyla yansıtmak. Buna göre iç dünyayı, duygulanı daha güçlü ifade etmek için deformasyona başvurulabilir; renkler doğal özelliklerinden kopartılabilir. Norveçli sanatçı Edvard Munch'un 1893 tarihli 'Çığlık' isimli taş baskı resmi ekspresyonizmin ilk örneklerinden biri olarak değerlendiriliyor.

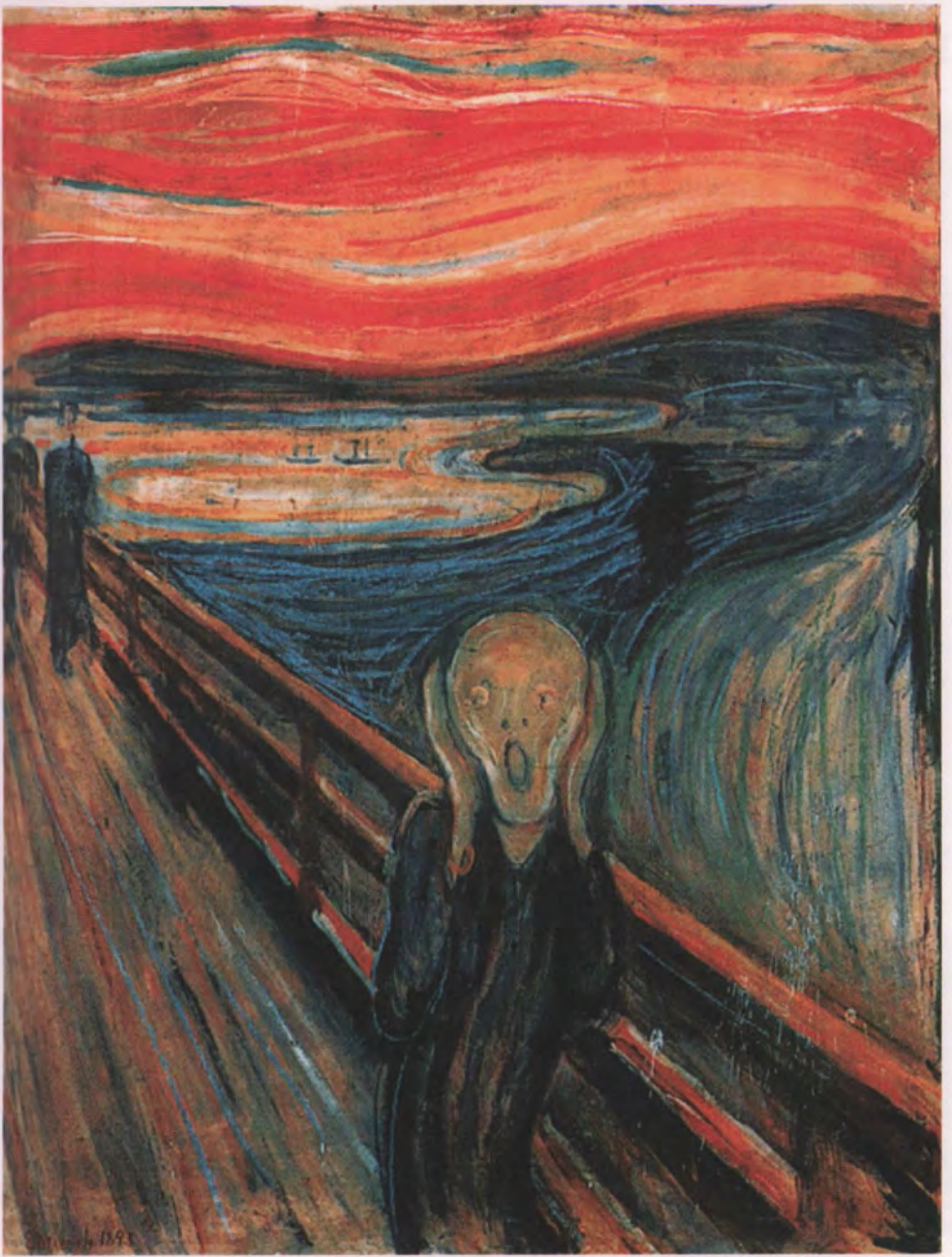
Gelenekten kopma isteğiyle doğdu

Ekspresyonizm, Almanya'da genç sanatçı kuşağının gelenekten kopma ihtiyacı ile doğdu. Geleneksel akademik eğitim, Fransa'yı geriden takip eden geç kalmış izlenimci tarz ve romantik anlayışla yapılan manzara resimlerine karşı tepki gösteren sanatçılar; yeni bir yaklaşımı benimsediler.

Alman ekspresyonizminde iki sanatçı grubundan bahsedilebilir: 1905 yılında Dresden kentinde kurulan Die Brücke (Köprü) grubu ve 1912'de Münih'te kurulan Der Blaue Reiter (Mavi Süvari) grubu. Die Brücke'de Fritz Bleyl, Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner, Karl Schmidt Rottluff gibi mimarlık eğitiminden gelmiş sanatçılar bulunurken, Der Blaue Reiter'i Wassily Kandinsky, Alexej von Jawlensky, Franz Marc, August Macke, Gabriele Münter gibi sanatçılar oluşturuyordu. Die Brücke grubu daha ziyade figüratif resmi tercih ederken, Der Blaue Reiter grubunda soyut resme eğilim gösterenler de vardı. Die Brücke'nin önde gelen sanatçısı ressam ve



Egon Schiele, *Bir Çift Kadın*, 1915, 48 cm x 32,7 cm, Kağıt Üzerine Karakalem ve Tempera, Budapeşte Güzel Sanatlar Müzesi / Macaristan



Edvard Munch (1863-1944), *Çığlık*, 1893, 91 cm x 73,5 cm, Yağlıboya, Pastel, Ulusal Galerisi, Oslo/ Norveç

Ekspresyonizm



Wassily Kandinsky, Kompozitsyon VII, 1913, 200 cm x 300 cm, Yağlıboya, Tretyakov Galerisi, Moskova / Rusya



Egon Schiele, Otoportre, 1910,
44 cm x 30 cm, Sammlung
Leopold Müzesi, Viyana / Avusturya



Oskar Kokoschka, Dejenere Sanatç Olarak Otoportre, 1937,
110 cm x 85 cm, İskoçya Ulusal
Galerisi, Edinburgh

heykeltıraş Ernst Ludwig Kirchner (1880-1938) olarak gösterilebilecekken, Der Blaue Reiter'in liderinin Vassily Kandinsky (1866-1944) olduğu ileri sürülebilir:

Hazza odaklı partiler

1905 yılında bir bildiri eşliğinde Die Brücke'yi kuran Kirchner; primitif etkilerle deforme edilmiş figürleri ve canlı renkleri ile ön plana çıkar. Bireyin içinde yabancılaştığı medeni toplumdan sıynarak doğaya, çıplaklığa sığınması gerektiğini iddia eden, ancak bu şekilde tıkanmışlıktan kurtulabileceğini düşünen Kirchner gibi, Die Brücke sanatçıları bu doğrultuda konu olarak doğa içinde çıplaklık konusunu sıklıkla işlediler. Kirchner'in kaleme aldığı Die Brücke manifestosunda şu satırlar var: "İlerlemeye duyduğumuz inançla, yeni yaratıcılara, yeni izleyicilere ve gençliğe çağında bulunuyoruz. Biz, bugünün gençliği olarak, geleceği sırtlamak, eskinin kurumsallaşmış düzenine karşı kendi yaşamımızın, kendi eylemlerimizin özgürlüğünü yaratmak istiyoruz. Kendini kısıtlamadan, doğrudan ve tüm içtenliğiyle yaratmaya soyunan herkesi bizden sayıyoruz" Kirchner'in atölyesi yalnızca resim yapılan bir

Ekspresyonizm



Wassily Kandinsky, Doğaçlama 31 (Deniz Savaşı),
1913, 140 cm x 120 cm, Yağlıboya, Ulusal Sanat Galerisi, Washington / ABD



Ernst Ludwig Kirchner, Sokakta İki Kadın, 1914, 120 cm x 91 cm,
Yağlıboya, Kunstsammlung Nordrhein Westfalen, Düsseldorf / Almanya

mekân değil, aynı zamanda bu sanatçı grubunun beraber vakit geçirdiği, sanat üzerine tığı, hazzı odaklı partiler yaptığı bir ortam oldu. Alkol, uyuşturucu sanatçının toplumun baskılarından kurtulabilmesi için birer araçtı. Bu baskılardan kurtulma kendini ifade ederken daha özgür bir ruh hali yaratıyordu. Kirchner, 1913 yılında Die Brücke'nin yıllığına yazdığı bir yazıyla sanatçı grubunun dağıldığını ilan etti. Sanatçı Nasyonal Sosyalist iktidarın kendisini yoz olarak kabul edip eserlerini ortadan kaldırmasıyla bunalıma girdi ve

1938 yılında intihar ederek hayata veda etti.

Doğanın özünü yorumlamak

Der Blaue Reiter; Güney Alman eyaleti, Bavyera'nın başkenti Münih'te ortaya çıktı. Grubun kurucusu Rus asıllı sanatçı Kandinsky, 1906-1907 yılları arasında Paris'te Fransız fovistlerinin işlerini yakından takip etti. Onların renk anlayışlarından etkilendi. 1909 yılında Münih'te Yeni Sanatçı Birliği'nin başkanlığına gelen sanatçı 1911 yılında arkadaşlarıyla bu dernekten istifa etti ve yeni bir



Wassily Kandinsky (1866-1944), Mavi Süvari, 1903, 55 cm x 65 cm, Yağlıboya, Özel Koleksiyon

sanatçı grubu kurmaya karar verdi. Bu grup ilk sergisini 8 Aralık 1911- 1 Ocak 1912 tarihleri arasında gerçekleştirdi. İkinci sergilerini şubat ayında açtılar: Mayıs 1912 tarihinde ise Kandinsky ve Franz Marc editörlüğünde *Der Blaue Reiter* (Mavi Süvari) isimli bir almanak yayınladılar. Bu almanağın içinde grubun amacına dair şöyle satırlar vardı: “Doğayı doğrudan betimlemek istemiyoruz. Doğanın özünü yorumlamak, ruhaniliğini vurgulamak gayesindeyiz”. Grup üyelerinin ortak bir üslubu olması gerekmez zira kendi ifadelerine göre sanatçıların ruhları farklı

olduğu için formları da farklıdır: Primitif sanat örnekleri, çocuk sanatı, ortaçağ kitap illüstrasyonları ve kendi yazı ve resimlerinden oluşan almanak yalnızca bir kere yayınlandı. Grubun üyelerinden Franz Marc (1880-1916) almanakta yayınlanan “Almanya’nın Vahşileri” başlıklı yazısında şöyle diyor: “Yeni bir sanat için büyük bir mücadelenin verildiği şu günlerde, eski ve yeni kurumsal güçler karşısında darmadağın vahşiler gibi savaşıyoruz. Eşitlikten uzak bir savaş bu, ama ruhani meseleler rakamlarla değil, fikirlerin gücüyle ölçülür: Asilerin

Ekspresyonizm

korkulan silahı, yeni fikirler: Yeni fikirler çelikten daha beter öldürür, hiç yıkılmaz sanatı yıkip yok eder. Onların fikirlerinin yeni bir hedefi var: Yapıtlarında kendi zamanlarına ait simgeleri yaratabilmek, geleceğin ruhani dininin sunaklarına yakışır eserler verebilmek, arkalarındaki **teknik mirasın görünmez** olduğu yeni yaratılar sunabilmek.” Kandinsky, dış gerçek ile sanatçı tarafından yaşanan iç dünya arasında bir senteze varmak istedi. Piyano ve çello çalan sanatçı çeşitli resim dizilerine imza attı. Bu dizilere müzik terimlerinden isimler vermeyi

uygun gördü. 1909 yılında ilk ‘Doğaçlama’yı yaptı. Doğaçlamalar sanatçının spontane, bilinçsiz ifadeleriydi. 1910 yılında ilk ‘Kompozisyon’unu resmetti. Kompozisyonlar iç dünyanın üzerinde çok çalışılmış bilinçli ifadeleriydi. 1911 yılında ise ilk ‘İzlenim’ini yaptı. İzlenimler doğrudan doğadan elde ettiği izlenimlerdi. İlk soyut resme imza atan Kandinsky 1912 yılında ‘Sanatta Tinsellik Üzerine’ isimli sanat tarihinin en önemli metinlerinden birine imza attı. Der Blaue Reiter, 1914 yılında savaşın başlaması



Wassily Kandinsky, İzlenim III (Konser), 1911, 77,5 cm x 100 cm, Yağlıboya, Staedtlische Galerisi, Münih / Almanya

ile dağıldı. Franz Marc ve August Macke gönüllü olarak cepheye gittiler: Macke henüz savaşın başında vefat ederken Marc ise 1916 yılında hayata veda etti. Kandinsky ise Rusya'ya döndü. 1917 Sovyet Devrimi sonrası Moskova sanat ortamının aktif üyelerinden oldu. Devrim ile birlikte kurulan Narkompros'un (Halk Aydınlanması Komiserliği) 1918 yılında tiyatro ve film bölümü başkanı oldu. 1919 yılında ise Resim Müzeleri Kurumu'nun başına geçti. Haziran 1922 tarihinde Almanya'ya dönerek sanat okulu Bauhaus'ta resim hocalığına



(Oskar Kokoschka, Kırmızı Yumurta, 1940, 63 cm x 76 cm, Narodni Galerisi, Prag / Çek Cumhuriyeti)

başladı. 1926 yılında 60'ıncı yaşgünü vesilesiyle büyük bir kişisel sergisi Almanya'da dolaştı. 1928 yılında ise Mussorgsky'nin 'Bir Sergiden Resimler' balesini yöneterek çok yönlü sanatçılığını gösterdi. Almanya'da Die Brücke ve Der Blaue Reiter gibi sanatçı gruplarının yanı sıra bu gruplara üye olmaktan ekspresyonist üretimde bulunan heykeltıraş Kaethe

Kollwitz ve Ernst Barlach gibi çok sayıda sanatçı vardı. 1870 yılında doğan heykел sanatçısı, ressam ve tiyatro yazarı Ernst Barlach ilk dönemlerinde Art Nouveau tarzında üretimde bulundu. 1906 yılında Moskova'ya gidip döndükten sonra ekspresyonist yaklaşımı benimsedi. 1912 yılında ilk tiyatro oyunu sergilenen sanatçının 1917 yılında ilk büyük heykел sergisi açıldı. 1920'li yıllar boyunca genellikle Almanya genelindeki kiliseler için savaş karşıtı heykeller yapan sanatçı 1930 yılında Venedik Bienali'ne katıldı. Barlach bu dönemde henüz muhalefette olan Nazi örgütlerinin hedefi olmaya başladı. Nasyonal sosyalist görüşü benimsemiş olan dergilerde sanat hakkında saldırgan eleştirilere maruz kalan Barlach'ın evi 1932 yılında nasyonal sosyalist gençler tarafından saldırıya uğradı. Sanatçı Adolf Hitler'in iktidara gelmesinden bir hafta önce verdiği bir radyo demecinde Hitler'in pusuya yatmış bir yok edici olduğunu ve insanlığın gizli ölümü manasına geldiğini söyledi. Nazi Partisi'nin iktidara gelmesiyle devlet tarafından baskıya uğramaya başladı. Kendi evinden çıkartıldı, Alman halkına zararlı olduğu gerekçesiyle meydanlardan heykelleri kaldırıldı, 1937 yılında sanat yapması yasaklandı ve ülke genelindeki 400'e yakın eseri toplatıldı. Eserlerini satamadığı ve sipariş kabul edemediği için mali zorluklar çeken Barlach hastalandı ve Ekim 1938 tarihinde vefat etti. Doğduğu kasabaya gömülmesi yasaklandı. August Macke, Franz Marc gibi sanatçılar gönüllü olarak cepheye giderken Ernst Barlach'ın sanat hayatı boyunca savaş karşıtı bir tavır alması ilginçtir. Ekspresyonizm, Almanya dışında da etkili oldu. Kadın figürüne getirdiği kendine özgü yaklaşımla Egon Schiele (1890-1918) ve Oskar Kokoschka (1886-1980) gibi sanatçılar Viyana ekspresyonizminin ileri gelen isimleriydi.



Ernst Ludwig Kirchner

(1880-1938)

Die Brücke (Köprü) sanat akımı grubunu kuran, Van Gogh, Munch ve Ensor'un açtığı yolu takip eden ekspresyonist Alman ressam. 6 Mayıs 1880 yılında Almanya'nın Aschaffenburg kentinde dünyaya geldi. 1901 yılında, Dresden'de bir teknik üniversite olan Königlische Technische Hochschule'a başladı. Ressam, 1903-1904 yıllarında çalışmalarına Münih'te devam etti. Konulan Berlin'in kalabalık kafeleri, sirkleri, tiyatroları, kabareleri ve caddeleri gibi telaşlı çevresindendi. Modern kent insanının yapay, ikiye bölünmüş ve kasvetli hallerine dikkat çekmeye çalıştı. 1905 yılında kurduğu Die Brücke isimli sanat akımını temsil eden grubun 20'nci yüzyılda modern sanatın gelişimi ve dışavurumculuk akımı üzerinde büyük etkileri oldu. Kirchner; 1906 yılında Doris Große ile tanıştı. Große, 1911 yılına kadar ressamın favori modeli oldu. 1911 yılında Berlin'e taşındı. Aynı yıl, Erna Schilling ile tanışan Kirchner'in bu beraberliği ömrünün sonuna kadar sürecekti. 1918'de Davos'ta Alpler'deki bir çiftlik evine yerleşti. O dönemde pek çok dağ manzarası çizdi. Almanya ve İsviçre'de düzenlediği sergilerle 1920 yılında ressamın ünü arttı. 1923'te Frauenkirch-Wildboden'e taşındı. 1928 yılında Venedik Bienali'ne katıldı. 1931 yılında ise Prusya Sanat Akademisi'nin bir üyesi oldu. En çok bilinen eserlerinden birkaçı: Bir Asker Olarak Otoportre (1915), Sokak, Berlin (1913) ve Marzella (1909-10). 1933'te Kirchner, Naziler tarafından dejeneratör ressamlardan biri ilan edildi ve Berlin Sanat Akademisi'ndeki görevinden alındı. 1937'de Almanya'daki farklı müzelerde bulunan 600'den fazla çalışması toplatıldı. Bu eserler satıldı ya da yok edildi. Ressam, 1938 yılında, Almanlar'ın Avusturya'yı işgali ve evini kapatmaları sonucunda yaşadığı psikolojik travma sonrası intihar etti.



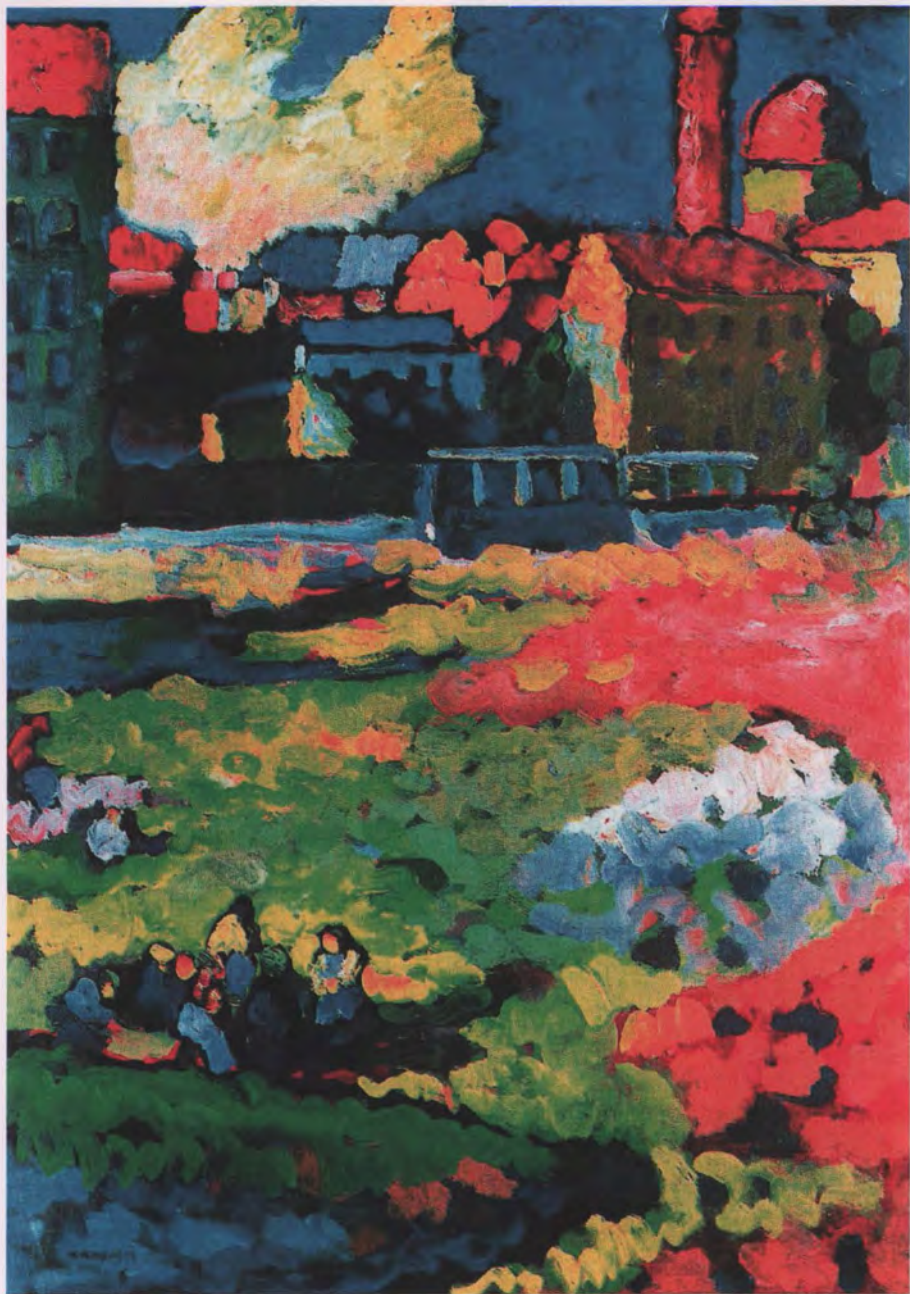
Ernst Ludwig Kirchner, Oturan Kadın (Dodo), 1907, Yağlıboya, Pinakothek Modern Sanatlar Müzesi, Münih / Almanya



Wassily Kandinsky

(1866-1944)

Moskova'da doğan Kandinsky 1886-1893 yılları arasında iktisat, etnografiya ve hukuk okudu. 1892 yılında kuzeni Anya Shemyakin ile evlendi. 1896 yılında Münih'e giderek Anton Azbe'nin sanat okuluna kaydoldu. 1900 yılında aynı okulda hoca olan Kandinsky'nin öğrencilerinden Gabriele Münter ile arkadaş oldu. Münter ile 1903-1908 yılları arasında aralarında Tunus, Fransa, Hollanda, İtalya olmak üzere birçok seyahatler yaptı. Aynı dönemde Moskova'da, Berlin'de ve Paris'te sergilere katıldı. İlk dönemlerinde açık havada manzara resimler yapan Kandinsky, 1909 yılından itibaren farklı bir yaklaşımı benimsedi. İlk Doğaçılama'sını 1909'da yapan sanatçı 1910'da ilk Kompozisyon'unu, 1911'de ise ilk İzlenimler'ini resmetti. 1911 yılından itibaren Kandinsky artık doğadan herhangi bir objeyi resimlerine konu edinmedi yalnızca soyut resimler yaptı. 1912 yılında sanat tarihinin en önemli kitaplarından biri olan 'Sanatta Tinsellik Üzerine'yi yazdı. 1911 yılında Franz Marc ile Der Blaue Reiter Almanağı'nı hazırlamaya başlayan sanatçı aynı isim altında bir araya gelen sanatçılarla birlikte Münih'teki Modernier Galerie Thannhauser'de ilk Blaue Reiter Sergisi'ne katıldı. Grup Şubat 1912'de ise ikinci sergiyi gerçekleştirdi. 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın patlaması ile birlikte bir Rus vatandaşı olduğu için Almanya'yı terk etmek zorunda kaldı ve Münter ile birlikte bir süre İsviçre'de yaşadı. Bir süre sonra bir Moskova ziyaretinde tanıştığı ve Şubat 1917'de evleneceği Nina von Andreyevskaya için Münter'i terk etti. Sovyet Devrimi ile kurulan kültür birliği Narkompros'da aktif rol aldı. Müze Birliği'nin başına getirildi ve Güzel Sanatlar Ansiklopedisi'nin yayın ekibinde yer aldı. Walter Gropius'un ısrarlı davetleri üzerine 1922 yılında Almanya'daki Bauhaus Okulu'nda hocalığa başladı. Bu okuldaki hocalığı Naziler'in iktidara gelip okulu kapattığı 1933 yılına kadar sürdü. Aynı yıl Paris'e giden Kandinsky vefat ettiği 1944 yılına dek burada kaldı. Yaklaşık on sene boyunca 250'den fazla suluboya, 150'ye yakın yağlıboya resim, yüzlerce de çizim yaptı.



Wassily Kandinsky, *St. Ursula'daki Kılıse*, 1908



Franz Marc

(1880-1916)

8 Şubat 1880 Münih doğumlu, dışavurumcu akımın önemli temsilcilerinden biri olan Alman ressam. Vincent van Gogh'un yapıtlarından ilham alan Marc, 1900 yılında Münih Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi. 1903 ve 1907 yıllarında bir müddet Paris'te bulundu. 1911'de August Macke, Wassily Kandinsky ve Münih Yeni Ressamlar Birliği'nden gelen diğer ressamlarla birlikte Der Blaue Reiter (Mavi Süvari) grubunu kurdu. Aralık 1911 ile Ocak 1912 arasında Münih'te, Alman dışavurumculuğunun doruk noktası sayılan ilk Der Blaue Reiter sergisini düzenledi. 1912 yılında tanıştığı Fransız ressam Robert Delaunay'dan oldukça etkilendi ve sanatı gittikçe yalın ve soyut bir doğayı yansıtmaya başladı. Franz Marc, olgun yapıtlarının pek çoğunda genellikle doğal haliyle hayvanları resmetti. Marc'a göre at, bilincin ve gelişmiş toplumların göremediği masumiyetin temsilcisi idi. Keskin bir basitlik, parlak ana renkler ve

Franz Marc, Uyuyan Çoban, 1912,
97 mm x 240 mm, British Museum, Londra



yoğun duygularla kübist yapıtlar ortaya koydu. Basel'deki Basel Kunstmuseum'da sergilenmekte olan 1913'te yaptığı Tierschicksale adlı yapıtı, Marc'in en çok tanınan eseridir. I. Dünya Savaşı'nın Batı Cephesi'nde Fransa ve Alman İmparatorluğu arasında yapılan Verdun Savaşı'nda, Franz Marc da gönüllü olarak Alman ordusundaydı. 4 Mart 1916 günü, Verdun Savaşı'nın başlamasının üzerinden yaklaşık bir buçuk hafta geçmişken, başına aldığı isabetin ardından hayatını kaybetti. 1998'in Ekim ayında Londra'da Christie's Sanat Açık Artırım Evinde, Kızılgeyik 1, Şelale gibi bazı tablolar rekor fiyatlara satıldı.



Franz Marc, Büyük Değirmen, 1913, 130.2 cm x 90.8 cm, Yağlıboya, Sanat Enstitüsü, Chicago/ ABD

Kübizm

Kübizm akımı, İspanyol Pablo Picasso (1881-1973) ve Fransız George Braque (1882-1963) öncülüğünde oluştu.

Picasso, Mavi ve Pembe dönemlerinin ardından 1906 yılında Primitifizm etkisi altında, özellikle Afrika maskalarından etkilenecek resimler yapmaya başladı. Sanatçının 1907 yılında yaptığı 'Avignon'lu Kadınlar' isimli resmi kübizmin öncü resimlerinden biri. Dolayısıyla kübizmin 1907 yılında başladığına dair yorumlarda doğruluk payı yüksek. 'Avignon'lu Kadınlar' geleneksel anlamda perspektifin bozulduğu, Afrika maskalarının yanı sıra Mısır ve İber sanatı etkili resim modern sanat tarihinin en önemli eserlerinden biri olarak değerlendiriliyor. İlk gerçek anlamda kübist resim ise Picasso ve Braque'in birlikte çalışmaya başladıkları 1908 yılında ortaya çıktı. Paul Cézanne'in doğanın geometrik formlarla yorumlanması gerektiğine dair teorileri kübist sanatçıları etkiledi. Rönesans'tan beri süregelen, iki boyutlu tuval üzerinde üç boyutluluk yanılsamasını ortadan kaldırmaya çalışan, bunun için mekân kavramı üzerine yoğunlaşan kübistler, nesneyi, figürü parçalamak yoluna gittiler. Ortaya çıkan form, kübik görünümlü olduğu için sanat eleştirmeni Louis Vauxcelles tarafından yazılan bir yazı sonucu akım kübizm olarak adlandırıldı. Her ne kadar akım bütün yenilikçiliğini Picasso ve Braque'a borçluydu da 1909 yılından itibaren çeşitli sanatçılar kübist tarzda resimler yapmaya başladı. Albert Gleizes (1881-1953), Jean Metzinger (1883-1956), Fernand Léger (1881-1955) gibi ressamlar 1909 Sonbahar Salonu'nda bu tarz resimlerini sergilediler. Nitekim Braque ve Picasso dışındaki kübist sanatçılar Salon Kübistleri olarak adlandırıldı. Bu sanatçılar **Puteaux Grubu**



George Braque, Şişe, Gazete, Pipo ve Bardak, 1913, 48 cm x 64 cm, Karşık Malzeme, Özel Koleksiyon

olarak da isimlendirildi. Paris'in banliyölerinden biri olan Puteaux'da Duchamp Ailesi oturur ve pazar günleri birçok sanatçı burada toplanırdı. Bu toplantılarda sanatçılar kübizme çeşitli teorik yaklaşımlarda bulunurdu. Örneğin dönem içinde moda olan dördüncü boyut kavramı ile kübizmi bir araya getirenler oldu. Buna karşın Picasso, bütün demeclerinde kübizmin yalnızca plastik değerler üzerine bir deneme olduğunu belirtti.

Resimde kullanılan ip

Kübizm iki döneme ayrılıyor: 1908-1912 yılları arasındaki dönem Analitik Kübizm olarak adlandırılırken, 1912-1914 yılları arasındaki dönem Sentetik Kübizm olarak isimlendiriliyor. Sentetik dönem aynı zamanda geleneksel malzeme anlayışında bir dönem noktası. Picasso 1912 yılında yaptığı 'Bambulu Ölü Doğa' ile boyayı dışındaki malzemeleri resim sanatına soktu ve ilk kez kolaj tekniğini kullandı. Bu resme bakıldığında, bambu yanılsaması veren muşamba ve oval formdaki resmin kenarlarında kalın ip göze çarpıyor. Analitik dönemde bütünü parçalaması söz konusuysa sentetik dönemde parçaların bütüne ulaşması amaçlandı. 1914 yılında George Braque'in



Pablo Picasso, (Pembe Dönem), Pipolu Genç, 1905,
100 cm x 81 cm, Yağlıboya, Özel Koleksiyon



Pablo Picasso, Daniel Kahnweiler'in Portresi,
1910, Yağlıboya, Chicago Sanat Enstitüsü / ABD



Pablo Picasso, Horted el Habrödlaki Su Deposu, 1909,
61 cm x 51 cm, Yağlıboya, New York Modern
Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD



Pablo Picasso, Bambulu Ölüdoğa, 1912, Çeşitli Malzeme, Picasso Müzesi, Paris/ Fransa

Kübizm



cepheye gitmesi ile kübizm dinamizmini ve yenilikçi özelliğini kaybetti. Albert Gleizes, Juan Gris gibi birçok sanatçı kübist anlayışla resimler yapmaya devam etti. Ama akım artık esteteze bir şekilde kendini tekrarlar oldu. Picasso'nun ilerleyen yıllarda yaptığı eserlerde kübizm etkisi oldukça belirgindi. 1937 yılına ait, sanat tarihinin en ünlü savaş karşıtı resimlerinden olan 'Guernica'da bu etki çarpıcı bir şekilde göze çarpar. İspanya İç Savaşı sırasında Guernica kentinin bombalanması üzerine

sipariş alan Picasso bu resmi Dora Maar'ın hayal gücünün katkısı ile yaptı. Hayatta bir kere bile savaşı yaşamamış, İspanyol vatandaşı olduğundan orduya katılma zorunluluğu olmadığı için Birinci Dünya Savaşı esnasında Paris'in keyfini sürmüş Picasso'nun bu eseri birçok Avrupa kentini dolaştıktan sonra Amerika'ya gönderildi ve bu ülkedeki sergilenmesinden elde edilen gelir İspanyol mülteciler için harlandı. 1939 ile 1952 yılları arasında Amerika'yı dolaşan resim daha sonra üç

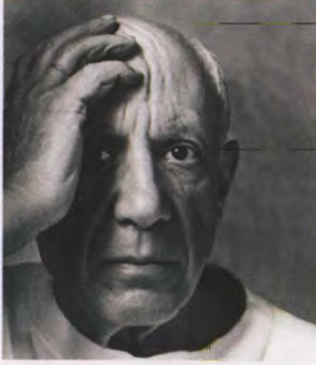


Pablo Picasso, (Mavi Dönem), Hayat, 1903,
Yağlıboya, Cleveland Sanat Müzesi, Ohio / ABD

Pablo Picasso, Guernica, 1937, 350cm x 776cm,
Yağlıboya, Reina Sofia Müzesi, Madrid / İspanya

yl boyunca Brezilya'da sergilendi. 1974 yılında New York Modern Sanatlar Müzesi'nde (MoMA) sergilenirken savaş karşıtı bir grup tarafından üzerine kırmızı sprey boya ile "Kill lies all" yazıldı. İspanya'da uzun yıllar iktidarda kalan Franco resmin ülkesine verilmesi için uzun süre mücadele etti. Picasso yaşadığı süre boyunca buna karşı çıktı. Picasso 1973, Franco ise 1975 yılında vefat etti. İspanya 1978 yılında demokratik bir yönetime sahip oldu ve Guernica 1981 yılında İspanya'ya gitti.

Guernica'nın etkisi günümüzde hâlâ olabildiğince güçlü. Resmin halı bir kopyası bugün Birleşmiş Milletler Binası'ndaki Güvenlik Konseyi Toplantı Salonu'nun girişinde asılı. 27 Ocak 2003 tarihinde Colin Powell ve John Negroponte'nin Irak üzerine yapacakları basın toplantısı esnasında arka planda sanat tarihinin savaş karşıtı belki de en önemli eserinin görülmesi sakıncalı olacağından Amerikalı diplomatların talebi ile halı mavi bir örtü ile kapatıldı.



Pablo Picasso

(1881-1973)

İlk resim derslerini yedi yaşında ressam babasından alan Picasso, 16 yaşında Madrid'teki San Fernando Kraliyet Akademisi'ne girdi. 1900 yılında ilk kez Paris'e gitti ve Max Jacop ile tanışıp Fransızca öğrenerek kentin sanat ortamına girdi. Şubat 1901'de yakın arkadaşı Carlos Casagemas'ın intihar ettiğini öğrenen Picasso, depresyona girdi. Bu dönemde sanatçının resimlerine mavi ve yeşil gibi soğuk renkler hâkim oldu. 1904 yılında Fernande Olivier ile tanışması ve mutlu bir beraberlik yaşamaya başlaması ile 'mavi dönem' sona erdi ve 'pembe dönem' başladı. 1904-1906 yılları arasındaki bu dönemde, mavi ve yeşil gibi soğuk renkleri yerini pembe ve turuncu gibi sıcak renklere bıraktı. 1906 yazını Fernande ile birlikte Pirene'lerdeki bir Katalan köyünde geçiren sanatçı, burada İber heykelleri ile tanıştı ve ilk oyma heykellerini yaptı. 1906'da Paris'te Trocadero Etnografya Müzesi'nde Okyanusya ve Afrika'dan gelen objeleri inceleme fırsatı buldu. Gerek İber heykelleri gerek müzede gördüğü objelerden aldığı etki ile 1907 yılında "Avignon'lu Kadınlar" isimli resmi yaptı. Ekim 1907 tarihinde Şair Apollinaire tarafından Fransız sanatçı Georg Braque ile tanışıldı. Bu yıl Picasso'nun sanat hayatında Kübist Dönem'in başlangıç yılı oldu; yeniliği geometrik formlar değil bakış açılarının sayısının artması ve düz yüzeylerde üç boyutluluğun kalkması, hacmin indirgenmesi sonucu ortaya çıkan yüzeyselliktir. 1912-1914 arasındaki Sentetik Kübizm Dönemi'nde ise Picasso modern sanat tarihinin en önemli eserlerinden "Bambulu Ölüdoğa"yı yaptı. En ünlü eserlerinden biri "Guernica" İspanyol İç Savaşı'nda Alman hava kuvvetleri tarafından bombalanan Guernica kentini konu alır. Hayatında savaş görmemiş olan sanatçı hayalgücüne dayanarak resmi yaptı. Pablo Picasso'nun özellikle ünlü olduktan sonraki hayatı için "Dolce Vita" (tatlı hayat) denilebilir. Âşık olduğu kadınlarla, sanatçı arkadaşlarıyla ve sanatından kazandığı bol para ile güzel bir hayat sürdü ve 1973 yılında hayata veda etti.



Pablo Picasso, *Avignonlular Kadınlar*, 1907, 244 cm x 233,7 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD



George Braque

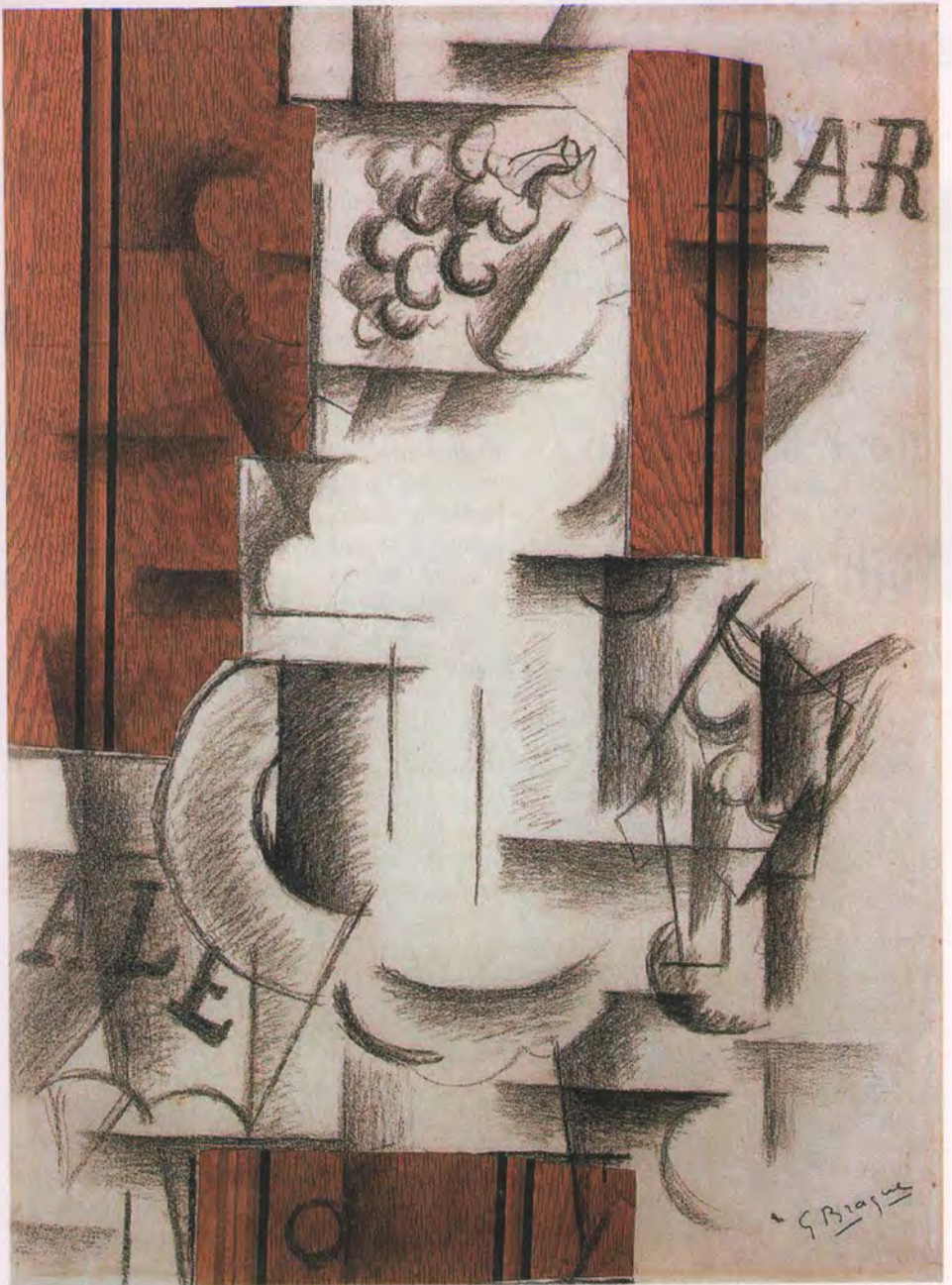
(1882-1963)

Sekiz yaşında ailesi ile birlikte Le Havre'a taşındı. Babası burada resim ve dekorasyon üzerine faaliyet yapan bir şirketi vardı. 15 yaşında yerel bir sanat okulunu girdi ve ilerleyen yıllarda yakın arkadaşı olacak olan Raoul Dufy ile tanıştı. Bir sene askerlik yaptıktan sonra 1902 yılında Paris'e taşındı. Louvre Müzesi'ni sıklıkla ziyaret ederek Van Gogh'un resimlerini inceledi, onun renk anlayışından etkilendi. Ekim ayında Humbert Akademisi'ne girdi. 1905 yılında Fovist Andre Derain ve Henri Matisse'in Sonbahar Salonu'nda sergilenen resimlerini görünce çok etkilendi. 1906 yılında Fovizm etkili resimleri ilk kez Bağımsızlar Salonu'nda sergilendi. 1907'de şair Apollinaire tarafından Pablo Picasso ile tanıştırıldı. Yılın sonuna doğru Picasso'nun atölyesinde "Avignon'lular Kadınlar"ı rastladı ve bu tarihten sonra kübizm akımının Picasso ile birlikte öncüsü oldu. Picasso 1912 yılında ilk kolajı yaparken Braque da ilk "papier-collé"yi (kağıt yapıştırma) yaptı. Ağustos

1914 tarihinde askere çağırıldı. Mayıs 1915'de cephede çarpışırken yaralandı ve geçici körlük yaşadı. 1916 yılının sonlarına doğru yeniden resim yapmaya başladı. Bir süre kübizm esintili resimler yapan Braque ilerleyen yıllarda farklı bir üslubu benimsedi. 1940 yılında Paris'in Ordusu tarafına işgal edilmesi üzerine bir süre Limoges ve Pireneler'de yaşadı. Savaş sonrasında, 1945 yılında yağlıboya'dan ziyade renkli baskı tekniğini uygulamaya başladı. 1953 yılında Louvre Sarayı'nın Henri II Salonu'nu dekore etme siparişi aldı. Daha önceki resim dizilerinde resmettiği kuş motiflerini burada da kullandı. Ertesi yıl Varengeville'deki bir kilise için vitray resimleri yaptı. 1959 yılında kronik bir hastalığa tutuldu ve resim yapamamaya başladı. 1963 yılında ise hayata veda etti.



George Braque,
Keman ve
Mum, 1910,
Yağlıboya,
60,96 cm x 50,17
cm, San Francisco
Modern Sanatlar
Müzesi



George Braque, Meyve Tabakası, 1912, Tuval üzerine yağlıboya ve kum, Özel Koleksiyon



Albert Gleizes

(1881-1953)

1881 yılında Paris'te doğan Gleizes ortaokul eğitiminden sonra babasının kumaş fabrikasında tasarımcı olarak çalışmaya başladı. Bir süre orduda görev aldıktan sonra resim yapmaya başladı ve Empresyonist tarzda manzara resimleri üretti. 1902 yılında Societé Nationale des Beaux Art'da bu tarzda bir resmi sergilendi. 1907 yılında sanatçı arkadaşlarıyla Abbaye de Créteil isimli bir oluşuma gitti. Oluşumun gayesi mali kaygılar olmadan sanatçıların özgürce sanatlarını yapmalarına yol açmaktı. Fakat başarılı olmadılar ve 1908'in başında vazgeçtiler. Gleizes 1911 yılında Bağımsızlar Salonu'nda kübistlerin resimlerini görünce çok etkilendi. Hatta bu sergiye katılan Jean Metzinger ile 1912 yılında 'Kübizm' isimli bir kitap yazı. Ertesi yıl New York'taki Armory Show'a katılarak kübist resimlerini sergiledi. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile yeniden askere alındı. Görevi askerlere boş zamanlarında eğlenceli zamanı geçirmekti. Ünlü Jean Cocteau'nun yönetiminde sahnelenen William Shakespeare'in Bir Yaz Gecesi Rüyası isimli oyununda kostüm tasarımcısı olarak görev aldı. 1915 yılında askeri görevi sona erince ailesi ile birlikte New York'a taşındı ve buradan dünyanın çeşitli bölgelerine sıklıkla seyahatler yaptı. 1932 yılında Kelt, Romanesk ve Doğu sanatları üzerine bir kitap yayınladı. Paris'e döndü. 1930'ların sonunda birçok eseri Amerikalı koleksiyoner Peggy Guggenheim tarafından satın alındı. İkinci Dünya Savaşı esnasında Alman işgalinden kaçmadı ve Paris'te kaldı. 1952 yılında Fransa Devleti kendisine Légion d'honneur ödülü verdi. Sanatçı, 23 Haziran 1953'de hayata veda etti.



Albert Gleizes, Kadın ve Hayvanlar 1914, 196.4 cm x 114.1 cm, Yağlıboya, Guggenheim Müzesi, New York / ABD

Fütürizm

Türkçe'de 'Gelecekçilik' olarak da bilinir. Fütürizm, ulusal birliğini geç

yakalayan Avrupa ülkelerinden olan İtalya'nın geç kalmış endüstrileşme sürecini hızlı yaşamak zorunda olması, bu doğrultuda özellikle aydınlar arasında teknolojiye karşı oluşan sıra dışı tutkunun bir yansıması olarak yorumlanıyor. Akımın endüstrinin en çok geliştiği İtalyan kentlerinden birinde, Milano'da çıkmış olması tesadüf değil.

Fütüristlerde gelenekten, geçmişten kopma isteği hiçbir modern sanat akımında olmadığı kadar yoğundu. Bu akıma göre bir araba, Antik Çağ'ın en önemli eserlerinden olan Semadirek Nikesi'nden çok daha estetik. Bu noktada Milano'nun yakınındaki Torino kentinde İtalya'nın en büyük motor fabrikası Fiat'ın faaliyet gösterdiğini ve 1887 yılından beri otomobil yarışlarının düzenlendiğini belirtmek gerek. Teknolojiye, makinaya olan bu tutku geleceğin ütopyik toplumuna yönelik bir umudu da barındırıyordu. Bu topluma ulaşmak için, var olan düzenin yıkılması için savaş mükemmel bir araç olabilirdi. Bu doğrultuda fütüristler yaşadıkları Birinci Dünya Savaşı'nı umutla beklediler. Aslen bir edebiyatçı olan Filippo Tommaso Marinetti'nin 1909 yılında Fransız Le Figaro Gazetesi'nde yayınladığı 'Fütürist Manifesto' ile kurulan akım, savaş sonrasında yine aynı ismin liderliğinde devam etmiş olmakla birlikte ancak ilk beş sene dinamizmini koruyabildi. Fütüristlerin günümüz sanatı için önemi yaptıkları resimler veya heykellerden ziyade performans sanatının öncülleri olmaları yatar. 'Fütürist Akşamları' adı altında tiyatro salonlarında, kabarelerde yaptıkları gösterilerle manifestolarını halka anlatmaya çalıştılar.



Fütüristler; Severini, Boccioni, Marinetti, Carrà, Russolo



Giacomo Balla (1871-1958), *Tasmaya Bağlı Bir Köpeğin Dinamizmi*, 1912, 90 cm x 110 cm, Yağlıboya, Albright Knox Sanat Galerisi, New York / ABD



Fütürizm



Umberto Boccioni, Zihnin Halleri, Veda, 1911, 96.5 cm x 71 cm, Yağılıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD



Umberto Boccioni, Zihnin Halleri, Gidenler, 1911, 96.5 cm x 71 cm, Yağılıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

Cesaret, cüret, başkaldırı

Bu gösterilerin ilki 12 Ocak 1910 tarihinde Trieste kentinde oldu. Marinetti'nin kaleme aldığı Fütürist Manifesto'da şu satırları yer almaktadır: "Tehlikenin şarkısını söylemeyi, enerjiyi ve korkusuzluğu alışkanlık haline getirmeyi amaçlıyoruz. Cesaret, cüret ve başkaldırı, şiirimizin temel nitelikleri olacaktır; Mücadele yoksa güzellik de yoktur. Saldırgan olmayan hiçbir yapıt, başyapıt mertebesine yükselemez. Savaş, dünyanın tek temizlik olanağı olan savaş, militarizmi, vatanseverliği, özgürlük savaşçılarının yıkıcı eylemlerini ve ölmeye değer güzel idealleri yücelten bizler kadınları hor görürüz." Manifestodaki satırlardan anlaşılacağı gibi fütüristler şiddet yanlısı, savaş taraftarı, teknoloji hayranı ve kadınlara karşı aşağılayıcı bir tavır içinde olan sanatçılardı. Marinetti'nin 1909 yılında yazdığı bu satırlar ilerleyen yıllarda Mussolini'ye olan eğiliminin habercisidir. Nitekim akım İtalyan faşizmi ile birlikte anılmaktadır.

Heykelle de ilgilendiler

Fütürist resmin önde gelen isimleri Umberto Boccioni, Carlo Carra, Gino Severini, Giacomo Balla, Luigi Russolo'dur. Boccioni, Russolo, Carra 1911 yılında karma bir sergiye katıldılar. Fütüristler ilk büyük toplu sergilerini ise 1912 yılında Paris'te gerçekleştirdi. Bu sergi neredeyse Avrupa'nın bütün önemli kentlerini gezdi. 1913 yılında ise Chicago'da açıldı. Boccioni'nin fütürist resmin temellerini kurduğu söylenebilir. Ressam 1910 yılında yayınladığı 'Fütürist Resim: Teknik Manifesto' isimli metinde şöyle yazar: "Bizim tuvalde görünür kılmak istediğimiz, evrensel dinamizm içinde belirli bir sabit an değildir. Bizim görünür kılmak istediğimiz, hareketli dinamizm duygusunun kendisidir." Fütürist resmin kübizmden etkilendiğini söylemek yanlış olmaz. Kübizmin farklı anları ve açıları aynı görüntüye yerleştirilmesi fütüristleri esinlendirdi. Bununla birlikte Kübizm ile karşılaştırıldığında keskin farklılıklar da söz konusu. Kübist resim olabildiğince durağanken fütürist resim dinamizm içerir. Picasso



Umberto Boccioni, Zihnin Halleri, Kalanlar, 1911, 96,5 cm x 71 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

ve Braque'in resimlerinde soluk renkler hakimken fütüristler nispeten daha canlı renkleri tercih eder:

Boccioni'nin bir tren istasyonunda yaşananlar üzerine yaptığı 'Ruh Durumları' isimli üçlü resim fütürizmin en tipik özelliklerini göz önüne serer. Bu üçlüde bir tren istasyonunda yakınlarını uğurlayanlar ve tren içinde hızla istasyonu terk edenler konu edilir. Zamanın, hareketin ve mekânın birbirleriyle olan ilişkilerini sorgulayan fütürist resim anlayışına, diğer iyi bir örnek ise Giacomo Balla'nın 'Tasmaya Bağlı Köpeğin Dinamizmi' isimli tablosu. Özellikle Balla'nın resimlerinde fütüristlerin fotoğraf sanatından etkilendikleri görülür: Nitekim Eadward Muybridge ve Etienne-Jules Marey'in hareketi görüntü olarak tespit etmek üzerine kurulu fotoğraf deneyleri ile Balla'nın resimleri arasında paralellik kurulabilir: Fütüristler resmin yanı sıra



Umberto Boccioni, Sürekliğin Mekân İçindeki Kendine Özgü Biçimleri, 1913, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

heykel sanatı ile de ilgilendiler. Boccioni'nin 'Sürekliğin Mekân İçindeki Kendine Özgü Biçimleri' isimli heykeli fütürist ilkelerin heykele yansımalarının mükemmel bir örneği. 1913 tarihli bu heykelde havada hızla hareket eden bir figür betimlenir: Vücudun biçimi hızın etkisi ile çözülmeye başlamıştır. Sanatçı bu çözülmeyi aerodinamik formlarla ifade eder.

Fütürizm resim ve heykel dışında müzik, sinema, mimarlık, şiir, roman, oyun gibi diğer sanat alanlarında da kendini gösterdi.



Umberto Boccioni

(1882-1916)

Fütürizmin önemli kuramcılarından İtalyan ressam, heykeltıraş, 19 Ekim 1882'de Reggio di Calabria'da doğdu. 1898-1902 yılları arasında ressam Giacomo Balla'nın yanında çalıştı ve ondan resmin tekniklerini öğrendi. 1907 yılında Milano'ya taşındı ve şair Filippo Marinetti'nin teknoloji çağıyla ilgili fikirlerinden etkilendi. Marinetti'nin teknoloji çağıyla ilgili düşüncelerini eserlerine taşıdı. Böylece, fütürizmin kuruluşuna ön ayak oldu. 1910'da şiddet, güç ve hız kavramlarını yücelten 'Gelecekçi Ressamların Teknik Bildirisi'ne imza attı. Eserlerinde endüstrileşmeyi kitlesel hareketle vurgulamaya çalıştı. 'Galeride İsyan' ve 'Kent Uyanıyor' eserleri, bu durumu yansıtır. Bu dönem kübizmden de etkilendiği düşünülür: 1912'de heykelde cam, ahşap, çimento, kumaş ve elektrik lambaları gibi çok çeşitli malzemelerin kullanılmasını savunan 'Gelecekçi Heykel Bildirisi'ni hazırladı. Yine de, heykelleri, düşüncelerinden daha gelenekçi bulunur. 'Şişenin Mekândaki Gelişimi' ve 'Mekânda Sürekliliğin Benzersiz Biçimleri' eserleri, bilinen yapıtları. Birinci Dünya Savaşı sırasında orduya katıldı ve burada attan düşerek, henüz 33 yaşındayken, 16 Ağustos 1916'da yaşamını yitirdi.



Umberto Boccioni, Kent Ayaklanıyor,
1910, 200 cm x 301 cm, New York
Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD



Umberto Boccioni, *Simultane Görüntü*, 1912, 60.5 cm x 60.5 cm, Van der Heydt Müzesi, Mönchengladbach / Almanya



Gino Severini

(1883-1966)

Kübizm ve fütürizmi benimsemiş İtalyan ressam. 7 Nisan 1883 Cortona, İtalya'da doğdu. Resme 1900'de, noktacılık tekniğini uygulayan, sonradan Fütürist olacak Giacomo Balla'nın yanında başladı. 1906'da Paris'e giderek Georges Braque ve Pablo Picasso ile tanıştı. 1910'da Fütürist ressamların bildirisini imzaladı. Eserlerinde, insan figürlerini kübizm ve fütürizm noktasında birleştirir: Resimlediği gece kulüplerinde, ritmik hareketler ve titrek renkler dikkat çeker. Fütüristlerin savaş ve makinelerle olan tutkusu, onda fazla karşılık bulmadı. 'Kızılhaç Treni' eseri, bu dönemin ürünüdür. 1920'de Yeni-Klasikçilik ilgisini çekti, 1921'de ise, 'Kübizm'den Klasisizm'e' başlıklı bir kitap yayımladı. Sonraki dönemde, kendini daha dekoratif panolar, freskler ve mozaiklere verdi ve tiyatrolar için kostüm tasarladı. 1946'da neo-kübist tarzda resimler yapmaya başladı. 27 Şubat 1966'da Paris'te hayata veda etti.



Gino Severini, Kızıl Haç Treni'nin
Köyden Geçişi, 1915,
88.9cm x 116.2cm, Yağlıboya,
Guggenheim Müzesi, New York / ABD



Gino Severini, İtalya'nın Cortona kentindeki St. Mark Kilisesi'nin duvarı.



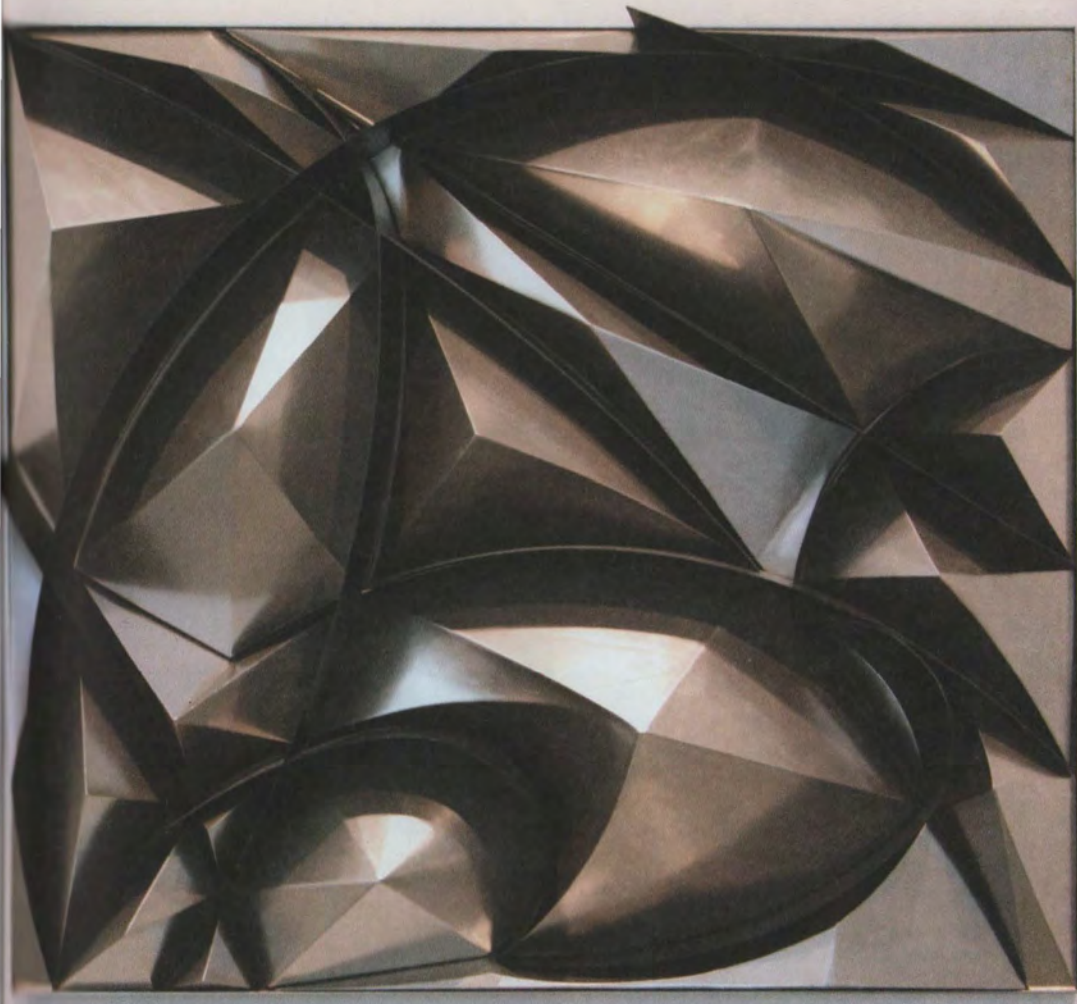
Giacomo Balla

(1871-1958)

Fütürist hareketin kurucularından İtalyan ressam. 24 Temmuz 1871'de İtalya, Turin'de dünyaya geldi. İlk gençlik yıllarında ciddi anlamda bir sanat eğitimi almadı. 20'li yaşlarında Roma'ya gitti. Genç bir ressam olarak, Fransız post-izlenimcilerden yoğun biçimde etkilendi. Bir yandan da karikatür çizip, ambalaj tasarlayarak geçimini sağlıyordu. 1904'te Eliza Marcucci ile evlendi. Resimlerini satamıyor, ama yapmaya devam ediyordu. Bir dönem fotoğraf stüdyosunda çalışmış olmanın da etkisiyle, ışığın etkisi ilgi alanındaydı; bu yüzden siyah ve beyaz renkleri sıkça kullanıyordu. Öğrencilerinden Umberto Boccioni ve Gino Severini aracılığıyla, şair Filippo Tommaso Marinetti'nin fütüristik düşünceleriyle tanıştı ve onun kaleme aldığı bildirgeye imzasını attı. Hareket ve dinamiği resmediyordu, ama bir yandan da diğerlerinden farklı olarak lirikti, dolayısıyla modern makineler ilgisini çekmiyordu. Hayatının son döneminde, soyut resim ve gelenekçi stilde eserler verdi. 1 Mart 1958 yılında 86 yaşında Roma'da yaşamını yitirdi.



Giacomo Balla, *Soyut hız + Ses*, 1913-1914, 54.5 cm x 76.5 cm, Yağlıboya, Venedik



Giacomo Balla, Ses ve Hızın Heykel Konstrüksiyonu, 1914-1915 / Yeniden yapım 1968, Boyalı ahşap üzerine alüminyum ve çelik konstrüksiyon

Konstrüktivizm

Türkçe'de "Yapımcılık" olarak da geçer. Konstrüktivizm, 1917 Devrimi'nden sonra şekillenen yeni toplum şartlarında Moskova'da ortaya çıktı. Vladimir Yevgrafovich Tatlin (1885-1953), Naum Gabo (1890-1977), Alexander Rodchenko (1891-1956), El Lissitzky (1890-1941) gibi sanatçıların dinamiklerinde şekillenen akım, komünist anlayışla oluşacak ideal düzeni sanat alanına yansıtmaya gayesi taşıdı. Bununla birlikte sanatçıların amacı devrimin ilkelerini sanat aracılığıyla halka ulaştırmaktı. Bu halk için sanat ilkesi sanatçıları birden fazla alanda üretim yapmaya zorladı. Örneğin, Rodchenko, tipografi ve kitap tasarımlarının yanı sıra mobilya ve giysi tasarımları da yaptı.

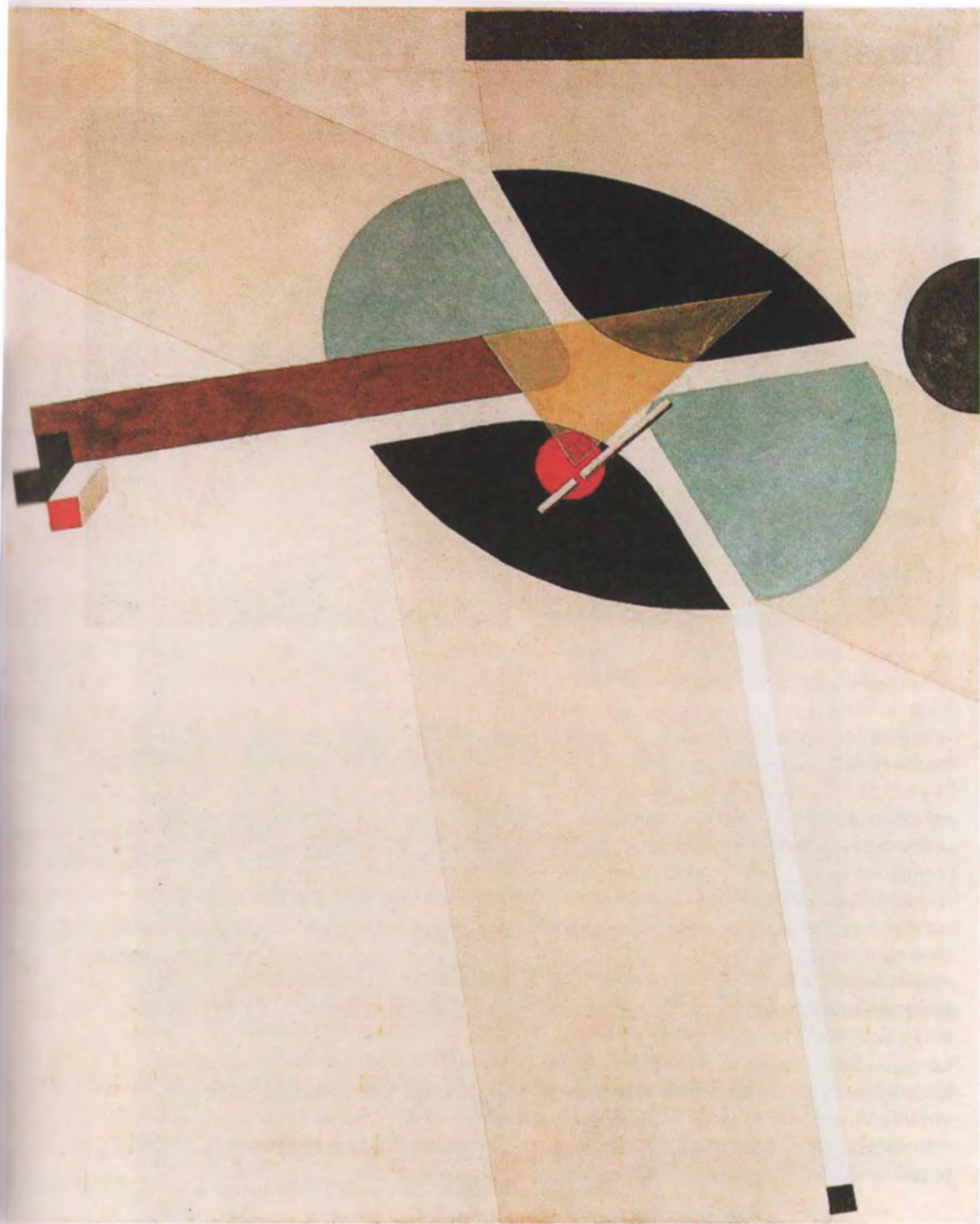
1890 yılında Rusya'da doğan, 1910 yılında Almanya'ya giden ve burada Kandinsky'nin soyut sanatı ile tanışan Gabo, 1917 yılında devrimin gerçekleşmesi ile Moskova'ya gitti. 1920 yılında 'Realistik Manifesto'yu yayınlarak, konstrüktivizmin teorisini ortaya koyan Gabo'nun bu dönemde yaptığı eserlere örnek olarak Kübizm esintili 'Kafa II' heykeli gösterilebilir:

Ütopik yaklaşım

Konstrüktivizmin en simgesel örneği ise ünlü 'Tatlin Kulesi'. Ukrayna doğumlu, bir süre ikona ressamlığı da yapan, aynı zamanda profesyonel müzisyen olan Tatlin'in eseri olan bu kule, Moskova'da toplanan Üçüncü Enternasyonal için tasarlandı. 400 metrelik bu kule hiçbir zaman inşa edilemedi. Heykelden



Naum Gabo, Kafa No. 2, 1916



El Lissitzky, Proun G7, 1923, 77 cm x 62 cm, Kunstsammlung Nordrhein Westfalen, Düsseldorf / Almanyia

Konstrüktivizm



Naum Gabo, Kadın Başı, 1917



Naum Gabo, Mekanda Çizgisel Konstrüksiyon No: 1 (Uyarlama), 1943

ziyade bir mimarlık eseri olarak değerlendirilebilecek Tatlin Kule'sinde malzeme olarak çelik, demir ve camın kullanılması planlanmıştı. Tatlin, 1913-14 yıllarında Paris'i ziyaret etmiş ve Picasso'nun çeşitli atık malzemelerle gerçekleştirdiği eserlere tanık olmuştu. "Sovyet Devrimi'nin ileriye dönük dinamizmine ütopyik bir yaklaşım olan kulenin modelleri, Stockholm'deki Modern Sanat Müzesi'nde ve Moskova'daki Tretyakov Galerisi'nde sergileniyor. Konstrüktivizm ile Bauhaus Okulu arasında benzerlikler kurulabilir. İkisi de halka yönelik bir ütopyayı barındırıyordu. Bireysel ifadenin yerini topluma karşı nesnel bir yaklaşım söz konusuydu. Sanat aracılığıyla toplumda bir şeylerin değiştirilebileceğine dair inanç ikisinin de temelinde yatıyordu. Bu saf sanattan ziyade tasarıma önem verilmesine yol açtı. El Lissitzky'nin 1920'lerde gerçekleştirdiği poster tasarımları tamamen işlevsel

bir anlayışla yapılmış, halka bir şeyler anlatma kaygısı taşımıştı. Tatlin, 1919 yılında "Kolektif Yaratıcılık sürecinde bireysel inisiyatif" başlıklı bir metin kaleme aldı. Söz konusu metinde şu satırlar yer aldı: "Politik sistemin değişim anlarında her zaman yaşama bağlanan sanat, sanatçının kişiliğinde kolektifin bir parçası olarak keskin bir devrimden geçecektir. Devrim, keşif dürtüsünü besler. Bu yüzdendir ki devrim sonrasında sanat üretiminde patlama olur, bireysel inisiyatif ile kolektifliğin birliği açıkça tanımlanabilir hale gelir." Sovyet Devrimi'nin ilerleyen yıllarda kimlik değiştirerek baştaki özgürlükçü tavrını yitirmeye başlaması sanat alanında da yansımaları buldu. Yenilikçi, avantgard yaklaşımlar Sovyet Devrimi'ne aykırı bulundu ve Sovyet sanatçılar Toplumsal Gerçekçi sanat anlayışı doğrultusunda üretim yapmaya zorlandılar:



Alexander Rodchenko, Kompozitsiya, Ahşap Üzerine Yağlı Boya, 1918, New South Wales Sanat Galerisi, Essington /İskonya



Vladimir Yevgrafovich Tatlin (1885-1953)

Konstruktivizmin önderlerinden Rus ressam, heykeltci ve mimar: 28 Aralık 1885'te Kharkiv, Ukrayna'da doğdu. Moskova Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat eğitimi aldı. 1913 sonlarında gittiği Paris'te, özellikle Picasso'nun sanatının etkisi altında kaldı. Moskova'ya döndükten sonra, 1915 yılında, Fütüristlerin sergisine katıldı. 1919'da, Güzel Sanatlar Bakanlığı'nın siparişi üzerine III. Enternasyonal için meşhur anıtı tasarladı. Anıtın modeli, Aralık 1920'de VIII. Sovyetler Kongresi sırasında düzenlenen sergide yer aldı. Anıt, her biri eksenleri üzerinde farklı hızlarla döndürülebilen bir cam silindir, cam koni ve cam küp taşıyan, eğimli, sarmal bir demir kafesten oluşuyordu.

Yüksekliğinin ise, 396 metrenin üzerinde olması öngörülmüştü. Ne var ki, bu çarpıcı anıt, Sovyet yönetiminin soyut sanata karşı tutumu nedeniyle inşa edilmedi. 1927 yılında, 'Letatlin' adlı planörle uçuş denemesi yaptı, ama başaramadı. 1933'ten sonra sahne tasarımcılığı yapmaya başladı. 31 Mayıs 1953'te Moskova'da hayatını kaybetti.



Vladimir Yevgrafovich Tatlin, 1 Numaralı Tabla, 1917



Vladimir Yevgrafovich Tatlin (1885-1953), Tatlin Kulesi, 1919



Naum Gabo

(1890-1977)

Yahudi kökenli ailenin altı çocuğundan birisi olarak 1890 yılında Rusya'nın Bryansk şehrinde dünyaya geldi. Asıl adı Naum Neemia Pevsner. Babası metal işçisiydi. Ağabeylerinden Antoine Pevsner de konstrüktivizm sanatının öncülerindendi. Ağabeyi ile karışılmamak için ismini Naum Gabo olarak değiştirdi. Tarihe 'dahi heykeltıraş' olarak geçecek ve 'Kinetik Sanat'ın kurucusu olacak Naum Gabo, 1915'de bir dizi baş heykelleri yapmıştı. Ağaç ve ince metal tabakalar kullanılarak kübist eğilimli heykelleri oluşturmuştur. 1917'de Sovyet devriminden sonra Kandinsky, Tatlin ve Malevich'le birlikte Narkomros'un Görsel Sanatlar Bölümüne bağlı bir araştırma merkezine katıldı. 1919-1920'de Serpuçau kenti için bir radyo istasyonu projesi hazırladı. 1920'de ince uzun bir metalden elektrik yardımıyla titreşen bir heykel denemesi yaparak, adını 'Kinetik Konstrüksiyon' koydu. Ancak bu türü sürdürmedi. Naylon ve plastikten ince şeritler kullanarak değişik türde konstrüksiyonlar yaptı. Bu yapıtlarında, geleneksel heykeldeki kütesellik, yerini matematiğe bıraktı. Tüm yaşamı boyunca konstrüktivist düşüncüyü salt bir sanat akımı ve yaratım üslubu olarak değil, bir yaşam biçimi olarak da benimseyen sanatçının bu yaklaşımı, ona 20. yüzyılın teknolojik gelişimini sanat alanına aktaran sanatçılar arasında seçkin bir yer kazandırdı. 'Kinetik Sanat' ilk kez konstrüktivistlerce ortaya atıldı. Bu sanat düşüncesini Pevsner ve Gabo kardeşler manifestolarında şöyle savundular: "Sanatın Mısır'dan gelme 1000 yıllık yanılgısından, sadece statik ritimlerden oluşabileceği yanılgısından kendimizi kurtarmalıyız. Çağımızın duyarlılığının ana biçimi olarak, sanatın en önemli unsurlarının kinetik ritimler olduğunu bildiriyoruz." İlk kinetik heykel bu anlayışla 1920'de Naum Gabo tarafından yapılan 'Kinetik Heykel: Yükselen ve Duran Dalga'dır. Naum Gabo, 23 Ağustos 1977'de hayata veda etti



Naum Gabo, Kinetik Heykel / Çeşme, Guy's ve St Thomas Hastanesi, Londra / İngiltere



Alexander Rodchenko

(1891-1956)

Konstrüktivizmin kurucusu Rus ressam, heykeltıraş, fotoğrafçı ve grafik tasarımcısı. 5 Aralık 1891 St. Petersburg'da doğdu. 1921'de Produktivist grubun bir üyesi oldu. Alman Dadaistlerin fotomontaj tekniklerinden etkilendi ve kendi çalışmalarına başladı. O dönemde yaptığı işler daha çok soyuttu. 1930'larda spor aktivitelerini ve yürüyüşleri fotoğraflamaya başladı. 1930'ların sonunda resme döndü. Bir dönem devlet kurumlarında sanat yöneticiliği de yaptı. Resmin 'burjuva sanatı' olarak algılanmasına karşı çıktı. Ressam, fotoğrafçı ve tasarımcı Varvara Stepanova ile evlendi. 3 Aralık 1956'da Moskova'da hayatını kaybetti. Sanatın, örgütlü bir biçimde yaşamla kaynaşmasının zamanı gelmiştir ve Kahrolsun mülkiyet insanının sıradan yaşamındaki parlak yamalar şeklindeki sanat gibi sözleri meşhurdur.



Potemkin Zırhlısı
filminin afişi, 1926.



Alexander Rodchenko, Dans, Nesnesiz Kompozitsyon, 1915

Dadaizm



Marcel Duchamp, Merdivenleri İnen Çıplak, 1912,
148 cmx 89 cm, Yağlıboya, Philadelphia Sanat Müzesi / ABD

Dada veya dadacılık olarak da bilinir. Birinci Dünya Savaşı esnasında Zürih ve New York kentlerinde neredeyse aynı anda çıktı. İsviçre'nin tarafsız bir ülke olması, savaşın şiddetinden kaçan sanatçıların burada, özellikle Zürih'te toplanmasına yol açıyordu. Dolayısıyla Zürih, o sıralarda Avrupa'nın en kozmopolit şehirlerindendi. Dada, her şeyin anlamsızlığını ve gereksizliğini vurguladı. Bu doğrultuda geleneksel anlamda sanat da gereksizdi. Geleneksel sanatın yağlıboya, bronz gibi malzemelerini reddedip kâğıt parçalarını, anlamsız şiirleri, gösterileri tercih ettiler; kendilerini sanat karşıtı bir yere konumlandılar. Hayata karşı bıkkınlık, yıkılanın yerine herhangi yeni bir şey kurmaya karşı isteksizlik, umutsuzluk bu sanatçıların içinde bulunduğu ruh halini yansıttı. Bu ruh hali, kendini alaycılıkla ifade etme yolunu buldu. Dadacı sanatçılar Hugo Ball'ın Spiegelgasse'de Şubat 1916 tarihinde açtığı Voltaire Kabaresi'nde gösteriler düzenlediler. Söz konusu gösterilere ilk olarak Ball'ın kız arkadaşı Emmy Hennings, Fransız Jean (Hans) Arp, Arp'ın sevgilisi İsviçreli Sophie Tauber, Romanyalı sanatçı Marcel Janco ve şair Tristan Tzara katıldı. Daha sonra bu sanatçılara Alman yazar Walter Hasenclever ve dönemin deneysel sinemacıları Alman Hans Richter ve İsveçli Viking Eggeling katıldı. Geleneksel sanat anlayışını yıkmak isteyen bu sanatçıların geldiği ülkelere bakıldığında dadaizmin ne denli kozmopolit bir akım olduğu anlaşılır.



Hugo Ball Voltaire Kabaresi, 1916



Marcel Janco, Voltaire Kabaresi, 1916 (bu resim kayıp)



Elsa von Freytag-Loringhoven, Fotograf



Raoul Hausmann, Sonat Eleştirisi

Dadaizm

Ters pisuar

Dadacılar 1916 yılında itibaren Zürich'te faaliyet gösterdikleri esnada New York'ta başka sanatçılar aynı doğrultuda bir sanat çevresi oluşturmuşlardı. Fransız sanatçılar Marcel Duchamp (1887-1968) ve Francis Picabia (1879-1953), modern sanatı Amerika'ya tanıtmak için birkaç senedir uğraşan Walter ve Louis Arensberg çiftinin himayesinde dadanın başka bir kolunu oluşturdu. Bu ikiliye Amerikalı fotoğraf sanatçılar Alfred Stieglitz (1864-1946) ve Man Ray (1890-1876) de katıldı. Stieglitz'in işlettiği Galerî 291'de toplandıkları için '291 Grubu' olarak adlandırıldılar. Bunun yanı sıra 'Arensberg Çevresi' olarak himayesinde oldukları ailenin ismiyle de anıldılar. Alman Barones Elsa von Freytag Loringhoven (1874-1927) ve Arthur Cravan (1887-1918) da bir süre bu grup ile birlikte faal oldu.

Duchamp 1912 yılında Paris'teyken 'Merdivenden İnen Çıplak' isimli resmi Bağımsız Salonu jürisi tarafından reddedildi. Üstelik jüride, kübizmi yani modern sanatı benimsemiş, isimler ağırlıktaydı. Sanatçı bu resmi Arensberg Ailesi'nin 1913 yılında New York'ta düzenlediği 'Armory Show'ya yolladı ve henüz modern sanata çok aşina olmayan geleneksel sanat çevresi tarafından ağır eleştirilere uğradı. 1912 yılından sonra sanatçı uzun süre, hayatının son dönemine kadar resim yapmadı ve farklı bir kulvara girerek bütün 20'nci yüzyıl sanatını değiştirecek kadar önemli işlere imza attı. Üzerlerinde ufak jestler yaparak gündelik hayatta kullanılan nesneleri sanat alanına sokan sanatçının 'hazır yapım' olarak adlandırılan bu işlerine örnek olarak bir taburenin üstüne ters olarak koyduğu bisiklet tekerleği gösterilebilir. 1917 tarihli 'Çeşme' isimli 'hazır yapım' ise Duchamp'ın en bilinen işlerinden biri. Sanatçı bu işiyle Nisan 1917



Marcel Duchamp, Çeşme, 1917, 36 cm x 48 cm x 61 cm, Porselen, Tate Modern Sanatlar Müzesi, Londra/İngiltere

tarihinde Bağımsız Sanatçılar Topluluğu'nun New York'ta düzenlediği sergiye başvurdu lakin seçici jüri tarafından reddedildi. 'Çeşme' isimli iş bir pisuardan ibarettir. Duchamp sıradan bir pisuar üzerinde çeşitli jestler yapar. Yatırarak bir kaidenin üstüne koyar, böylece pisuana işlevsiz kılar. Bunu yanı sıra üstüne 'R. Mutt' şeklinde bir imza atar. 'R. Mutt'un ne manaya geldiği hâlâ tartışlagelir. Kimilerine göre pisuana yapıldığı fabrikasının ismidir, kimilerine göre argoda köpek, ahmak anlamlarına gelen bir kelime. Pisuan bir sanat işi haline getiren diğer önemli bir ayrıntı da Alfred Stieglitz tarafından bir sanat eseriymişesine fotoğraflanmış olması. 'Çeşme', modern sanat tarihinin en bilinen işlerinden biri oldu ve günümüze kadar birçok sanatçı tarafından sayısız kere yorumlandı. Duchamp'ın geleneksel sanat anlayışı ile dalga geçmesine iyi örneklerden biri de 'L.H.O.O.Q.'.

Biçikli Mona Lisa

Sanatçı 1919 yılında Leonardo da Vinci'nin en bilinen eseri, sanat tarihinin en simgesel görüntüsü Mona Lisa'nın bir kartpostal baskısı üzerinde ufak müdahaleler yaptı. Mona Lisa'ya bıyık ve sakal çizen



Marcel Duchamp, LHOQQ, 1919

sanatçı kartpostalın altına da 'L.H.O.O.Q.' yazdı. Bu harfler Fransızca'da şöyle okunur: 'él, ache, o, o, qui'. Bu harfleri hızla okursanız Fransızca'da şu cümle ağzınızdan çıkar: "Elle a chaud ou cul". Burada Duchamp'ın müzipliği ortaya senilir zira söz konusu bu cümlemin Türkçe'deki karşılığı şöyle: 'Ateşli bir kıçı var'. Uzun süre 'Bekârlar Tarafından Soyulan Çıplak Gelin' isimli bir iş üzerinde çalışan sanatçı hayatının bir döneminde uzun bir süre sanat yapmadı. Onun için satranç oynamak başlı başına bir sanattı. Yaşamının sonlarına doğru ise resim yapmaya geri döndü. Dadaizmin nev-i şahsına münasır isimlerinden Arthur Cravan hayatını geleneksel sanat anlayışını yıkmaya adadı. Oscar Wilde'in yeğeni olan sanatçı bir süre Avrupa'nın çeşitli kentlerinde dolaştı. 1912 yılında

yayın hayatı üç sene sürecek olan 'Maintenant' isimli bir dergiyi çıkartmaya başladı. Bu dergi bir edebiyat dergisiydi ve sanatçıları



Arthur Cravan, Boks Karşılaşması Afisi

aşğılamaya yönelik şiirler; metinler içeriyordu. 1916 yılında Barselona'ya giden Cravan burada dünya ağır siklet şampiyonu Jack Johnson'a kafa tuttu ve kendisini ringe çıkmaya ikna etti. Cravan her ne kadar cüsseli bir adam olsa da elbette bu maçta darmadağın oldu. 1917 yılında New York'a gitti ve New York Dadaizmi'nin bir üyesi oldu. Sanatçı partilerinde çınçıklak soyunarak etrafındaki şaşırtan, irkiltlen sanatçının son performansı da 1918 yılında, Güney Amerika'da

tatilde olan ailesine ulaşmak üzere Meksika'dan bir kayıkla Pasifik Okyanusu'na açılmak oldu. Kendisini bir daha gören olmadı. Günümüzdeki çağdaş sanatın köklerinden birini de Dadaizm'in hem New York'ta hem de Paris'te temsilciliğini yapan Francis Picabia'nın 1922 tarihli 'Cacodylate' isimli resminde bulabilirsiniz. Dadaizmin 1920 yılında bittiğine dair genel bir kanı varsa da bu resmin yapıış tarzı dadacı olarak nitelendirilebilir. Fransız sanatçı hayli giden geleni olan evinin salonuna boş bir tuval asar ve her gelen ziyaretçiden tualin üstüne bir şeyler çizmesini, yazmasını talep eder. Sonuçta, 'Cacodylate' isimli resim çıkar. Sanatçı bu resmi 1922 yılının sonbaharında Paris'te sergilediği zaman skandal çıkar. Eleştirmenler resmi halka

Dadaizm



1920 Berlin Birinci Uluslararası Dada Fuarı

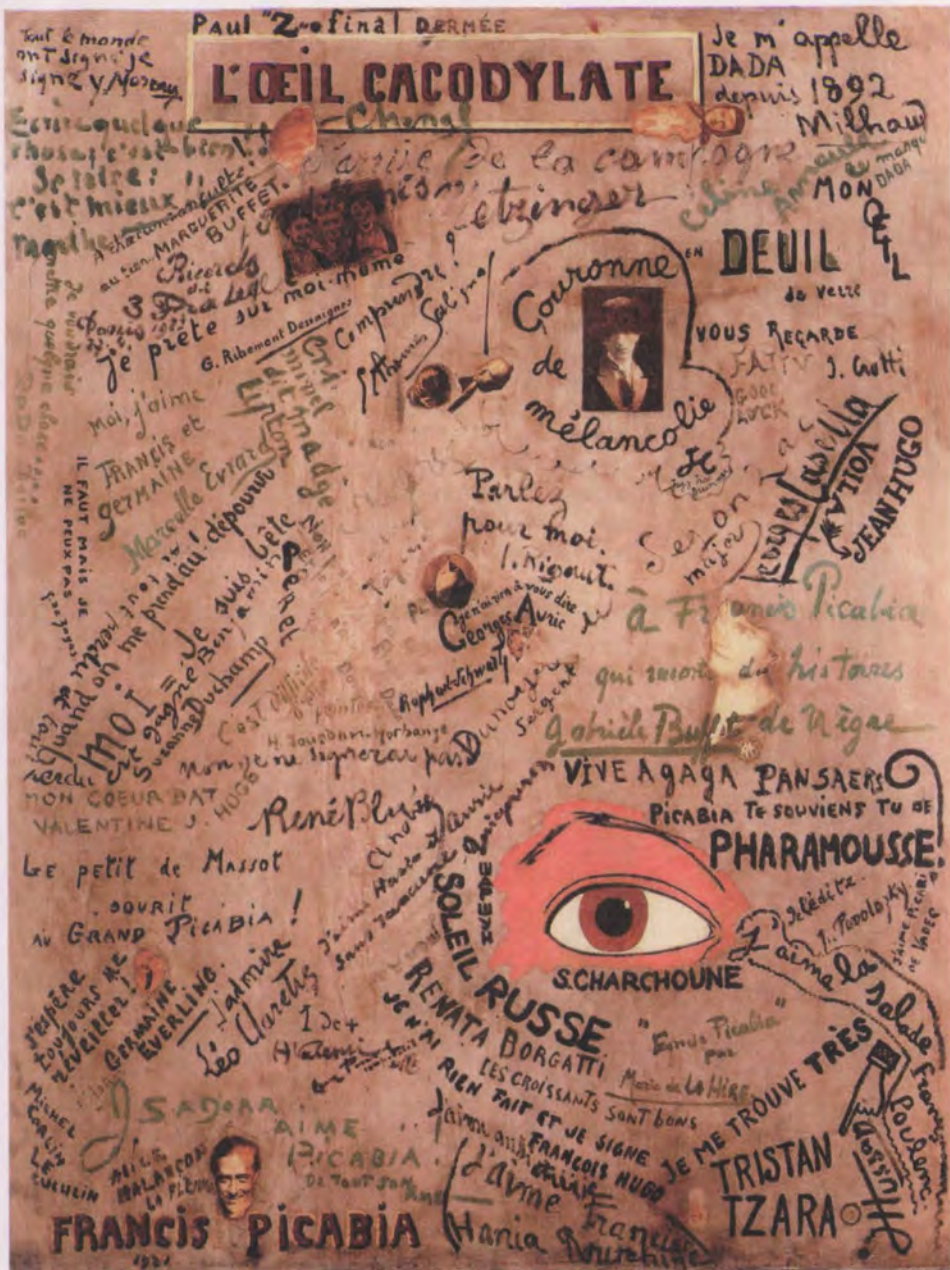


Dadaistler aynı karede.

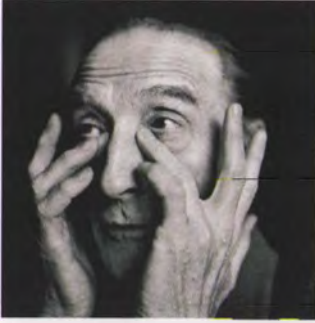
açık bir tuvaletin duvanına benzetir. 'Cacodylate'ın önemi sanatçı ve sanat eseri arasındaki ilişkiyi sorgulamasına yatar. Eserin sahibi Picabia mıdır yoksa tuvali dönüştüren Picabia'nın ziyaretçileri mi? Dadaizm Almanya'da diğer ülkelerden daha farklı bir çizgiye sahip oldu. Zürih Dada'nın üyelerinden Richard Huelsenbeck savaş sonrasında Berlin'e döndü. Almanya savaş yenilgisinin getirdiği çöküntüyü yaşıyordu. Bunun yanında 1917 Sovyet Devrimi'nin etkisi kendisini hem aydınlarda hem de toplumda hissettiriyordu. Bu ortamda Berlin'deki dadaizm politik bir çizgiye sahip oldu. Dadaist sanatçılar kendi içlerinde iki ayrı gruba ayrıldılar: Komünizme inanılar ve anarşizmi Berlin'li seyenler. İlk grubun üyeleri arasında Walter Mehring, Georg Grosz, Helmut Herzfelde (John Heartfield) gibi sanatçılar bulunurken ikinci grup içinde Raoul Hausmann, Hannach Höch, Johannes Baader gibi isimlere rastlanıyordu. Dönem içinde Almanya sanat ortamına hâkim olan ekspresyonizm dadaistlerin hedefi haline geldi. Çıkış noktasından hayli uzaklaşmış olan Ekspresyonizm artık geleneğin bir parçasıydı ve dadaizmin buna tepki göstermesinden daha doğal bir durum söz konusu olamazdı. Alman dadaistleri yöntem olarak ekspresyonistlerin yağlıboya ve taş/ahşap baskı tekniklerine karşı yeni bir yöntem olan fotomontajı benimsedi. Alman toplumundaki İngiliz

düşmanlığını protesto etmek için 1916 yılında ismini John Heartfield olarak değiştiren Helmut Herzfelde fotomontajı büyük bir beceri ile kullanarak politik işler üretti. Berlin Dada'nın 1920 yılında dağılmasının ardından fotomontajlar yapmaya devam eden Heartfield'in hiciv yüklü işlerinin ilerleyen yıllardaki hedefi yükselmekte olan nasyonal sosyalist hareket oldu. Bu arada dadaizm akımının üyelerinden Georg Grosz da Helmut Herzfelde'nin benzeri bir hareket yapar ve Alman toplumundaki Fransız düşmanlığına tepki göstermek için adının sonuna bir 'e' harfi ekleyerek 'George' olarak Fransız ismine dönüştürür:

Almanya'nın başka kentlerinde de dadaizm kendini gösterdi. Hannover'de Kurt Schwitters kendine özgü kolajlar yaparken İngiliz işgali altındaki Köln kentinde Max Ernst ve Alfred Grunewald (Johannes Baargeld) Dadaizm'in temsilciliğini yaptılar. 30 Haziran-25 Ağustos 1920 tarihleri arasında Berlin'de gerçekleşen 'Birinci Uluslararası Dada Fuarı' Dadaizm'in dünya çapında ses getirdiği aynı zamanda sona erdiği bir etkinlik oldu. Sergide iki yüzden fazla iş, nesne, eser sergilendi. Duvarlarda 'Dada Devrimi Proletaryanın Yanındadır' gibi sloganlar ve fotomontajlar asılıydı. Tavandan başı plastik bir domuz başı olan, içi doldurulmuş üniformalı bir Alman askeri sarkıyordu.



Francis Picabia, Kakodillik Güz, 1921, 148 cm x 117 cm, Centre Pompidou Müzesi, Paris/Fransa



Marcel Duchamp

(1887-1968)

Fransız ressam Marcel Duchamp, 28 Temmuz 1887 tarihinde, yedi çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğu olarak Blainville'de dünyaya geldi. Duchamp, 1897-1907 yılları arasında Rouen'de bulunan Corneille Lycee'de tarih, felsefe, matematik, fen, Latince, İngilizce dahil pek çok konuda eğitim aldı. Ağır akademik eğitim yıllarında izlenimcilik, simya ve gizemli bilimlerle ilgilendi. 1904 yılında Paris'e gitti. Dört yıl sonra, 1908 yılında Courier Français gazetesinde çalışmaya başladı. 1910 yılında Fovizm'e olan ilgisi artarken Francis Picabia ile tanıştı. Bir yıl sonra, Fütürizm, Orfizm ve biçim ayrışması uygulamaları alanlarına yoğunlaştı. Simya alanındaki incelemelerinin etkileri 'Bahar' adlı resmine de yansıdı. Kübist sanatçıların bir araya gelerek oluşturdukları 'Section d'Or' grubu ile çalıştı. 1912 yılında iki ay için Münih'e gitti. 'Merdivenden İnen Çıplak II' tablosu, Bağımsızlar Salonu jüri tarafından kabul edilmedi. 1912 Temmuz'unda, 'Büyük Cam' adlı çalışmasının ilk eskizlerine yoğunlaştı. 1913'te St. Genevieve kütüphanesinde çalıştı. Aynı dönemde, 'Zaman ve Mekânı Ölçülendirme Sistemi'ni geliştirdi ve 'Şansın Yasaları'nı konulu müzikal kompozisyonlar yazdı. New York'a giderek, 'Merdivenden İnen Çıplak II' adlı eseri ile 'The Armory Show' sergisine katıldı. Bu tablosu, sanat dünyasında skandal yarattı. 1915 yılında New York'ta Francis Picabia ile buluştu. Arensberg Ailesi'nin himayesi altındaydı. Aynı dönemde 'Büyük Cam' adlı eseri üzerinde çalışmaya devam etti. New York Dada hareketinin önemli katılımcılarından biri haline geldi. 1917 yılında "Çeşme" isimli işi ile Bağımsız Sanatçılar Topluluğu Sergisi'nin jüri tarafından reddedildi. 1926 yılında Man Ray ve Marc Allegret ile beraber 'Anemik Sinema'yı yaptı. 1947 yılında Paris'teki sürrealizm sergisinin düzenlenmesi için önemli destekler verdi. 2 Ekim 1968'de ölmeden bir yıl önce, 1967 Rouen müzesinde, heykeltıraş kardeşi Raymond Duchamp-Villon, ressam kardeşleri Gaston Duchamp ve Suzanne Duchamp ile beraber retrospektif sergisi açtı.



Marcel Duchamp, *Bekârın Tarafından Soyulan Çıplak Gelin*, 1915-1923, Philadelphia Sanat Müzesi / ABD



Francis Picabia

(1879-1953)

1879'da Fransa'da doğan ressam, yazar, yayıncı ve tasarımcı Francis Picabia'nın babası Kübalı, annesi ise Fransız'dı. Picabia, 1884 yılında 'Ecole des Arts Decoratifs'de sanat eğitimi almaya başladı. İlk yıllarında 'Barbizon' ekolünü benimsedi. Camille Pissarro ile tanıştıktan sonra empresyonizmden etkilendi. 1905'te, Galerie Haussmann'da ilk kişisel sergisi açan Picabia, 1909'da Fovizm ve kübizm ile ilgilenmeye başladı. Marcel Duchamp, Apollinaire, Delaunay, Kupka ve Leger gibi önemli isimlerle aynı ortamlarda yer aldı. 1912'de, kübizm akımının en önemli sanatçılarından bir araya geldiği 'Section d'Or' sergisine katıldı. 1912 yılından itibaren kullandığı boyama tekniği, Apollinaire tarafından 'Orphism' olarak isimlendirildi. 1913-1917 yılları arasında New York'a ziyaretler yaptı. Bu ziyaretlerinde Man Ray ve Alfred Stieglitz ile bir araya geldi. Duchamp'dan esinlendi ve ironik makine resim - çizimleri yaptı. İlk dönemlerinde başarılı bir izlenimciyken soyutlamayla, kübist etkiyi birleştirerek kendisini yeniledi. 1913 yılında, New York'ta 'Galeri 291' sergilerine katıldı. Dada öncesi etkinliklerini, 1915'ten itibaren Stieglitz'in '291' dergisinde, sonra da Walter Arensberg'le çıkardığı '391' dergisinde ortaya koydu. Dada akımından etkilendi fakat 1920 yılından sonra dadaçıların dağılmasıyla Sürrealist akıma dâhil oldu. Durağan sanata karşı her zaman tavrı takınan Picabia, dadaizm ve sürrealizm akımlarının somut örneklerini oluşturan eserler yaptı. Hareketli kişiliğini sayesinde sanatsal etkinliklerini farklı yönlerde ilerletti. 1926 yılında Fransa'da bulunan Mougins'e yerleşti. Parlak renkler kullanarak boyadığı nesnel resimlerinin yanı sıra 'Monster Paintings' (Canavar Resimler) diye adlandırılan eserlerini yapmaya başladı. 1920'li yılların sonuna doğru, birbiri üzerine sürülmüş birkaç kat transparan boyanın kullanıldığı 'Transparencies' tekniğini kullanmaya başladı. 1945 yılında tekrar Paris'e döndü. Matta, Soulages ve Hartung gibi sanatçılardan etkilenecek yeniden soyut eserler vermeye başladı. Eserleri, Galerie Deus lles'de sergilendi. 30 Kasım 1953 tarihinde hayatını kaybetti.

FRANCIS PICABIA



51113 #1



2620-5

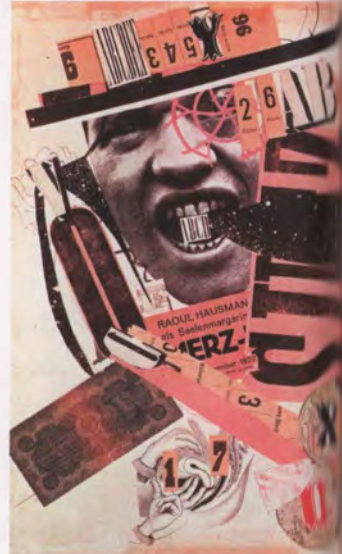
Francis Picabia atölyesinde, 1910-1915



Raoul Hausmann

(1886-1971)

12 Temmuz 1886 tarihinde Viyana'da doğdu. İlk resim derslerini ressam olan babası Victor Hausmann'dan aldı. 1900 yılında ailesi ile Berlin'e taşındı. 1905 yılında tanıştığı mimar ve sanatçı Johannes Baader'in üzerinde önemli etkisi oldu. 1910'lu yılların başında Erich Heckel, Ludwig Meidner gibi sanatçılarla yakın arkadaş oldu ve beraber sanat üretti. Yağlıboya resmin yanında ahşap baskı da yaptı. İlk sergisini Herwarth Walden'in galerisi ünlü Sturm Galerie'de gerçekleştirdi. Bu dönemde Hausmann Friedrich Nietzsche, Henri Bergson ve doğu felsefesinden etkilendi. 1915 yılında uzun süre sevgilisi olacak Hannach Höch ve deneysel sinemacı Hans Richter ile tanıştı. 1918-1922 yılları arasında George Grosz, John Heartfield, Wieland Herzfelde ile birlikte Berlin Dada'nın en önemli isimlerinden oldu. Bu dönemde fotomontaj tekniğini benimsedi. Yağlıboya geleneksel sanatın bir malzemesiydi ve reddedilmesi gerekiyordu. "Poster-şiiir" adını verdiği fotomontajları ile ünlendi. 1920'lerde Neo-Kantçı felsefenin etkisindeydi. 1930'da İbiza Adası'na gitti ve burada mimarlık üzerine birçok kitap kaleme aldı. 1936 yılında İspanya İç Savaşı'nın patlak vermesiyle ilk önce Zürih ardından da Prag'a taşındı. Bir yıl sonra Paris'e gitti ve oradan da Limoges şehrine yerleşti. 1959 yılından itibaren yağlıboyaya geri döndü. Limoges, Hausmann'ın son durağı oldu ve 1 Şubat 1971 tarihinde, 84 yaşında hayatını kaybetti.



Raoul Hausmann, ABCD, 1920, 15.1 cm x 10.1 cm
Ulusal Sanat Müzesi, Washington / ABD

kp' erioUM lp'er ioum

Nm' periii pERno...

bprEtiBerreeeRR**EbE**^e_e

ONNOo gplanpouk

konmpout pERIKOUL

R_REE**e**_eEE**e**_errrrrrrr**A**

oapAerrreEE**E**

mgl/ed padANou

MTNou

tnou^m

t

Weimar Almanyası'nda modernizm: Bauhaus



Bauhaus Dessau Binası

1919 yılı ile Hitler'in iktidara geldiği 1933 yılı arasındaki dönem Almanya tarihinde 'Weimar Cumhuriyeti' olarak adlandırılır. Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile ayrılan Almanya 1919 yılında Cumhuriyet yönetimine geçti. Yeni meclis Weimar kentinde toplandığı için ismini bu kentten alan yeni Cumhuriyet, dönemine göre en demokratik anayasalardan birine sahip oldu. Buna karşın gerek yenilginin çöküntüsü gerek savaş tazminatlarının getirdiği ağır ekonomik şartlar Alman toplumu içinde gerilimli siyasi kamplaşmalara yol açtı. Sosyal demokrat iktidara muhalefet olarak

iki cephe söz konusuydu. Komünistler ve Nasyonal Sosyalistler:

14 senelik bu dönemde Alman sanat ortamında artık bir tıkanmışlığa giren ekspresyonizmin yanı sıra Bauhaus gibi yenilikçi bir sanat okulu ve 'Yeni Nesnelcilik' gibi hayli politik sanat akımları söz konusu oldu. Özellikle Bauhaus modern sanat tarihi içinde hayli önemli bir yere sahip. Okulun kurucusu Walter Gropius, Almanya genelinde yayınlanan bir manifesto ile yeni okulun eğitim esaslarını duyurdu: "Hep birlikte yeni mimariyi, ressam, heykeltıraş ve mimarın bir ve aynı kişi olacağı ve milyonlarca işçinin



Bauhaus Sandalye Tasarımı

Weimar Almanyası'nda modernizm: Bauhaus



Paul Klee

ellerinde yeni bir imanin simgesi olarak bir gün gökyüzüne doğru yükselecek geleceğin mimarisini tasarlayalım ve gerçekleştirelim”.

Toplum sanatla yeniden canlanacak

Gropius tarafından bir mimarlık okulu olarak tasarlanan, ama içerdiği atölyelerle aynı zamanda bir sanat okulu olan Bauhaus, tasarım ile uygulama, sanat ile zanaat, bireysel ifade ile sınırlı standart arasındaki ayrışmaları giderme kaygısı taşıyordu. Toplumu sanat sayesinde yeniden canlandırma iddiasında olan manifesto kitapçığının kapagında,

Lyonel Feininger'in çizdiği gotik bir katedral vardı. Kuruluş senesinde Gropius şu üç önemli sanatçıyı hoca olarak Bauhaus'a aldı: sanat teorisyeni ve ressam Johannes Itten, ressam Lyonel Feininger ve heykeltıraş Gerhard Marcks. 1920 yılında Georg Muche, Paul Klee ve Oscar Schlemmer, 1921 yılında Lothar Schreyer, 1922 yılında ise Wassily Kandinsky göreve başladı. Başlangıçta yalnızca el sanatları, tekstil ve grafik baskı atölyeleri faaliyet gösterdi. İlerleyen yıllarda marangozluk, metal işleme, çömlekçilik, vitray, duvar resmi atölyeleri açıldı. Her öğrenci ancak Johannes Itten'in altı aylık ön kursundan geçtikten sonra atölyelere eğitime başlardı. Itten'in 'oyunun partiye, partinin işe, işin oyuna dönüşmesi' ilkesi, Bauhaus'un gündelik yaşamına damgasını vurdu. Tiyatro gösterileri, şiir okuma seansları, maskeli balolar, müzik dinletileri öğrencilerin eğitim sürecini daha çekici kılıyor; yaratıcılıklarını destekliyordu. Oscar Schlemmer yönetimindeki tiyatro bölümünde 20'nci yüzyılın en önemli avantgarde tiyatro denemeleri gerçekleşti. Okulun kurucusu Walter Gropius'un endüstri ile uyum içinde olma isteği Johannes Itten'in 1923 yılında okulu terk etmesine yol açtı. Piyasaya yönelik üretim gibi Gropius'un önem verdiği ilkelerin yanında Itten yalnızca sanatsal yaratıcıyı önemsiyordu. Bauhaus'un bu ilk dönemi öğrencilerin bireysel yaratıcılığına önem verilmesi nedeniyle ekspresyonist dönem olarak nitelendirilir. 1923-1933 arasındaki dönemde ise bireysellikten ziyade işlevci kaygılar ön plandadır:

Halkın gündemindeki modernist estetik

Bauhaus'un eğitimdeki yenilikçi tavrına özellikle sağ kesim tepki gösterdi. 'Weimar Cumhuriyeti'nin kaotik siyasal yapısı Bauhaus'un sürekliliğini etkiledi,



Bauhaus Çaydanlık Tasarımı

politik baskılar sonucu okul 14 senelik varlığı boyunca birkaç kez yer değiştirdi. 1925 yılında Weimar'dan taşınmak zorunda kalan Bauhaus sosyal demokrat yönetimlerin iktidarda olduğu kentlerden birçok teklif aldı ve sonuçta Dessau'da karar kıldı. Okul Bauhaus Tasarım Enstitüsü olarak yeniden faaliyete geçti. Johannes Itten'in ön kurslarını bu sefer Moholy Nagy ve Josef Albers veriyordu. Paul Klee ve Vassily Kandinsky teorik derslere devam ettiler. 1928 yılında Gropius okulu bıraktı ve Hannes Meyer yeni müdür oldu. Meyer'in yönetimdeki sosyalist tavrı kendisinin Dessau valisi tarafından görevden alınmasına yol açtı. 1930 yılında Mies van der Rohe okulun müdürü oldu. Yeni müdürün yönetiminde okul sanatsal içeriğinden koparak tam bir mimarlık okulu oldu. Atölyelerdeki üretim neredeyse tamamen durdu. Paul Klee istifaya etti. Kandinsky ise istediği eğitim ortamından uzaktı. Okul 1932 yılında Berlin'e taşınmak zorunda kaldı. 1933 yılında ise Nazilerin baskısı sonucu kapandı. Bauhaus'un önemi, modernist estetiği halkın gündelik yaşamına sokma gayesinde yatar. Okul, ev yaşamında kullanılan, sandalyeden çaydanlığa kadar neredeyse her eşyaya yönelik tasarım önerileri getirdi. Bauhaus'a göre yalın olan güzeldi. Süs gibi işlevi olmayan her şey tasarımdan atılmalıydı. Halen günümüzde kullandığımız birçok eşyada Bauhaus'un izleri görülür.

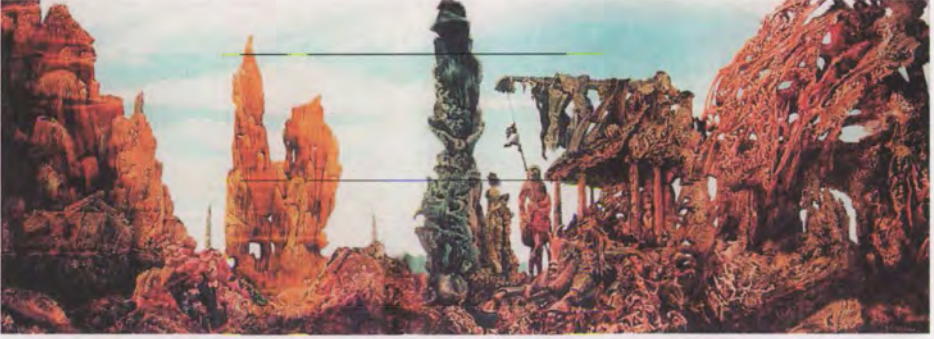


Wassily Kandinsky, Bauhaus Sergisi için Posta Kartı, 1923



Bauhaus Lamba Tasarımı

Sürrealizm



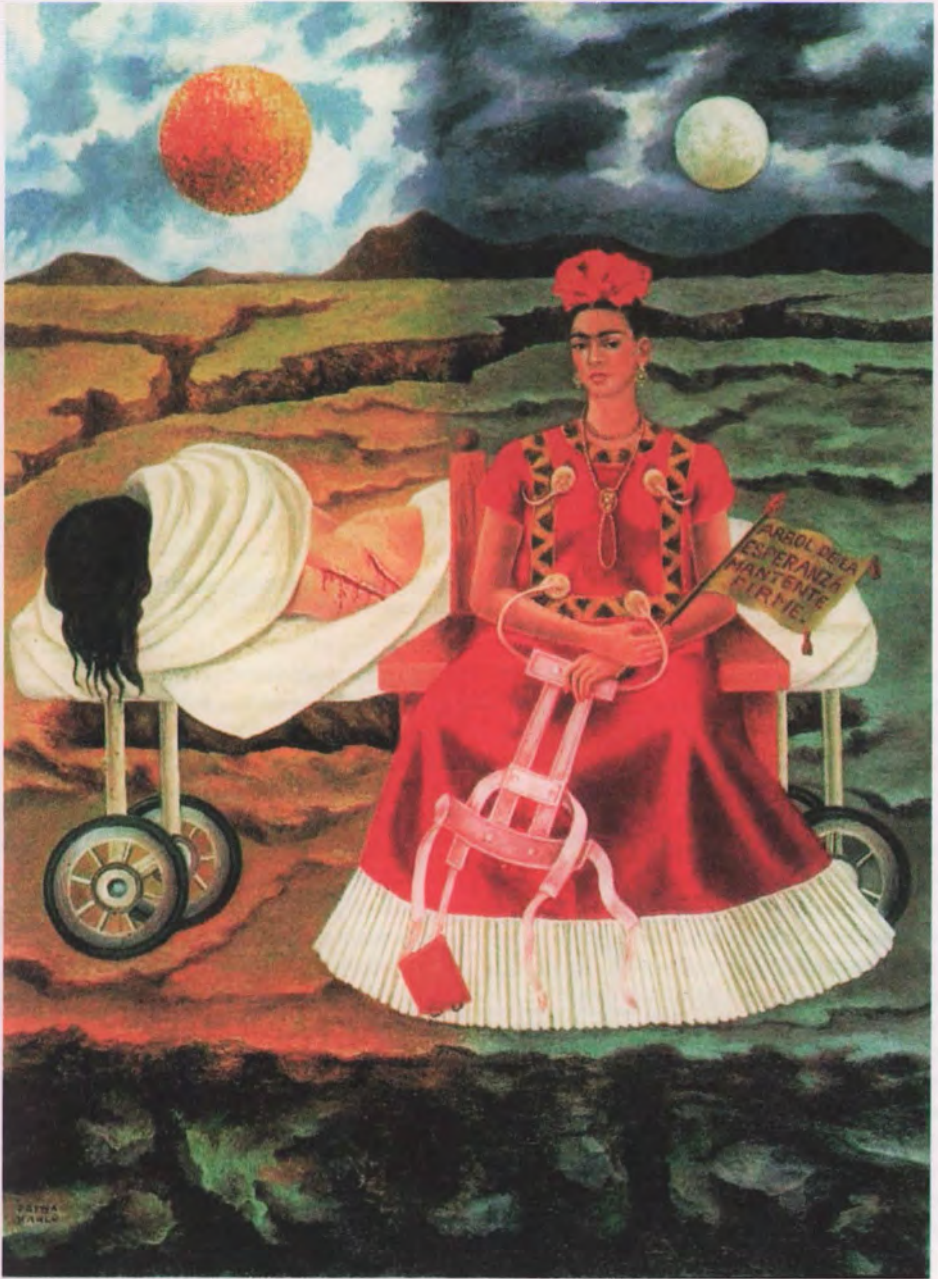
Max Ernst, *Yagmurdan Sonra Avrupa*, 1940-42, 55 cm x 148 cm, Yağlıboya, Sanat Müzesi, Hartford

Türkçe'de "Gerçeküstçülük" diye de bilir: Dadaistlerden ayrılan bir sanatçı grubu tarafından şekillendirildi. Fransız edebiyatçılar Andre Breton, Paul Eluard ve Louis Aragon dadaizmin nihilizminden sıynarak yeni bir dünya kurmanın ümidi ile sürrealizm akımını başlattı. Plastik sanatlar dışında edebiyat, sinema, müzik gibi alanlara da yansıyan sürrealizm, Sigmund Freud'un ortaya koyduğu bilinçaltına yönelik teorilerden etkilendi. Bu sanatçılara göre resim sanatı, görüleni değil, bilinçaltını konu edinmeliydi. Akımın manifestosu 1924 yılında yayınlandı. 1920 yılını dadaizmin sona eriş tarihi olarak kabul edersek iki akım arasında dört senelik bir geçiş dönemi olduğunu görürüz. Sürrealist teorisyenler bu dönemi 'mouvement flou' (belirsiz ya da puslu hareket) olarak adlandırır: 1920 yılında Sigmund Freud'un kitapları Fransızca'ya çevirmeye başlar ve Fransız edebiyatçı ve sanatçıları arasında büyük ilgi görür: Andre Breton, Louis Aragon, Paul Eluard gibi edebiyatçılar Freud'un öne sürdüğü ilkeleri benimseyip sanatlarında yansıtmaya başlarlar: İlginçtir ki, 1921 yılında Breton Viyana'da Freud ile karşılaşır ve Fransa'da birtakım edebiyatçının

kendisinde ne denli etkilendiğini anlatır: Freud ise teorilerinin sanata uyarlanmasıyla pek hoşlanmaz. Sürrealizm kelimesi ilk olarak Fransız şair Apollinaire tarafından 1917 yılında türetilmekle beraber Breton'un 1924 tarihli Birinci Sürrealist Manifestosu'na kadar net bir anlam içermedi. Breton'un manifestosu şöyle başlar: "Kendinizi, zihninizin kendisi üzerinde yoğunlaşmasını olanaklı kılacak kadar uygun bir konuma yerleştirdikten sonra, yazma malzemelerinin size gelmesini sağlayın. Olabildiğince pasif veya alıcı bir ruh haline geçin. Dehanızı, yeteneklerinizi ve başka herkesin yeteneklerini bir kenara koyun. Kendi kendinize edebiyatın her şeyin öncüsü olan en kasvetli yollardan biri olduğunu hatırlatın."

Komünist eğilim vardı

Akımın önde gelen isimleri Hans Arp, Joan Miro, Yves Tanguy, Salvador Dali, Rene Magritte, Alberto Giacometti, Max Ernst'di. Joan Miro akımın soyut eğilimlerini temsil ederken, Dali, Magritte gibi sanatçılar figüratif tarafını oluşturdu. 1904 yılında doğan İspanyol Salvador Dali, sürrealizmin en çarpıcı figürlerinden biri. 1921



Frida Kahlo, Umut Ağacı, 1946, 70 cm x 50 cm, Isidore Ducaze Güzel Sanatlar Müzesi, New York / ABD

Sürrealizm



Benjamin Peret, Papazın Taciz, 1926



René Magritte, Tehditkar Suikastçı, 1927, 150 cm x 195 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

yılında Madrid'teki Güzel Sanatlar Akademisi'ne giren sanatçı, edebiyatçı Federico García Lorca ve film yönetmeni Louis Bunuel ile tanıştı. Dali, 1927 yılında Lorca'nın Mairana Pireda oyunu için sahne ve kostüm tasarımı yaptı. Ertesi yıl Paris'te Picasso ve Juan Miro ile tanışma fırsatı buldu. Dali, Bunuel ile iki önemli film çekti. Bir Endülü Köpeği (1928) ve Altın Çağ (1930). Sanatçı 1929 yılında Paris'e taşınarak resmen sürrealizm akımının bir üyesi oldu ve bu doğrultuda ilk resimlerini

yapmaya başladı. Dali bol ayrıntıya önem veren ve doğrudan doğruya bilinçaltını yansıtan resim türünün örneklerini verdi. Dali'nin amacı kendi satırlarına göre, kargaşalığa bir düzen vermek, böylece gerçeklik dünyasının saygınlığını ortadan



Salvador Dali, Louis Bunuel, Bir Endülü Köpeği, 1928, film

kaldırmaktı. Breton'un 1929 tarihli İkinci Sürrealist Manifestosu'ndaki satırlarına göre Dali'nin resimlerinde ölümle hayat, gerçeğe düşsel, geçmişle gelecek, iletebilen ile iletemeyen arasındaki çelişkinin ortadan kalktığı zihinsel bir durum söz konusu. Salvador Dali müthiş egosu, eksantrik hayatı ile diğer sürrealist sanatçılar arasında değişik bir yere sahipti. Gittikçe aristokrat bir hayat görüşünü benimsedi, faşizmi destekledi ve 1938 yılında diğer sürrealistler Dali'yi kendilerinden biri olarak görmeyerek dışladılar. Dali, bu dönemdeki düşüncelerinden, özellikle

Hitler'e olan olumlu yaklaşımından dolayı ilerleyen yıllarda pişmanlık duydu.

Köln dadaizminin en önemli temsilcisi olan Max Ernst (1891-1976) 1922 yılında Paris'e geldi ve yapıtılan Breton'un ilgisini çekti. Breton'a göre Ernst



Joan Miro, Noktüm, 1940, 38 cm x 46 cm, Guaya, Özel Koleksiyon

Joan Miro, Katalonya Manzarası, Awa, 1923-4, 65 cm x 100 cm, Yağlıboya, Museum of Modern Art New York



Salvador Dali, Belleğin Kararlılığı, 1931, 24 cm x 33 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

dönemin çalışan en görkemli saplantılara sahip beyniydi. Ernst, Dali ve René Magritte sürrealist resmin figüratif ayağını oluşturdu. Sürrealist resmin soyut ayağında ise en önemli isim İspanyol Joan Miro yer aldı. Miro 1920'lerde ve 1930'larda yazları İspanya'da kışları ise Paris'te geçiriyordu. Daha sonra Amerika'ya yerleşerek sürrealizmi bu ülkede sürdürdü. Miro'nun oluşturduğu resim dili çok ilginçti. Tuvale lekeler sürüp, bu lekeleri dağıtıyordu. Bunlara işaretler ve semboller ekliyor, bunlar sanki boşluktaymışçasına salınıyordu. Sürrealist akım içinde yer alan sanatçılar eylemlerde de bulunuyordu. Örneğin Benjamin Peret sürrealist bir eylem olarak sokakta papazlara hakaret etti. Bu esnada çekilen fotoğraf La Revolution Surréaliste'te yayınlanarak eylem kalıcı kılındı. Peret'ye göre papazlar geleneğin en tipik sembeleridir ve burjuva ahlakına karşı mücadelede karşı tarafta yer alırlar. Sürrealistler; Fransa'nın 1925 yılında Fas'ta giriştiği sömürge savaşı ile politikaya merak saldılar. 1927

yılından itibaren ise kapitalizme karşı bir tavır içinde olduklarından Fransız Komünist Partisi'ne katıldılar. Sürrealistler; Stalin'in politikaları yüzünden bölünme yaşadı. Stalin'e karşı olumlu yaklaşıma sahip Louis Aragon, 1932 yılında sürrealizmi bıraktığını açıkladı. Akım, 1930'larda uluslararası bir nitelik kazandı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile içlerinde Andre Breton, Marc Chagall, Andre Masson'un da yer aldığı bir takım sanatçı Amerika'ya göç etti ve sürrealizmi burada sürdürdü. Breton'un Meksika ziyareti sürrealizmi bu bölgeye taşıdı. Şair burada Troçki ve ressam Diego Rivera ile buluştu. Fotoğraf sanatçısı Manuel Alvarez Bravo ve ressam Frida Kahlo gibi isimler sürrealizmi benimsedi. Breton, Andre Masson ve Max Ernst Alman işgalindeki Fransa'dan kaçarak Amerika'ya yerleştiler. Breton savaş bitene kadar New York'ta yaşadı. Paul Eluard ise ülkesinde kaldı. Savaş sonrasında sürrealizm etkisini yitirmiş, yerini varoluşçuluğa bırakmakta olan bir akımdı.

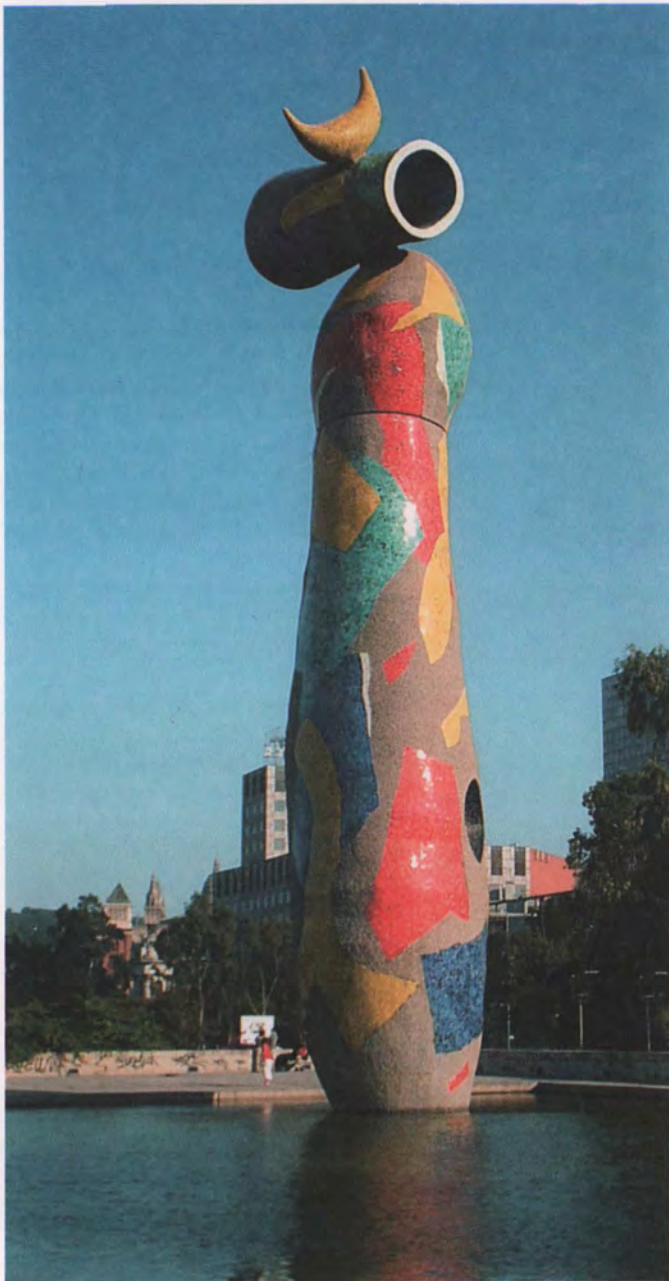


Joan Miró

(1893-1983)

İspanyol (Katalan), ressam ve heykeltan 20 Nisan 1893'te Barselona'da doğdu. Küçük yaşta sanata yatkınlığı anlaşılınca, babasının isteği ile klasik eğitimi alırken, bir yandan da ünlü İspanyol ressam Picasso'nun da gittiği Lonja Güzel Sanatlar Okulu'na devam etti. Sonra memur olmaya karar verip, bu görevle çalışmaya başlasa da, kısa süre sonra istifa edip, 1912 yılında Barselona'daki Gali Akademisi'ne kaydoldu. Nitekim ilk sergisini 1918'de Barselona'da açan Joan Miró, iki yıl sonra Paris gezisi sırasında Pablo Picasso ile tanıştı. Picasso Miró'yu Max Jacob, Pierre Reverdy ve Tristan Tzara ile de tanıştırdı. Bunun üzerine, hayatının yansıını Barselona, yansıını da Paris'te geçirmeye başladı ve dadaizme katıldı. 1924'te Aragon, Eluard ve Breton gibi sürrealistlerle tanıştı. Özellikle Paul Klee'nin etkisiyle düş resimleri ile düşsel manzaralar yaptı. 1929'da Mallarco'da Pilar Juncosa ile evlendi ve Dolores ismini verdikleri bir kızları oldu. Joan Miró, bu tarihten sonra resmin yanısıra sahne sanatlarına da ilgi gösterdi. Bununla da yetinmeyip duvar halıları yaptı. Ünü ABD'ye kadar ulaştı. Yapıtları New York'taki Valentine Galerisi'nde sergilendi. Iş savaşı nedeniyle uzun süre İspanya'dan uzak kaldı ve Paris'te yaşamaya devam etti.

1940'lardan itibaren New York, Bern, Venedik Bienali, Brüksel, Amsterdam, Londra, Tokyo ve Kyoto'da sergiler açtı. 1955-1959 yılların arasında sanatçı resim yapmayı bırakıp kendisini seramik ve tahta oymalarına verdi. 1960'da yeniden resim yapmaya başladı. 1962'de Paris'teki Ulusal Modern Sanat Müzesi'nde ilk toplu sergisini açtı. 1980'de İspanya'nın Genel Sanatlar Altın Madalyası'nı kazandıktan sonra, Madrid'de bir meydana adı verildi. Joan Miró, savaştan sonra yurduna döndüğü zaman yerleştiği Mallorca'da 25 Aralık 1983'te kalp rahatsızlığı sonucu hayatını kaybetti.



Dona i Ocell, Kadın ve Kuş, 1982, 22 metre, Seramik, Plaça Espanya, Barcelona /İspanya

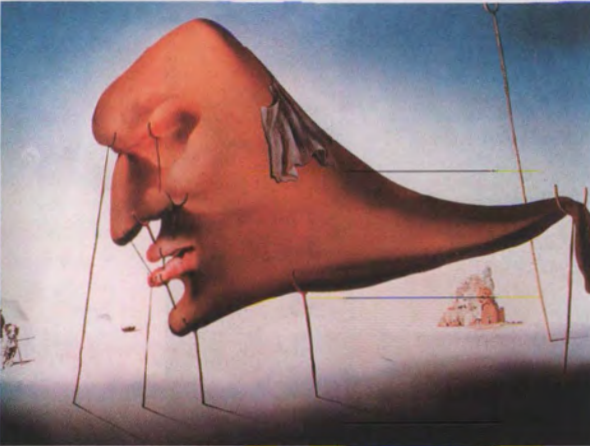


Salvador Dalí

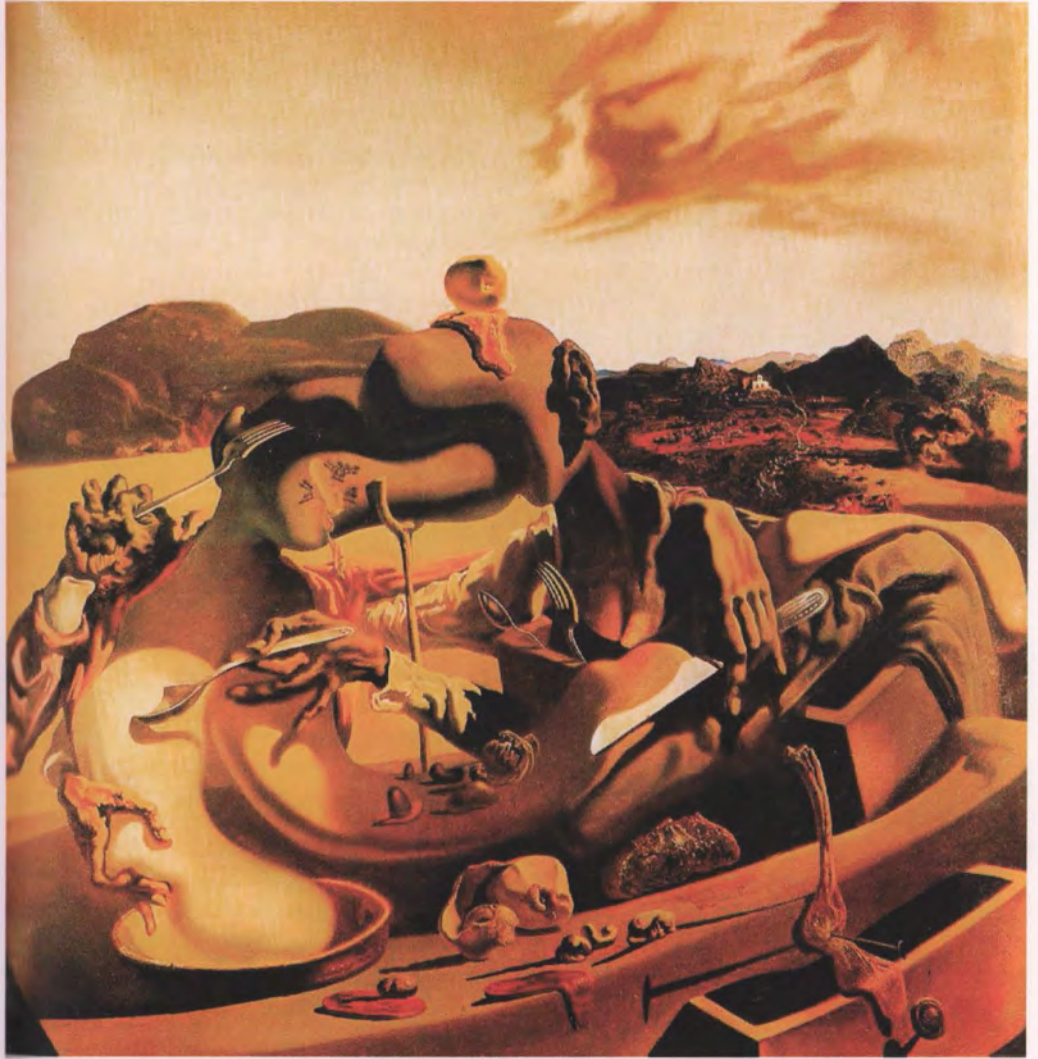
(1904-1989)

Daha çok Salvador Dalí olarak tanınan İspanyol ressamın gerçek adı, Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí Domenech, 11 Mayıs 1904'te İspanya'nın Figueras kentinde doğdu. Aslında ailesi, kendisinden üç yıl önce vefat eden erkek kardeşinin adını verdi. Ailesi, fiziki olarak sanatçı ile kardeşi arasında büyük benzerlikler olduğunu söylüyordu. Dalí'ye "Ben farklıyım" diyordu. 10 yaşında kendi resmini yaptı ve bu resme "Hasta Çocuk" adını verdi. Resimdeki bu yeteneğinin gelişmesi için Madrid San Fernando Akademisine kaydedildi. Ancak aykırı hareketleri nedeniyle okuldan atıldı ve bir süre Girona cezaevinde tutuklu kaldı. Daha sonra okula yeniden kabul edilse de 1926 yılında okuldan tekrar atıldı. Kimi kaynaklara göre, ailesine farklılığını göstermek için histeri krizlerine giriyordu. Dalí; bir süre sonra 'Picasso'yla tanıştı. Bu süreçte, dış görünümünde de değişiklikler oldu. O artık ölen kardeşinden tümüyle farklı olduğunu hissediyordu. Uzun saçlarını kısalttı, saçlarını bryantinledi, spor kıyafetler giymeye başladı. Luis Bunuel

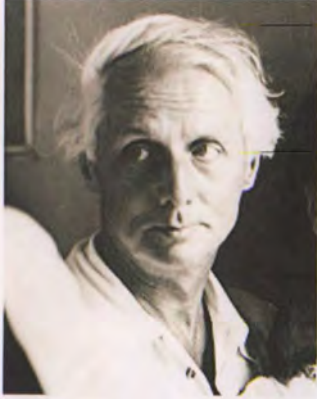
Salvador Dalí, Uyku, 1937, Yağlıboya,
51 cm x 78 cm, Boymans van Beuningen
Müzesi, Rotterdam/Hollanda



ile "Bir Endülü Köpeği" isimli filmi çekti. Salvador Dalí'nin kadınlar pek ilgisini çekmiyordu. Ancak sanatçının kadınlar hakkındaki fikrini; Gala adlı bir kadın değiştirdi. Gala; sürrealist şair Paul Eduard'ın eşiydi. Gala'nın Paul Eduard'dan ayrılmasının ardından, Dalí için hem mükemmel bir danışman, çok yakın bir arkadaş ve esin kaynağı oldu. Dalí; onu defalarca resmetti. Gala, 1982'de hayatını kaybetti. Dalí, bundan sonra neredeyse hiç resim yapmadı. 25 Ocak 1989'da 84 yaşında Figueras hastanesinde hayata gözlerini kapadı.



Salvador Dalí, Sonbaharda Yamyamlık, 1936, 65 cm x 65 cm, Yağlıboya, Tate Modern Sanatlar Müzesi, Londra / İngiltere



Max Ernst

(1891-1976)

Sağır ve dilsizlere eğitim veren bir ilkökul öğretmeni babanın, altı çocuğundan sonuncu olarak, 2 Nisan 1891'de Almanya'nın Köln kentinin yakınındaki Brühl'de dünyaya geldi. 1909 yılında Bonn Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi görmeye başladı. Ancak kısa zaman sonra dersleri bıraktı. Aynı yıl resim yapmaya başladı, herhangi bir okulda resim dersi almadı. Birinci Dünya Savaşı'nda Alman ordusunda yazıldı. Bu dönemde sanattan uzak kaldı. Savaşın sonra, Jean Arp ve sosyal aktivist Alfred Grünwald, Köln Dada grubunu kurdular. 1918'de sanat tarihçisi Luise Straus ile evlendi ve 1920'de, ileride ünlü bir ressam olacak olan Jimmy doğdu. 1919'da ressam Paul Klee ile birlikte resimler, kalıp baskılar ve kolajlar yaptılar; farklı malzemelerle çalıştılar: Sürekli deneysel çalışmalar yaptı ve 1925'te frotaj tekniğini buldu. Bu teknikte, bir yüzeyin dokusu, üzerine kalem sürülen kâğıda geçiriliyordu. Sonraki yıl, Miró'nun yardımıyla, tuval üzerinde kurumuş boyanın kazınmasına dayanan grataj yöntemini geliştirdi. Ayrıca nesmin iki yüzey arasında ezilmesine dayanan dekalomanya tekniğini denedi. Ernst, kuşları çok seviyordu, bu nedenle resimlerinde sıkça yer aldılar. Resimlerinde çizdiği ve Loplop adını verdiği ikinci benliği bir kuştı. İkinci benliğinin kendi kişiliğinin bir uzantısı olduğunu ve kuşlarla insanlar arasındaki eski bir karışıklıktan doğduğunu iddia ederdi. Ernst, 1927'de Marie-Berthe Aurenche'le evlendi. İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla Fransız hükümeti tarafından 'düşman' olduğu gerekçesiyle tutuklandı. Bir hafta içinde salıverilmesinin ardından bu kez de Gestapo tarafından tekrar tutuklandı. Sanatçıların hamisi Peggy Guggenheim'in yardımıyla hapisten kaçtı ve ABD'ye sığındı. Ernst ve Guggenheim, 1941'de ABD'ye vardılar ve bir yıl sonra evlendiler: Guggenheim ile evliliği de yünmedi ve Ekim 1946'da, Dorothea Tanning'le dünya evine girdiler. Ernst 1 Nisan 1976'da Paris'te vefat etti.



Max Ernst, Baykuş Tarafından Tehdit Edilen İki Çocuk, 1924, 70cm x 57cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

Soyut ekspresyonizm



Jackson Pollock (1912-1956)

Türkçe'de 'Soyut Dışavurumculuk' olarak da geçer. Modern sanat alanında Amerika'da ortaya çıkan ilk akım. 1940'ların başında New York'ta, Willem de Kooning (1904-1997), Jackson Pollock (1912-1956) gibi ressamların öncülüğünde, Clement Greenberg gibi eleştirmenlerin yazılarıyla desteklenerek şekillendi. Akımın ortaya çıkmasında İkinci Dünya Savaşı'ndan kaçarak Amerika'ya göç eden Avrupalı sürrealist sanatçıların rolü de söz konusu.

1912 yılında doğan Jackson Pollock Amerika'nın ilk 'star' sanatçılarından. Henüz 44 yaşında alkollü halde kullandığı araba ile yaptığı kaza neticesinde hayata veda eden Pollock, kendine özgü resim **yapma** tekniği ile sanat tarihindeki yerini aldı. Büyük panoları dikey koymak yerine yere yatan ve üstüne fırça ile boyayı fışkırtan sanatçının bu tekniği, hareketi soyut olarak da adlandırıldı. Sürrealizmin çağrışımın temel alan yaklaşımı ve içten gelen dürtülerden beslenen teknikleri, Pollock'un sanatını etkiledi.



Willem de Kooning, Cumartesi Akşamı, 1956, 220cmx250cm, Mildred Lane Kemper Sanat Müzesi, Washington / ABD



Jackson Pollock, No: 1, 1949, 160cmx260cm, Çağdaş Sanatlar Müzesi, Los Angeles / ABD



Jackson Pollock'un atölyesi



Willem de Kooning

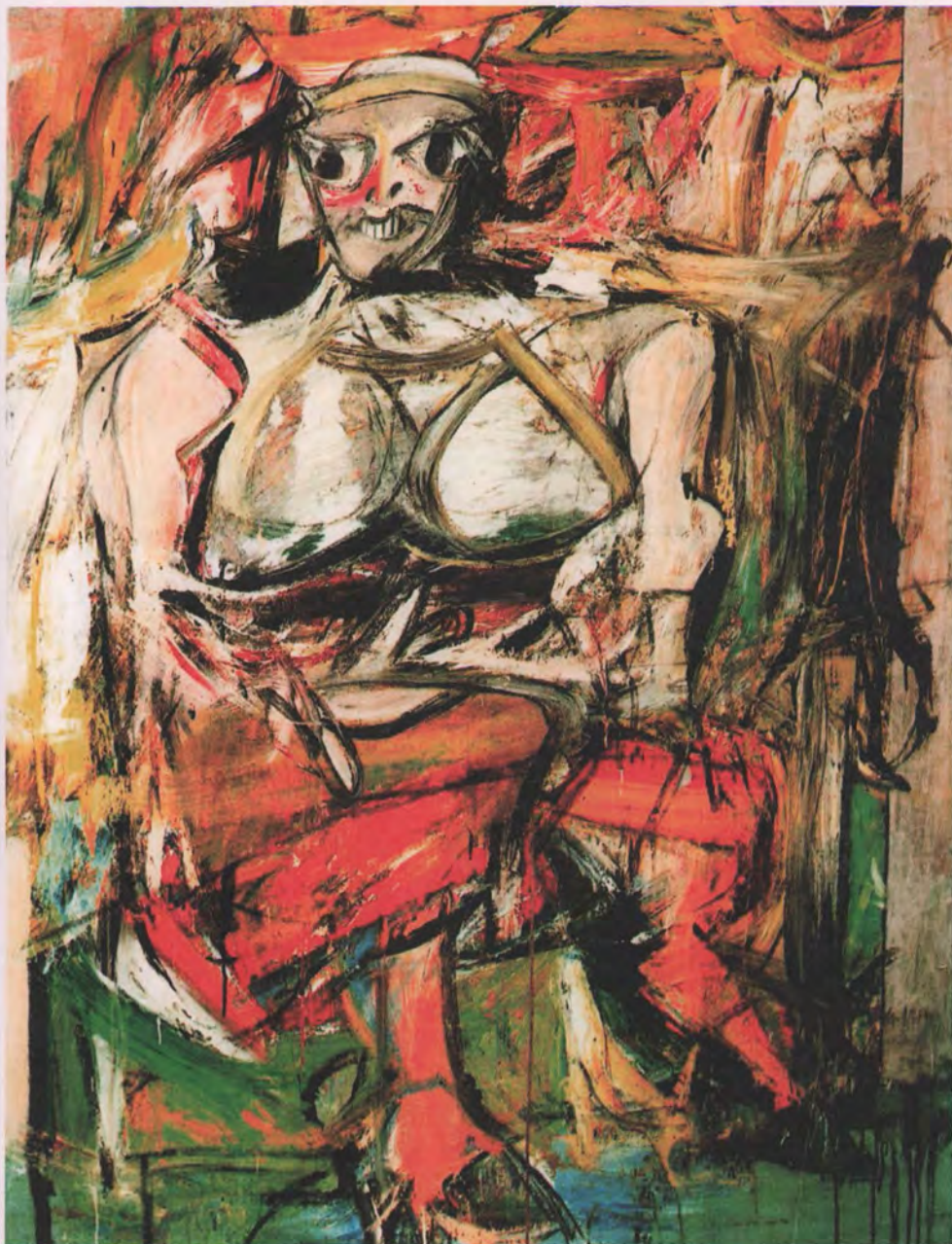
(1904-1997)

Hollanda kökenli Amerikalı soyut dışavurumcu ressam. 24 Nisan 1904'te Hollanda'nın Rotterdam şehrinde dünyaya geldi. Rotterdam Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat eğitimi aldı. 1926'da, kaçak yollarla ABD'ye giderek, New Jersey'deki Hoboken'e yerleşti. 1935 yılında, Federal Sanat Projesi WPA (Works Progress Administration) için çalışmaya başladı. İki yıl süren bu görevin ardından, Büyük Bunalım'da ticari işlerde çalıştı. 1930'lu ve 40'lı yıllarda, figüratif ve soyut sanat ürünleri ortaya çıkardı. 1943 yılında, tanınmış sanatçı Elaine Marie Fried ile evlendi. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, soyut

ekspresyonist resimler yapmaya başladı. 1940'lı yıllar boyunca soyut dışavurumculuk hareketiyle ünlenen William de Kooning, 1950'lerin ortalarında bu hareketin liderlerinden kabul ediliyordu. Aynı zamanda uzun yıllar sanat öğretmenliği yaptı. 1963 yılında, Long Island'daki East Hampton'a taşındı ve kadın figürlerine geri döndü. Sonraki yıllarda heykel çalışmaları da oldu. Alzheimer hastalığı teşhisi konan ressam, 19 Mart 1997'de yaşamını yitirdi.



Willem de Kooning, Kadın III, 1953, 172.7 cm x 123.2cm, Özel Koleksiyon



Willem de Kooning, *Kadın I* 1950-1952, Yağılıboya, 192.7 cm x 147.3 cm, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

Soyut ekspresyonizm



Jackson Pollock

(1912-1956)

Soyut dışavurumculukun liderlerinden, modern sanatın ustalarından Amerikalı ressam. Dev boyutlu tuval üzerine boya dökme, damlatma ve fırlatma yaparak, "hareket resmi" adı

verilen eserler ortaya çıkardı. Bu özelliğinden dolayı; 'Jack the Dripper' lakabı takılmıştı. 28 Ocak 1912'de ABD'nin Wyoming eyaletinde dünyaya geldi. 1928'te ailesiyle birlikte Los Angeles'a taşındı, burada sanat eğitimi almaya başladı. Ressam ve illüstratör Frederick John de St. Vrain Schwankovsky'in etkisi altına girdi. 1935'te WPA Federal Sanat Projesi'nde iş buldu. Bu iş sayesinde elde ettiği ekonomik güvence ile Büyük Bunalım yıllarında sanatını geliştirdi. 1937 yılında, alkol tedavisi görmeye başladı, ancak alkolü hayatından çıkarması uzun yıllar mümkün olmadı. 1938'de, Amerikan ressam Albert Pinkham Ryder'dan yoğun biçimde etkilendi. 1945 yılında, fırtınalı bir ilişki yaşayacağı ressam Lee Krasner ile evlendi. İnşili çıkışlı hayatını samimiyetle tuvale aktaran sanatçı, 1956'da bir trafik kazası sonucu hayatını kaybetti.



*Jackson Pollock, No: 5
1948, 240 cm x 120 cm,
Fiber Üzerine Yağlıboya,
Özel Koleksiyon*



Jackson Pollock, *Çay Fincanı*, 1946, Yağlıboya, Frieder Burda Koleksiyonu, Baden-Baden /Almanya

Modern sanatın kronolojisi



Abraham Lincoln köleliği kaldırdığını ilan etti.

1863

Edouard Manet: Olympia ve Kırdı Öğle Yemeği

Karl Marx tarafından Birinci Enternasyonal kuruldu.
Okyanus ötesi ilk kablo çekildi.

1864

Lewis Carroll: Alice Harikalar Diyarında
Tolstoy: Savaş ve Barış

Abraham Lincoln suikaste uğradı.

1865

1866

Dostoyevski: Suç ve Ceza

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun başına, 1916'ya kadar Franz Joseph geldi.

1867

Henrik Ibsen: Peer Gynt
Karl Marx: Das Kapital

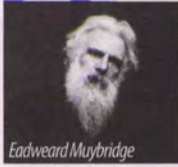
1868

Dostoyevski: Budala

Süveyş Kanalı açıldı.

1869

Jules Verne: Denizler Altında 20 Bin Fersah



Eadweard Muybridge

1870-79

Birinci Empresyonist Sergi açıldı.
Tchaikovski: Birinci Piyano Konçertosu
Auguste Renoir: Moulin de la Galette
William Morris: Sanat ve Zanaat hareketini başlattı.
Eadweard Muybridge: Hareketli fotoğraf

Schliemann Truva kazılarına başladı
Roma İtalya'nın başkenti oldu
Fransa-Almanya Savaşı

1870

Bismark Almanya'nın Şansölyesi oldu
Paris Komünü
Fransa'da III. Cumhuriyet

1871



Alfonso Daudet

1872

George Eliot: Middlemarch



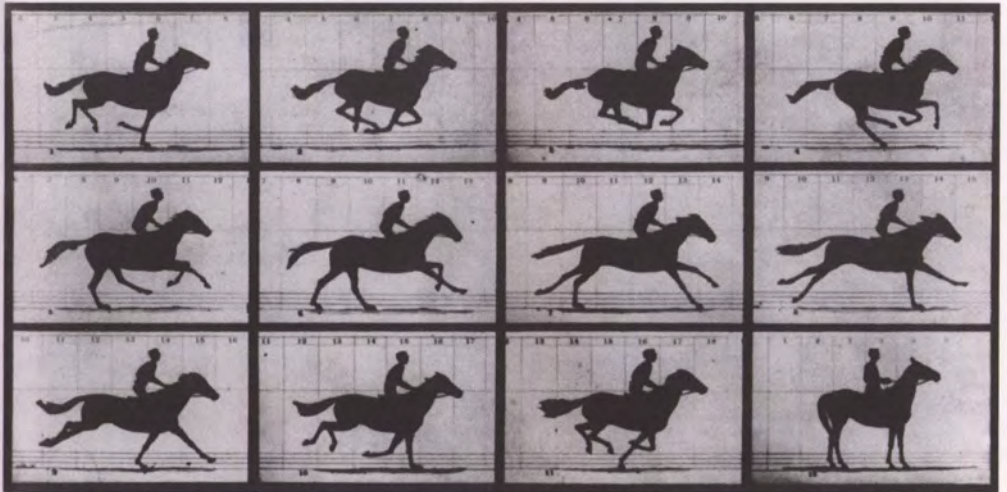
George Eliot

Alfonso Daudet: Tartarin de Tarascon
Friedrich Nietzsche: Tragedya'nın Doğuşu





Edouard Manet, Olympia, 1863, 130.5 cm x 190 cm, Yağlıboya, Orsay Müzesi, Paris/ Fransa



Eadweard Muybridge, At Hareketi, 1878

Modern sanatın kronolojisi



Graham Bell, telefonu icat etti.

Edison, fonografi icat etti.

Edison, eletriği ışığa çevirdi.

Avrupa, Afrika'yı kolonileştirmeye başladı.
Heinrich Hertz, radyo dalgalarını keşfetti.
Bina yapımında ilk kez çelik kullanıldı.

İrlanda ayaklanması
İvan Pavlov klasik koşullanmayı buldu

Çar Alexander II suikaste uğradı
Panama Kanalı açıldı

Robert Koch, tüberküloz mikrobunu keşfetti.

Daimler Benz araba motoru patentini aldı

Louis Pasteur
kuduz aşısını buldu



Amerika'da ilk elektrikli tren çalıştı
Brooklyn Köprüsü inşa edildi

1873 Edgar Degas: Place de la Concorde

1874

1875 Leo Tolstoy: Anna Karenina

1876 Stephane Mallarmé: L'Après-midi d'un Faune
Mark Twain: Tom Sawyer
August Renoir: Le Moulin de la Galette

1877 Claude Monet: Saint Lazare Garı

1878

1879 Dostoyevski: Karamazov Kardeşler

1880-90 Neo-Empresyonizm'in başlangıcı.
Georg Seurat: La Grande Jatte Adasında Bir Pazar Öğleden Sonra
Art Nouveau başlangıcı.
Van Gogh: Yıldızlı Gökyüzü

1880 Emile Zola: Nana

1881 Henry James: Bir Kadının Portresi

1882 Edouard Manet: Folies Bergères'deki Bar

1883 Friedrich Nietzsche: Böyle Buyurdu Zerdüş
Louis Stevenson: Define Adası

1884 August Rodin: Calais Burjuvaları
Georg Seurat: Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Günü
Mark Twain: Huckleberry Finn

1885 Guy de Maupassant: Contes et Nouvelles
Paul Cézanne: St. Victoire Dağı



Edgar Degas, Concorde Meydanı, 1875, 78.4 cm x 117.5 cm, Yağlıboya, Hermitage Müzesi, St. Petersburg / Rusya



Edouard Manet, Folies Bergères'deki Bar, 1881-1882, 96 X 130 cm, Yağlıboya, Courtauld Sanat Enstitüsü, Londra / İngiltere

Modern sanatın kronolojisi



Paul Cézanne: Kart Oyuncuları, 1892

Kaiser Wilhelm tahta çıktı.

Paris Dünya Fuarı açıldı.
Brezilya'da cumhuriyet ilan edildi.

Çin-Japon Savaşı.

Olimpiyat oyunları yeniden başladı.
Aspirin keşfedildi



August Rodin: Düşünen Adam, 1889

Rusya'nın son Çarı, II. Nikolas tahta geçti.
Dreyfus davası başladı.

Wilhelm Roentgen, X ışınlarını buldu.

İspanyol - Amerikan Savaşı.

1886 Friedrich Nietzsche: İyinin ve Kötünün Ötesinde

Henri Rousseau: Un Soir de carnaval

1887 August Strindberg: Baba

1888 Van Gogh: Ayçiçekleri

1889 Eyfel Kulesi tamamlandı.

August Rodin: Düşünen Adam

1890-99 Victor Horta: Tassel Evi

Sigmund Freud: Rüyalarnın Yorumu ve psikanalizin keşfi



Van Gogh: Vazoda On İki Ayçiçeği, 1888

1890 Henrik Ibsen: Hedda Gabler

1891 Sir Conan Doyle: Sherlock Holmes'un Maceraları

1892 Paul Cézanne: Kart Oyuncuları
Maurice Maeterlinck: Pelléas et Mélisande
Henri de Toulouse-Lautrec: Moulin Rouge

1893 Oscar Wilde: Salome

1894 Rudyard Kipling: Jungle Book
Bernard Shaw: Candida

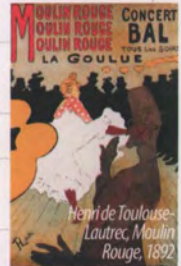
1895

1896

1897

1898 Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac

1899



Henri de Toulouse-Lautrec: Moulin Rouge, 1892



Henri Rousseau, Karnaval Akşamı, 1886, 117.3 cm x 89.5 cm, Yağlıboya, Philadelphia Sanat Müzesi / ABD

Modern sanatın kronolojisi



1900-09

Alfred Stieglitz, daha sonra 291 adını alacak olan Photo-Secession Grubu'nu kurdu. Fovlar çıktı.

Picasso: Avignon'lu Kadınlar

George Braque ve Pablo Picasso, Analitik Kübizm'i geliştirdi. Fütürizm ortaya çıktı.

Çin'de Boxer ayaklanması.

1900

Joseph Conrad: Lord Jim

Sigmund Freud, Rüyaların Yorumu'nu yayınladı.

Tolstoy: Diriliş

Guglielmo Marconi, Atlantik ötesi kablosuz telegraf sinyali gönderdi. Max Planck, kuantum teorisini önerdi.

1901

Bernard Shaw: Sezar ve Kleopatra
Thomas Mann: Buddenbrook Ailesi

Albert ve Marie Curie tarafından radyum keşfedildi.

1902

Maxim Gorky: Hikâyeler
Claude Monet: Waterloo Köprüsü

Wright Kardeşler ilk uçak uçuşunu gerçekleştirdi.

1903

Rus-Japon Savaşı.

1904

Anton Çehov: Vişne Bahçesi
J. M. Barrie: Peter Pan

Norveç, İsveç'ten ayrıldı.
İlk Rus Devrimi.

1905

Albert Einstein Birinci Görecelik Kanunu'nu öne sürdü.

San Francisco depremi ve yangını.

1906

Andre Derain: Londra Köprüsü



1907

William James: Pragmatizm
Pablo Picasso: Avignon'lu Kadınlar

Ford "T" modelini üretmeye başladı.

1908

Rainer Maria Rilke: Yeni Masallar

Robert Peary Kuzey Kutbu'nu keşfetti.

1909

Frank Lloyd Wright: Robie Evi



Claude Monet, Waterloo Köprüsü, 1902, 65.3 cm x 101 cm, Yağlıboya, Hugh Lane Galerisi, Dublin / İrlanda



Andre Derain, Londra Köprüsü, 1906, 66 cm x 99.1 cm, Yağlıboya, New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) / ABD

Modern sanatın kronolojisi

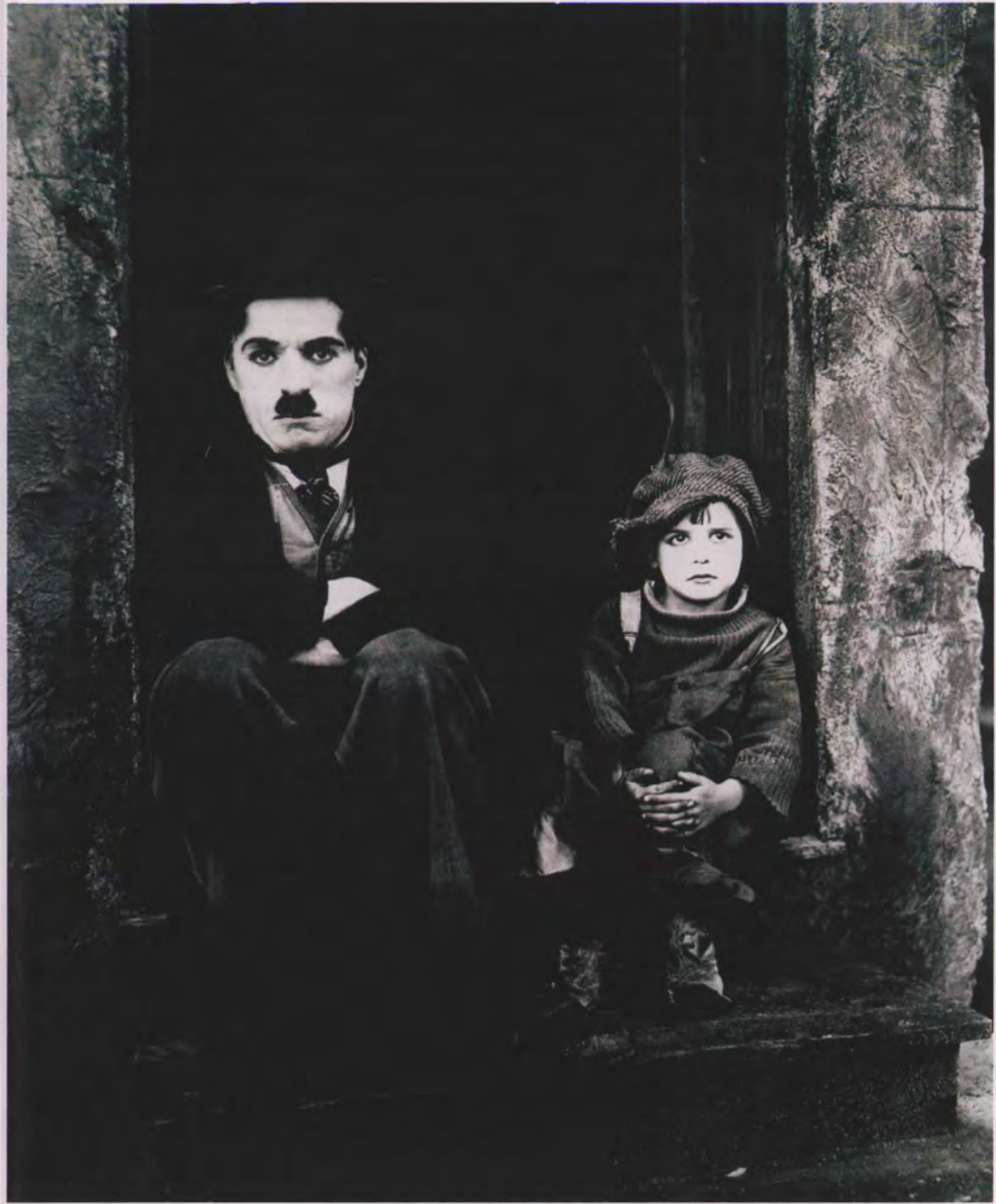
Grip salgını dünya çapında 20 milyon kişiyi öldürdü.		1910-19 Kandinsky: Der Blaue Reiter'i kurdu. George Braque ve Pablo Picasso Sentetik Kübizm'i şekillendirdi. Rusya'da Kübo-Fütürizm çıktı. New York'ta Armory Show yapıldı. Kazimir Malevich: Süprematist Resim İsviçre'de Dada akımı başladı. Walter Gropius Bauhaus'u kurdu.
Kimyada elektronlar ve protonlar keşfedildi.	1910	Bertrand Russell: Principia Mathematica
Road Amundsen Güney Kutbu'na ulaştı.	1911	
Titanic Faciası. Balkan Savaşları.		1912 Marcel Duchamp: Merdivenden İnen Çıplak II Kandinsky: Doğaçılama
	1913	D.H. Lawrence: Oğullar ve Sevgililer Thomas Mann: Venedik'te Ölüm Georg Braque: Müzikal Formlar Marcel Proust: Kayıp Zamanın İzinde
Birinci Dünya Savaşı başladı. Panama Kanalı açıldı.	1914	D.W. Griffith: Bir Ulusun Doğuşu
	1915	
Albert Einstein, Genel Görecelik Kuramı'nı öne sürdü. Sovyet devrimi başladı.	1916	Frank Lloyd Wright: Tokyo Imperial Hotel
ABD, Birinci Dünya Savaşı'na katıldı.	1917	Georges Rouault: Üç Palyaço
	1918	Cather: My Antonia Oswald Spengler: Batı'nın Çöküşü
	1919	



Kazimir Malevich, Süprematist, 1915, 80 cm x 62 cm, Yağılıboya, Stedelijk Müzesi, Amsterdam / Hollanda

Modern sanatın kronolojisi

ABD'de kadınlara seçme hakkı tanındı.	1920-29	Harlem Rönesansı Konstrüktivist Akım Fernand Leger: Üç Kadın Andre Breton: Sürrealist Manifesto Fritz Lang: Metropolis Adolf Hitler: Kavgam Sergei Eisenstein: Ekim Diego Rivera: Eğitim Bakanlığı Binası Duvarı, Meksiko City. Virginia Woolf: Kendine Ait Bir Oda The Museum of Modern Art (MoMA) kuruldu.
		
	1920	
	1921	Charlie Chaplin: Çocuk
İtalya'da Faşist devrim yapıldı. İnsülin iğnesi bulundu.	1922	T. S. Eliot: Çorak Ülke James Joyce: Ulysses Rainer Maria Rilke: Duino Ağıtları
Adolf Hitler, Bira Salonu Darbesi girişiminde bulundu.	1923	
Stalin SSCB'in başına geçti.	1924	Thomas Mann: Büyülü Dağ Franz Kafka: Dava
	1925	Scott Fitzgerald, Muhteşem Gatsby
	1926	İlk sesli sinema
Charles Lindberg uçakla tek başına Atlantik'i geçti. İlk televizyon yayını gerçekleştirildi.	1927	Virginia Woolf: Deniz Feneri
New York Flormani ilk radyo yayını gerçekleştirdi.	1928	D. H. Lawrence: Lady Chatterley'nin Sevgilisi



Charlie Chaplin, Şarko ve Çocuk, 1921, Siyah Beyaz Fotoğraf

Modern sanatın kronolojisi



Edward Hopper, Erken Pazar Sabahı, 1930, 89.4 cm x 153 cm Yağlıboya, Amerikan Sanat Müzesi, New York / ABD

New York Borsası çöktü, Büyük Buhran başladı.	1929	William Faulkner, Sesve Öfke
Stalin tarafından 'Sosyalist Gerçekçilik'in ilkeleri belirlendi. Hitler iktidara geldi. İspanya İç Savaşı. Nazi iktidan Yahudi karşıtı kampanya başlattı.	1930-1939	Aldous Huxley: Cesur Yeni Dünya André Malraux: İnsanlık Durumu Gertrud Stein: Alice B. Toklas'ın Otobiyografisi Jean Renoir: Büyük Yanılsama Henry Miller: Oğlak Dönencesi John Steinbeck: Gazap Üzümleri Frida Kahlo: İki Frida
	1930	Edward Hopper: Erken Pazar Sabahı Ortega y Gasset: Kitlelerin Başkaldırısı
Japonya, Mançurya'yı işgal etti.	1931	
Neutron keşfedildi.	1932	Gertrud Stein: Matisse, Picasso and Gertrude Stein



Frida Kahlo, İki Frida, 1939, Yağlı boya, 173.5 cm x 173 cm, Modern Sanatlar Müzesi, Mexico City / Meksika

Modern sanatın kronolojisi



Franklin Delano Roosevelt

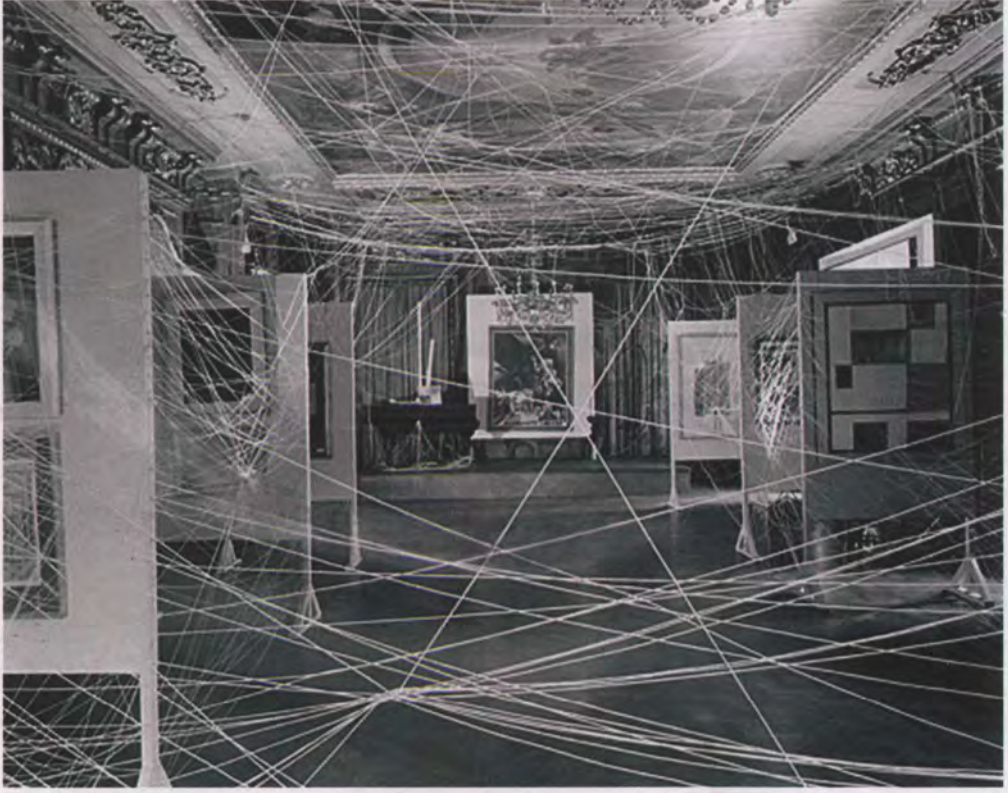


Joan Miró, Kompozisyon, 1933. Yağılıboya 130 cm x 162 cm. Kunst Müzesi, Bern / İsviçre

F. D. Roosevelt, ABD Başkanı, Hitler, Almanya Şansölyesi oldu	1933	Joan Miró: Kompozisyon Arnold Joseph Toynbee: Tarih Bilinci André Malraux: İnsanlık Durumu
	1934	Thomas Mann: Eyüp ve Kardeşleri
İtalya, Etyopya'yı işgal etti	1935	T.S. Eliot: Katedralde Cinayet
İspanyol İç Savaşı	1936	
Japonya, Çin'i işgal etti	1937	Pablo Picasso: Guernica
Penisilin keşfedildi.	1938	Raoul Dufy: Regatta
II. Dünya Savaşı başladı.	1939	James Joyce: Finnegans Wake John Steinbeck: Gazap Üzünleri
	1940	Ernest Hemingway, Çanlar Kimin İçin Çalıyor
ABD savaşa girdi.	1941	
	1942	
	1943	Marc Chagall: Çarmıha Gerilme
	1944	
Almanya teslim oldu. Japonya'ya atom bombası atıldı.	1945	



Marc Chagall, *Çarmiha Genilme* 1938, 154.3 cm x 139.7 cm, Chicago Sanat Enstitüsü / ABD



1942'de New York'ta gerçekleşen 'First Papers of Surrealism' (Surrealizmin İlk Eserleri) Sergisi'ndeki Marcel Duchamp'ın yerleştiimesi.

YAŞAR

artam

GLOBAL ART & DESIGN

ŞUBAT-MART 2012

SANAT TASARIM YAŞAM



ARTAM GLOBAL
ART & DESIGN
16. SAYI BAYİLERDE...

- Çağdaş Sanat Pazarı Büyürken Doğu'ya Kaydı
- Dijital Teknoloji ile Sanatın Dili Zenginleşiyor
- Zaha Hadid ve Obje Tasarımları
- Tüm dünyadan sergi, fuar ve müzayede haberleri
- Hayatı Kolaylaştıran En Yeni Tasarımlar

modern sanat

Hakkında Bilmeniz
Gereken Her Şey



TEMPO